હજરતે ફરમાવ્યું છે
"ખોદા જેના વિશે ભલાઇ ધારે છે તેને દીનમાં સમજ આ.

બેહેશ્તી ઝેવર
અથવા
સ્વર્ગનું ઘરેણું.

ભાગ ૧ લો.

મુળ ઉર્દુથી ભાષાંતર કર્તા.
હજરત મોલાના મોલવી મરહુમ
ગુલામ મોહમદ બીન હાજી હાફેજ સાદેક સાહેબ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
હકીમ અબ્દુરરહમાન બીન મોલવી ગુલામમોહમંદ સાદેક
મેનેજર—કુતુબખાના—એ—સાદેકીય્યહ.

મુ. રાંદેર, જી૦ સુરત.
માસ રમજાન સને ૧૮૩૮ હિજરી. બીજી આવૃતિ ૧૦૦૦

સર્વ હક પ્રસિદ્ધ કર્ત્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.

કીમત રૂ ૦-૭-૦
પોસ્ટેઝ જુદું.

જૈન વિજય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ઇશ્વરલાલ કસનદાસ કાપડીયાએ છાપ્યું-સુરત.

બચ્ચા પહેલાં શીખવનારે [illegible] ચેતવણી
[illegible] ધ્યાનમાં લે અમલ કરવો.

છોકરો અથવા છોકરીનું જ્યારે અરધું અથવા આખું કુરઆને શરીફ પુરૂં થાએ ત્યારે એક સબક આ કીતાબનો પણ શરૂ કરાવી આપવો.

(૨) કકકના પદને સારી પેઠે ઓળખાવા શીખવવું અને કદી કદાચ, તેની પરીક્ષા પણ લેતા રહેવું.

(૩) જો કુરઆને મજીદ પુરૂં થયું હોય અને છોકરીને લખવા પણ શીખવવામાં કાંઇ બાધ સમજાતા નહીં હોય તો એના બધા લેસનો પહેલાથી છેલ્લા સુધી ટુકડે ટુકડે લખી લખાવ્યા મહાવરો પણ કરાવવો અને જેમ જેમ આવડતું જાય કે આગળ વધતાં જવું એથી સારી પેઠે લખતા પણ આવડી જશે. એટલુંજ નહી પણ કીતાબનું વિવેચન શું શું છે. તે પણ આવડી જશે.

(૪) કેટલાક પત્રો, આગળમાં એટલાં માટે લખ્યાં છે કે તેમાં લખવા પઢવાના લાભો બયાન થયાં છે. એથી છોકરીઓને શીખવાની ઉમંગ પણ થશે. વળી કાગળ લખવાની રીતો પણ જણાય આવશે અને ભણવાની ટેવ થશે જેથી આગળ કીતાબની મતલબ સમજવા વધુ કઠણ લાગશે નહી.

એજ રીતે ગણત્રીની પણ આગળ ચાલતાં ઘણી જગ્યા કીતાબમાં પણ જરૂરત રહેશે જેથી કામજોગ તે પણ લખી છે.

અને, બચ્ચાઓને કીસ્સા કહાણી કહેવાનો પણ શોક હોય છે. જેથી કેટલાક કીસ્સાઓ હદીસોમાંથી લખી તેને કહાણી કરી નામ આપ્યું છે. એઓ જુઠા કહાણી ઓ નહી કહે. અને તેની જગ્યા આ સહી હદીસો બોલતા રહે. એટલુંજ નહીં. પણ એથી વાંચવાનો મહાવરો પડશે.

(૫) એ પછી કીતાબની મતલબ શરૂ કરી છે. જેમાં પ્રથમ અકીદાઓ છે એફરી દીની કામો છે તે એઓને સારી મહેનતથી શીખવે અને હમેશા એની પરિક્ષા લેતા રહે.

અને જો બે ત્રણ છોકરીઓ એક કલાસમાં સાથે પઢતાં હોય. તો એઓને ચેતવણી. કરવી કે એક બીજાને મોઢા ઉપર પુછીલે.

જો શીખવનાર મરદ હોય, ત્યારે જે મસઅલા શરમના છે તે પર નીશાની બનાવી તેને છોડી પોતે નહી પઢાવે અને પોતાની સ્ત્રી હોય તો તેના વડે સમજાવે પણ બેહતરી એમાજ છે કે નહીં શીખવે જ્યારે સમજદાર થશે તો પોતેજ જોય લેશે.

गूजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कापीराइट विभाग]

अनुक्रमांक ८७६३ वर्गांक

पुस्तकनुं नाम પટેલની એવર

विषय ૫૭ : ૪

હજરતે ફરમાવ્યું છે

"ખોદા જેના વિશે ભલાઇ ધારે છે તેને દીનમાં સમજ આપે છે"

બેહેશતી ઝેવર

અથવા

સ્વર્ગનું ઘરેણું.

ભાગ ૧ લો.

મુળ ઉર્દુથી ભાષાંતર કર્તા.

હજરત મોલાના મોલવી મરહુમ

ગુલામ મોહમદ બીન હાજી હાફેજ સાદેક સાહેબ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

હકીમ અબ્દુરરહમાન બીન મોલવી ગુલામમોહમદ સાદેક

મેનેજર—કુતુબખાના—એ—સાદેકીય્યહ.

મુ. રાંદેર, જીં સુરત.

માસ રમઝાન સને ૧૮૩૧ હિજરી. બીજી આવૃતિ ૧૦૦૦

સર્વ હક પ્રસિદ્ધ કર્ત્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.

કીમત રૂા ૦—૭—૦

પોસ્ટેજ જુદું.

ગ્રંથાલય
ોપીરાઈટ-સંગ્રહ

ઘણો મેહેરબાન રહેમ કર્તા અલ્લાહના નામથી.

હઝાર હઝાર હમ્દ અને વખાણ તે મલીક માટે છે કે જેણે પોતાની મેહેરબાનીથી અમને કુરઆને મજીદ આપ્યું અને તેનું બયાન શીખવ્યું જેથી તેની ખુશી નાખુશીને દરેક કામ વિષે જાણી, અને હઝાર હઝાર દોરૂદ અને સલામ તેના પ્યારા મોહમ્મદ મુસ્તફા માટે છે કે જેવણની મારફતે તેની ખુશી નાખુશી પ્રગટ થઇ અને તેવણની આલ અને અસહાબ અને સઘળા તાબેદારો માટે છે.

આ પછી ગુલામ મોહમ્મદ બી. હાજી હાફેજ સાદેક અરજ કરે છે કે બેહેશતી ઝેવર ઉર્દુ સ્ત્રી કેળવણી માટે ઘણી ઉમદા છે અકાએદ નમાઝ રોઝ ઝકાત નિકાહ તલાક કુરબાની કસમ કસમનો કફ્ફારો વેચાણ કીરાયું પીરી મુરીદી હજરત (સલ્લ)ની હાલત મુબારક બુરી રસમોનું બયાન તથા તેનો સુધારો કયામતની નિશાનીઓ વગેરે ઘણા વિષયો ઘણી ઉમદગીથી લખાયા છે અને એ સઘળા વિષયો બેહેશતી ઝેવરમા આઠ ભાગમા સમાયા છે. માત્ર પેહેલો ભાગ બાકી હતો તે આથી પ્રગટ થયો. હવે* નવમો તથા દશમો ભાગ રહ્યો છે તેમાં ઘર ધંધો તથા કેટલીક અખલાક આદાબની વાતો અને દુકાનથીજ નહીં પણ જરૂરી સગલી જાતનું વર્ણન છે. જો જીન્દગી બાકી છે અને તંદુરસ્તી રહીતો તેનો પણ તરજુમો કરીશ, છતાં ઇસ્લામની જરૂરી સઘળી બાબતો આમાંજ સમાઇ ગઇ છે. આ ભાગો જો કે સ્ત્રીઓ માટે છે પણ તે પુરૂષોને પણ ઓછી ઉપયોગી નથી, એના શીખવાથી નાનો સરખો મૌલવી થાય છે. એટલુંજ નહીં પણ ઘણા ખરા મસલા કે જે કેટલાક વાએજી મૌલવીઓ અને પીરી મુરીદી કરનાર મશાએખોને આવડતા નહીં અને વાંચનાર તેથી વાકેફ થાય છે આ વાત આઠે ભાગ વાંચવાથી ખાતરી થશે.

સ્ત્રીઓને કેળવવાની, શીખવવાની, પઢાવવાની ઘણી જરૂરત છે એટલાંજ માટે એ વળે શીખવાથી તે સાસુ સસરાનો, ધણીનો સઘળાઓનો મરતબો સમજશે તેણીની ચલ ચલગત તેના બચ્ચાં જોઇ સુધરશે બુરી રીત રિવાજથી બચશે જેથી તેને દીન દુન્યાનો લાભ થશે, અને ખરી નીતી મેળવશે વગેરે બીજા એવા ઘણાં ફાયદા છે. આ ઉપરથી સર્વ અક્કલવાળા સ્ત્રી કેળવણીના હિમાયતીઓ જો કે તેઓ હજુ સુધી મત ફેર છે કે કઇ કેળવણી આપવી અને કઇ નહીં આપવી તે વિષે મારો આ મત છે કે બેહેશતી ઝેવર અથવા એના જેવીજ બીજી કોઇ કિતાબોની કેળવણી આપવાનો છે અને હું સરકારી શાળાની ટેક્ષ બુકોનું સ્ત્રીને ભણાવવું દુરસ્ત જાણતો નથી.

સરકારી ટેક્ષ બુકોમાં (જરૂરી) ઉપયોગી તે વાતો નથી, કે જેથી તે એક બીજાના હકકને પેહેચાની શકે તેણીએ કેવા અકીદા રાખવા અને કેવી રીતે પોતાની ફરજો અદા કરવા તે તેમાં કંઇ નથી. અને તે ચોપડીઓમાં કેટલીક નીતીની વાતો છે પણ તે નહીં સરખી છે. કારણ કે અલ્લાહ તથા રસુલના કલામની જે અસર છે તે તેમાં હોતી નથી એજ કારણે યુરૂપની

---

* આ બન્ને વિભાગો પણ ગુજરાતીમાં તરજુમો રહી ગયલો તે પણ માસ ૬ બાદ તૈયાર થૈ બહાર પડશે. કી૦ દરેકના આના સાત. એચ. એ. રહમાન.

લેડીઓ તથા પારસીઓમાં સરકારી શાળાની સારી કેળવણી છે છતાં યુરૂપ વગેરેમાં છુટાપણું હોવાથી અનીતી ફોજદારી કેસો વધતા જાય છે કે તેવા કેસો હિન્દુસ્થાનની અભણ સ્ત્રીઓના હોતા નથી. અને કેટલીક પારસી સ્ત્રીઓના ચલણ જે સાંભળવામાં આવે છે તેથી વધુ લાખ દરજ્જા અભણ સ્ત્રીઓ સારી છે. મતલબ કે સ્ત્રીઓને જે શાક્ષાની જરૂરત છે તે એમાં નથી. એટલુંજ નહીં પણ કેટલીક વાતો શરીઅત વિરૂદ્ધ પણ શીખવવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે કુરઆનથી તથા હૈદીસથી સિદ્ધ છે કે નજર તથા જાદુ સત્ય છે તેની અસર થાય છે પણ એ ચોપડી વાળો તેને વેહેમ ઠરાર નાખી તેનું ખંડન કરે છે. આસમાન એક વસ્તુ છે કુરઆનમાં તથા હૈદીસમાં છે છતાંપણ તે મુકોનો કરતા તેનો નકાર કરે છે અને જે દેખાય છે તે નજરની છેવટનો એક રંગ બતાવે છે; અને આસમાનના નકારથી મેઅરાજ વગેરે ઘણી બાબતો એવી ઉડી જાય છે અને તેથી શરીઅત (ઇમાન) માં નુકશાન આવે છે. મતલબ કે એ કેલવણીથી મુસલમાનોમાં ચાલાકી ઘણી આવે છે પણ અખલાકના પુસ્તકો સાથ રાખી ગેર હાજરીમાં તે ચાલાકી ઉંધે માર્ગે દોરે છે કે “જે સ્ત્રીને માટે ઘણું નુકશાનકારક છે. હૈદીસમાં તથા હદીસોમાં છે કે “ખુદાનો ભય તે ડહાપણનું મુળ છે” માટે એ ઉત્પન્ન થાય એવી તાલીમ હોવી જોઇએ.

આ ભાગનો શરૂનો તરજુમો મેં કર્યો નથી કેમકે અનેરૂ એ કે તેના જોડા અક્ષરોનો તરજુમો કંઇ લાભ આપે તેમ હતો નહીં જેથી તેની જગ્યાએ ગુજરાતી મુળાક્ષર રાખ્યા છે તેમજ કામલ લખવાની રીતમાં પણ વધારો ઘટારો કર્યો છે.

આ ભાગમાં સ્ત્રીઓને લખવા શીખવવા ઉપર કર્તાએ ભાર મુકયો છે પણ હું તે મત સાથે મળતો નથી, કેટલાક દાખલા તથા તજરૂબાથી હું તેને પસંદ રાખતો નથી. અલ્લાહ એને પોતાના ફજલથી કબુલ કરી બીજા ભાગોની જેમ ઉપયોગી કરે, મારી બીમારી જોઓ-ઇને જોતાં એ કામ થઇ શકે નહીં પણ અલ્લાહે પૂરૂં કરાવ્યું એ વિષે તેને માટે સઘળી હમ્દ છે,

---

* એમ તો હજરત મોલાના મરહુમ ગુલામ મોહમ્મદ બીન હાફેજ સાદેક સાહેબે ઘણી કીતાબો લખી છે પણ આ કીતાબનો સમપુરણ તરજુમો કરવામાં અલ્લાહ પાકે મોલાના મરહુમને છેલ્લી હયાતી બખશી હતી માટે આ કીતાબને મરહુમનો છેલો ફેઝ સમજી આવૃતિ બીજી છાપી બહાર પાડી છે. ખુદાપાક એને પણ તેમજ કબુલ કરે.

મેનેજર—એચ. એ. રહેમાન.

" તોહફતુલ હિંદ "

" **તોહફતુલ હિંદ** " નામનું પુસ્તક જે કે હિંદુસ્તાનમાં ઉર્દુ ભાષામાં ૧૨ વાર છપાઇ અને પચાસ હજારથી વધુ કોપી ફેલઇ માન પામેલું તેનો તરજુમો ગુજરાતી ભાષામાં થઇ ૫૦ રતલી રોયલ ગલેઝ આઠ પેજી ૨૮૮ પુષ્ટમાં છપાયું હતું પણ તે તદન ખપી જવાથી કેટલાક વધારા સાથે બીજી વાર છપાયુ છે. એમાં કરતાએ માત્ર હિંદુ ધર્મ તથા ઇસલામી ધર્મનો મુકાબલો કરી બતાવ્યો હતો, પણ ભાષાંતર કરનારે નોટમાં ખ્રીસ્તી ધર્મનો તથા આર્યસમાજવાળાઓનો પણ મુકાબલો કરી બતાવ્યો છે. એમાં માત્ર મુકાબલોજ છે એમ નહિ પણ મુસલમાની ધર્મમાં ખુદાને કેમ માનવો તથા ફીરસ્તાઓને કેમ માનવા? પેગંબરોને કેમ માનવા ? કીતાબોને કેમ માનવી ? ઇત્ય. તથા પાંચે બીનાએ ઇસલામનું વર્ણન છે. કુરાનથી નીકાહ, તલાક, હરામ, હલાલ, સલામ, પારકા ધર્મવાળાને નહોતરૂ કરવું વગેરે પણ છે પાદરીઓનાં ચોપાનિયાંઓમાં ઇસલામના ચંદ્ર ઉપર જે તેઓએ ધુળ ઉડાવી છે તેનો ઉતર આપી તે ધુળ તેઓ પર પાડી છે. અને લગભગ બધી શંકાઓના જવાબ એમાં છે. દાખલા તરીકે કુરઆનની ફસાહત ઉપર શંકા તે બૈબલથી લેવાયલું, કુરઆનમાં આત્માને લાયક કંઇ નથી, તેમાં જંનતમાં ખાવા પીવાનું લખેલું છે. ચંદ્ર ફાટવાના ચમત્કાર ઉપર શંકા, જેહાદ ઉપર શંકા, એકથી વધુ સ્ત્રીઓ સાથે નીકાહ કરવા ઉપર શંકા, તલાકપર શંકા, દત્તકપુત્ર જૈદે (રદ) પોતાની સ્ત્રીને મુકી દીધા પછી હજરત મોહમ્મદ (સલ) સાહેબે તેણીની સાથે નીકાહ કીધા તે ઉપર શંકા, હદીસોપર પાંચ શંકા મેરાજ ઉપર શંકા, રોજા પર શંકા, જકાત પર શંકા, વગેરે. પારસીઓના પુસ્તકોથી હજરત મોહમ્મદ સાહેબના ભવિષ્યવાદપણાના સાબેતી ઈત્ય. અને કેટલીક જગ્યામાં આર્યાઓને પણ સમજાવવામાં આવ્યા છે. બીજી આવૃતીની પ્રસ્તાવનામાં ખાસ વેદનો તથા આર્યાઓનો રદીઓ છે. મતલબ કે એ પુસ્તકનો વાંચનાર હિંદુ, ખ્રીસ્તી, અને ઇસલામી ધર્મથી વાકેફ થઇ જાય છે, જેઓએ પ્રથમાવૃત્તિ વાંચી છે તેઓપર આ વાત કંઇ છુપી નથી.

કીંમત રૂ. ૩–૦–૦

હકીમ અબ્દુરરહમાન બી૰ મૌલાના મોલવી
મરહુમ હા.—ગુલામ મોહમ્મદ હાજી હાફેજ સાદેક,
મેનેજર કુતુબખાના સાદેકીય્યહ.
મુ. રાંદેર—જી૰ સુરત.

બેહેશ્તી ઝેવર

ભાગ ૧ લો.

ઘણો મેહેરબાન રહમ કર્ત્તા અલ્લાહના નામથી.

અક્ષર માળા.

ક ખ ગ ઘ ઙ, ચ છ જ ઝ ઞ, ટ ઠ ડ ઢ
ણ, ત થ દ ધ ન, પ ફ બ ભ મ, ય ર લ વ,
શ ષ સ હ ળ ક્ષ જ્ઞ.

અ આ ઈ ઈ ઉ ઊ એ ઐ ઓ ઔ અં અઃ

"અ" ની નિશાની નથી	ા	િ	ી	ુ	ૂ	ૃ	ે	ૈ	ો	ૌ	ં	ઃ
નિશાનોનું નામ	કાના	હ્રસ્વ અજ્જુ	દીર્ઘ અજ્જુ	હ્રસ્વ રરડું	દીર્ઘ રરડું	હ્રસ્વ ઋકાર	એક માત્રા	બે માત્રા	કાના માત્રા	કાના બે માત્ર	અનુસ્વાર	વિસર્ગ

ક કા કિ કી કુ કૂ કે કૈ કો કૌ કં કઃ

ખ ખા ખિ ખી ખુ ખૂ ખે ખૈ ખો ખૌ ખં ખઃ

પ પા પિ પી પુ પૂ પે પૈ પો પૌ પં પઃ

મ મા મિ મી મુ મૂ મે મૈ મો મૌ મં મઃ

હ હા હિ હી હુ હૂ હે હૈ હો હૌ હં હઃ

બા મા છે મા ઘી દે. ભા ભૂ પી. મા બા છે. ભા ઘી ખા. આ ઘી છે. તે ઘી. ખા. આ ભૂ લે. ભા જા. ઘી લે. ઘુ છી છે.

બાપા. કાકા. દાદા. ખાલા. મામા. ફુઈ. દાદા. નાની. નાનો. ભાઈ. હાથ. પગ. કાન. નાક. આંખ. માથું. ડાઢી. નાભી. નખ. ટાંગ. પેટી. બેટી. વહુ. તારી. મારી. તેની. ચાકુ. નાકુ. તેજ. વલી. નદી. દુધ. કેરી. ખોદા. નબી.

બાપા ! કાકા ગયા. માસી આવી. દાદી બેઠી હાથ પગ લાંબા છે. આંખ મોટી છે. માથું નાનું છે. નખ કાપ. લાંબી ડાઢી. સારી છે. નાની બેઠાં છે. બપાની બેટી છે. કાકાની પેટી છે. તારી વહુ છે. મારૂં માથું છે. તેનો પગ છે. વલી સારા છે. નાકુ આઘે છે. ચાકુ તેજ છે. નદી વહે છે. દૂધ તાજું છે. કેરી મીઠી છે. ખોદા એક છે. નબી સાચા છે.

છોકરો. છોકરી. દીકરો. દીકરી. રોટલો ખાટલો. પલંગ. પીછોડી. ખુરસી. ટેબલ. કબાટ. કિતાબ. ચોપડી. ખડીયો. કલમ. સુરત, રાંદેર. આગરા. રંગુન. દેહલી. મુંબાઈ. કઠોર. સચીન. પેશાની. આંગળી. અંગોઠો ટેરવું.

શંબા (શનીવાર) એક શંબા (રવીવાર) દો શંબા (સોમવાર) સેહ શંબા (મંગલવાર) ચહાર શંબા (બુધવાર) પંજ શંબા (ગુરૂવાર) જુમઆ (શુક્રવાર)

મોહર્રમ, સફર, રબીઉલ અવ્વલ. રબીઉલ આખેર, જોમાદુલ ઉલા, જોમાદુલ ઉખરા, રજબ, શાબાન, રમઝાન, શવ્વાલ, જુલકાદહ, ઝુલ હજ્જ.

નસીહત-૧-અલ્લાહથી ડર. ગુનોહ નહી કર. વોઝુ કરીને નમાઝ પઢ. નમાઝી
દમી અલ્લાહનો પ્યારો છે. બેનમાઝી રહમતથી દૂર છે. કોઇ ઉપર જુલમ
ીં કર. જુલમ ઝીલનાર (મઝલુમ) ની બદ દોઆ ઘણી જલદી કબુલ થાય
નાહક કોઈ જાનવર ચલ્લી વગેરેને દુઃખ નહીં આપ કુતરાં બીલાડાને મારવું
; બુરૂં છે.

નસીહત-૨-મા બાપનું કહ્યું માનો. તેઓના (શિક્ષા) મારવાને ફખર સમજો.
ાથી તેઓની ખીજમત કામકાજ કરો. માબાપના પગ નીચે જંનત છે. ફરીને
ાને જવાબ આપો નહીં. જે કંઈ ગુસ્સામાં કહે ચુપચાપ સાભળો. કોઈ વાતમાં
ને સતાઓ નહીં; મોટાઓની આગળ અદબ તાઝીમથી રહો. નાનાઓપર
ફબ્બત પ્યાર રાખો.

નસીહત-૩-કોઇને હલકું જાણો નહીં. પોતાને સર્વથી ઓછી જાણો.
ાને મોટી સમજવી બુરી વાત છે. કોઇના ચાળા કરવા, એબ કાઢવી મોટો
ાહ છે. ખાણું જમણે હાથે ખાઓ. પાણી જમણે હાથે પીઓ. ડાબે હાથે
ાન ખાએ પીએ છે. પાણી ત્રણ શ્વાસે પીઓ. ખાણું ઠંડું કરીને ખાઓ.
મ ગરમ ખાવામાં બરકત હોતી નથી. જે વાત કહો સાચી કહો. જૂઠ
ાવું મોટું પાપ છે.

નસીહત-૪-સવારમાં ઉઠીને મોટાંઓને સલામ કર્યા કરો. નમાઝ
ા કુરઆન શરીફની તિલાવત કર્યા કરો. સબક સારી રીતે યાદ કરો.
ા કુદમાં ચીત લગાડો નહીં. દરેક વાતમાં સમ ખાયા કરો નહીં.
ઘડીએ સમ ખાવી બુરી વાત છે. પોતાની કિતાબને સંભાળથી
ા. કોઈની સૂરત બુરી તેની મશ્કરી કરો નહીં. અલ્લાહની આગળ
ી નરસી સૂરત સર્વ બરાબર છે.

નસીહત-૫-શરારત તોફાન કરો નહીં. નહીં તો કદી તમને માર પડશે.
ડાબે હાથે સાફ કર્યા કરો. ઇસ્તિનજો ડાબે હાથે કર્યા કરો. જાજરૂ જતી
ા પ્રથમ ડાબો પગ માંહે મુકો. અને નીકળતી વખત પ્રથમ જમણો પગ
ા. જોડા પ્રથમ જમણા પગમાં પેહેર્યા કરો ફરી ડાબા પગમાં.*

કાગળ લખવાની રીત.

જ્યારે કાગળ લખોતો શરૂમાં "બિસ્મિલ્લાહ" લખો અથવા આપણી ભાષામાં
ાના નામથી" લખો. ફરી તમારૂં નામ પ્રથમ લખો તે પછી જેના ઉપર કાગળ
ા હો તેનું નામ લખો તે પછી "અસ્સલામો અલેકુમ" તે પછી જે મતલબ

* એવી રીતે ઇજાર કુરતો વગેરે પહેરવું. એમ. એ રહમાન

લખવી હોય તે લખો. જેના ઉપર તમો કાગળ લખો તે તમારી જાણ પહેચાનનો હોય તો સલામ પછી આટલી ઇબારત પણ લખો "અમો ખેર આફિયતથી છીએ અને તમારી ખેર આફિયત ખુદાથી ચાહીએ છીએ" તે પછી જે મતલબ લખવી હોય તે લખો. ફરી બીજા કોઇ જાણ પેહેચાનવાળાઓને સલામ લખવી હોય તે લખો. તે પછી લખો "વસ્સલામ" તે પછી ઇસ્લામી તારીખ લખો.* એનો નમુનો નીચે પ્રમાણે આવી રીતે છે.

ખુદાના નામથી.

ગુલામ મોહમ્મદ હાજી હાફેજ સાદેક તરફથી નેકનામ અહમદ કાસિમ ભરૂચા સાહેબને અસ્સલામો અલૈકુમ. અત્રે અમારી ખેર આફિયત છે અને તમારી ખેર આફિયત ખુદાથી ચાહું છું. બીજુ આપ સાહેબે મારા ઘરેથી આમદનીના રૂપીયા મોકલ્યા તે મલ્યા છે. આપ સાહેબ ઘણી કાળજીથી મારૂં કામ કરો છો એનો નેક બદલો ખુદા આપને આપશે. હાલ એજ. વસ્સલામ રવાનેની તારીખ ૨૫ મી શવ્વાલ સને ૧૩૩૦ હિજરી.

પ્રથમ બિસ્મિલ્લાહ લખવી ફરી લખનારે પોતાનું નામ લખવું એ સુંનત તરીકો છે. એટલે સુંનત અદા કરવાનો પણ સવાબ મળશે. એટલુંજ નહીં પણ બીજા પેગમ્બરો પણ એજ રીતે કાગળ લખતા હતા. પણ લોકોમાં બીજી રીતે લખવાનો રિવાજ છે તે લખી જણાવું છું.

જ્યારે કોઇ ઉપર પત્ર લખવો હોય તો પ્રથમ આ વિચાર કરો કે તે તમારેથી મોટો છે અથવા નાનો છે અથવા બરાબરીઓ છે? જે દરજાનો આદમી હોય તેને છાજતા શબ્દો પત્રમાં લખો. મોટાના પત્ર માટે વાલાનામા, સરફરાજનામા, ઇફ્તેખારનામાં કરામતનામા, એઝાઝનામા, સહીફએ, આલી સહીફએ ગિરામી લખે છે. અને જે શખ્સ ઘણો મોટો હોય તેને આપની જગ્યા આંજનાબ, જનાબેઆલી, જનાબેવાલા, હજરતવાલા, હજરતેઆલી લખે છે. જ્યારે આ લખવાનો વિચાર હોય કે "આપનો પત્ર આવ્યો" તો આવી રીતે લખીશું જનાબવાલાનું "સરફરાઝનામું આવ્યું." અને "આવ્યું" ની જગ્યા સાદેર થયું, સરફરાઝનામાએ મને ભાગ્યશાળી કર્યો, મને ઇઝ્ઝત આપી, માન આપ્યું. અને નાનાના પત્રને મસર્રતનામું રાહતનામુ લખે છે. અને બરાબરીઆના પત્રને ઇનાયતનામું કરમનામું લખે છે અને પત્ર લખવાનો તરીકો આ છે. દાખલા તરીકે જો આપને પત્ર લખો તો આવી રીતે લખો "જનાબ વાલિદ સાહેબ બુજરૂગવાર બચ્ચાંઓના ઉપર આપનો મેટો સાયો (મોટી છાંયા) હમેશાં રહો. અસ્સલામો અલૈકુમ પછી અરજ આ છે કે આપનું વાલાનામું આવ્યું મિઝાજ મોબારકની ખેરયત જાણવા પછી દિલને તસલ્લી થઇ" એ પછી જે વાત લખવી

* ઇસ્લામી તારીખ ઉપર ઘણા દીની કામ અટકેલાં છે અને તેની સંભાળ ફરજે કિફાયા છે. અને ફરજે કિફાયા સઘળાને માથે કરવું જરૂર નથી પણ થોડાઓના કરવાથી સઘળાઓને માથેથી ફરજ ઉતરે છે. પણ જે કરે તેને સવાબ મળે છે. તો મુસલમાની તારીખ લખનાર દીની કામનો સંભાળનાર તેમ બીજા લોકોને માથેથી ફરજનો બોજો ઉતારનાર છે અને સવાબ મેળવનાર છે અને અંગ્રેજી કે તિથિ લખવામાં એમાંનું કંઇએ નથી માટે મુસલમાની તારીખ લખ્યા કરવી. ગુ. મો

હોય તે લખો એમાંથી " સાયો હંમેશા રહો" સુધી જે લખવામાં આવે છે તેને ઇલકાબ કહે છે. તે પછી સલામ દોઆ જે કંઇ લખાય છે તેને આદબ કહે છે. તે પછી જે હાલ ચાહો ને લખો તેને પત્રનું મજમૂન કહે છે.

મોટાઓના અલકાબ અને આબાદ.

બાપને નામે-જનાબ વલિદ સહેબ બચ્ચાંઓના છત્ર નાનાઓના મખ્દૂમ અને મોતાબ દામજીલ્લોકુમુલ આલી અસ્સલામો અલૈકુમ પછી અરજ આ છે કે.

બાપને નામે-જનાબ વાલિદ સાહેબ મોઅજ્જમ વ ફરજમન્દ દામ મજદોહુમુલ આલી. અસ્સલામોઅલૈકુમ પછી ઇલતેમાસ આ છે કે.

બાપને નામે-નેકનામ નેકીના કરનાર ખુબીના ભરેલા મોટા મરતબાના મુરબ્બી બાવાજી મી. ફલાણા બી. ફલાણા અસ્સલામોઅલૈકુમ. અલ્લાહ આપને સાયો હમારા માથાપર હંમેશ રાખે એ પછી ગુજારેશ આ છે કે.

કાકાને નામે-જનાબ ચીયા સાહેબ મખદૂમ વ મોતાબ દામ જીલ્લોકુમુલ આલી અસ્સલામોઅલૈકુમ પછી અરજ એ છે કે.

મામાને નામે-જનાબ મામા સાહેબ મોઅજ્જમ વ મોકર્રમ દામ જીલ્લોકુમુલ આલી અસ્સલામોઅલૈકુમ પછી અરજ એ છે કે.

માસાને નામે-માનવંતા મોટા દરજ્જાના માસાજી મી. ફોલાન બીન ફોલાન દામ જીલ્લોકુમ અસ્સલામોઅલૈકુમ એ પછી અરજ છે કે.

માને નામે-જનાબ વાલેદા સાહેબા મખદૂમહ મોઅજ્જમહ દામ જીલ્લોહા અસ્સલામોઅલૈકુમ પછી.

નાનીને નામે-મોઅજ્જમા મોકર્રમા જનાબ નાનીમા સાહેબા આપને છત્ર અમો બચ્ચાંઓના માથા ઉપર હમેશ રહે અસ્સલામોઅલૈકુમ એ પછી.

જે ઇલકાબ બાપના છે તે દાદા, નાના, કાકા, મામા, સસરાના પણ તેજ ઇલકાબ છે બાપની જગ્યા દાદાસાહેબ મામાસાહેબ વગેરે લખાય છે અને જે ઇલકાબ વાલેદા (મા) ના છે તેજ ઇલકાબ નાની, દાદી, માસી, મામી કાકી વગેરેના છે. વાલેદા સાહેબાની જગ્યા નાની સાહેબા ખાલા સાહેબા વગેરે લખાય છે દીયર જેઠથી કાગળ પત્રનો વહેવાર રાખો નહીં, મેલ જોલ વધારે રાખો નહીં. એમાં ઘણા ફિસાદો ઉત્પન્ન થાય છે. હા, જો કદી એવી જરૂરત પડે તો બેર લખો પણ એઓને જનાબ ભાઇસાહેબ કરીને લખો.

નાનાઓના અલકાબ અને આદાબ.

દીકરા, પોત્ર, નવાસા, ભત્રીજા વગેરેને નામે-બરખુરદાર નૂરે ચશમ રાહતે જાનસ આદત વઇકબાલ નિશાન સલ્લમહુલ્લાહો તઆલા. અસ્સલામોઅલૈકુમ. વધારે ઉમરની તથા ચઢતા મરતબાની દોઆ પછી જણાવવાનું કે:—

બાજો-નૂરે બસર અસ્સલામોઅલૈકુમ ઉમરની દરાજી અને બંને-જહાનની નેક બખતી મેળવવાની દોઆ પછી લખવાનું કે.

બીજો ફરજન્દ દિલબંદ જીગર પેવન્દ અસ્સલામોઅલૈકુમ મરતાબોના વધારાની દોઆ પછી તમને જાહેર થાય કે—

બીજો–મારા કલેજાના તુકડા આંખોની ઠંડક પ્યારા ફરજન્દ મી. ઇસમાઇલ બી. ગુલામ મોહમ્મદ અસ્સલામોઅલૈકુમ અલ્લાહ તમારી ઉમર રોજીમાં બરકત આપે અને નેક કરે એ પછી લખવાનું કે—

નાનાભાઇને-બીરાદર અઝીઝ અઝ જાન સલ્લમહુલ્લાહો તઆલા અસ્સલામોઅલૈકુમ સઆદતમંદી અને નેક અતવારીના દોઆ પછી જાણવાનું કે.

બીજો–બિરાદર બજાંબરાબર અસ્સલામોઅલૈકુમ દોઆ પછી તમને લખવાનુ કે

નાની બહેને–હમશીરહ અઝીઝહ નૂર ચશ્મી સાલેહા સલ્લમહલ્લાહો તઆલા અસ્સલામો અલૈકુમ તમારા મોટા નસીબાની તથા નેક બખ્તીની દોઆ પછી જાણવાનું કે—

સઘળાઓના આદાબ એક તરેહના છે જેની રીતે ચાહો તે પ્રમાણે લખો–

ધણીના અલકાબ તથા આદાબ.

મારા સરદાર સલામત અસ્સલામો અલૈકુમ સલામ તથા મુલાકાતના શોખ પછી અરજ આ છે કે:—

મારા મહરમે અસરાર અનીસો ગમગુસાર સલામત અસ્સલામો અલૈકુમ સલામ અને નિયાઝ પછી ઇલતિમાસ આ છે કે:—

મારા વાકેફ રાઝ, હમદમ વ હમબાઝ સલામત અસ્સલામો અલૈકુમ સલામ તથા મુલાકતના ઇશતિયાક પછી અરજ આ છે કે:—

મારા સરના છત્ર મારા ભેદના જાણનાર ખુબીના ખાવિંન્દ નેકનામ નકીના કરનાર મારા હાકેમ સલામત અસ્સલામો અલૈકુમ સલામ તથા મોલાકાતના શોખ પછી આપના દમની દિવાની આપના ઉપર ફિદા થનાર વફાદારની અરજ એ છે કે:—

ધણ્યાણીના અલકાબ તથા આદાબ.

મારી મહરમે રાઝ, હમદમ વ હમરાઝ સલામત અસ્સલામો અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહે વ બરકાતોહ, સલામ શોખ અને મુલાકાતની આશા પછી તમને જાહેર થાય કે:—

મારી જીવની પ્યારી મારા ઘરની રોનક મારા દિલની આરામ અસ્સલામો અલૈકુમ સલામ તથા તમારી મુલાકાતની ખાહેશ પછી લખવાનું કે:—

મારી પ્યારી ગમગીન દિલને ખુશી કરનાર તથા ઉચાટ દિલને શાંત પાડનાર અસ્સલામો અલૈકુમ. ખત લખવા મકસદ આ છે કે:—

બાપને નામે પત્ર.

બચ્ચાંઓના મોઅઝ્ઝમ અને મોહતરમ માનવંતા સાહેબ આપની છાયા અમારા ઉપર હમેશા હોજો. અસ્સલામો અલૈકુમ વ રહમતુલ્લાહે વ બરકાતોહૂ એ પછી

અરજ આ છે કે મુદ્દત ઘણી થઇ જનાબવાલાનું સરફરાઝનામું આવ્યું નથી. માટે અત્રે સર્વનું દિલ ઘણું ઉચાટ અને ઘણા ફિકરમાં છે. આશા છે કે પોતાના મિઝાજ મુબારકની ખૈરયતથી જલદી આગાહી બખશી સરફરાઝ ફરમાવશો. પ્યારી બેહેન ઝોબેદા ખાતુન ખુદાના ફજલો કરમથી સારી છે કાલે તેનું કુરઆને મજીદ ખતમ થયું છે. હવે આપ તેણીને માટે ઉર્દુની કોઇ કિતાબ રવાના ફરમાવશો કે શરૂ કરાવાય. આપે તાલીમુદ્દીન જે મારે માટે મોકલી હતી તે ઘણી સારી કિતાબ છે સઘળી બીબીઓએ તેને પસંદ કરી અને તેની ખાહેશ બતાવે છે માટે તેની ચાર પાંચ જીલદો બીજી મોકલશો અને જો બની શકે તો કોઇને ફરમાશ કરશો કે તેનો ગુજરાતી ભાષામાં તરજુમો કરી પ્રગટ કરે કે જેથી માત્ર ગુજરાતી જાણનાર મારી સહેલીઓ અભાગ્ય રહે નહીં ખુદા એનો અજર આપને આપશે. બાકી અત્રે સર્વની ખૈરયત છે. આપ પોતાની ખૈર આફિયતથી જલદી ખબર કરશો કે અમારી ફીકર ચિન્તા દૂર થાય. વસ્સલામ હમીદા-ખાતુનનો અરીજો-ઇલાહાબાદની તા. ૧૩ શવ્વાલ સને ૧૩૩૭ હિજરી.

દીકરીના નામનો પત્ર.

લખતે જીગર નેક અખતર નૂરે ચશમ રાહતે જાન બીબીખદીજા સલ્લમેહાલ્લાહો અસ્સ-લામો અલેકુમ દાજીએ ઉમર તરા નેક બખતી તથા ઇલમહુનરમાં તરક્કીની દુઆ પછી તમને જાણવાનું કે ઘણી મુદ્દત થઇ તમારો કોઇ પત્ર આવ્યો નથી જેથી દિલમાં ફિકર હતી પણ પરમ દિવસે તમારા મોટાનો ખુશી ઉપજાવનાર પત્ર આવ્યો ખૈરીયત જાણવાથી દિલ શાંત થયું. તે પત્રથી આ, પણ જણાયું કે તમને લખવા વાંચવાનો શોખ નથી અને તેમાં ઘણું ઓછું દિલ લગાડો છો, આ પણ સાંભળવામાં આવ્યું કે કેટલીક સ્ત્રીઓ તમારા લખવા પઢવા વિષે એમ કહે છે કે છોકરીઓને લખાવવા પઢાવવાથી શો લાભ. એમને તો સીવવા પરોવવા, ખાણું રાંધવા, ચીકન વગેરે કાઢવા શીખવવું જોઇએ. શું એઓને પઢાવી લખાવીને પુરૂષોની જેમ મૌલવી બનાવવી છે? એવું જણાય છે કે એઓનાજ ભોળવવાથી તમારૂં દીલ ઉચાટ થયું અને ઓછી મહેનત કરો છો. ઓ મારી પ્યારી દીકરી! તમો આ બેવકુફ સ્ત્રીઓના કહેવામાં કદી આવશો નહીં અને આ સમજો કે મારાથી વધુ તમારૂં ભલું ચાહનાર બીજું કોઇ થઇ શકતું નથી માટે મારી આ આજ્ઞા યાદ રાખો કે તે સ્ત્રીઓનું આ કહેવું તદન બેવકુફી છે. ઓછામાં ઓછું આટલું તો દરેક સ્ત્રી માટે અગત્યનું છે કે ગુજરાતી લખી વાંચી શકે એમાં મોટા મોટા લાભો છે. અને લખવું વાંચવું નહીં જાણવામાં મોટી નુકશાની છે. પ્રથમ તો મોટો લાભ આ છે કે જુબાન (ભાષા) સ્વચ્છ થાય છે. મેં જોયું છે કે વગર પઢેલી સ્ત્રીઓ સવાબને સબાબ, અને શોરબા ને સુરવા કબુતર ને કંબુતર, જહેઝ ને દેહેજ, ઝોકામને જુખામ અને કેટલીક ઝોખામ બોલે છે. અને જે સ્ત્રીઓ વાંચવા લખવા શીખી છે તે તેઓપર હસે છે. અને તેઓની નકલો (ચાળા) કરે છે. માટે લખવા વાંચવાથી આ દોષ તદન જતો રહે છે. બીજો નમાઝ રોઝે. ઠીક થાય છે દીન ઇમાન સુધરી જાય છે. નહીં પઢેલી સ્ત્રીઓ પોતાની જહાલતથી ઘણાં કામો એવાં કરે છે કે જેથી ઇમાન જતું રહે છે. અને તેઓને ખબર પણ પડતી નથી. જો ખુદા ન કરે તે

વેળા મોત આવી લાગે તો કાફેરોની તરેહ હમેશાં દોઝખમાં બળવું પડશે. કદી છૂટકારો થઇ શકતો નથી. પઢવા લખવાથી આ અડચણ દૂર થાય છે. અને ઇમાન મજબુત થાય છે. ત્રીજો ઘરનો બંદોબસ્ત જે સ્ત્રીઓનેજ માથે હોય છે તે સારી રીતે પૂરો થાય છે. આખા ઘરનો હિસાબ દરેક વખત પોતાની નજરમાં રહે છે. ચોથો બચ્ચાંઓની પરવરિશ સ્ત્રી સારી રીતે કરી શકે છે કારણકે નાના બાળક માની પાસે ઘણા રહે છે. વિશેષ કરી છોકરીઓ તો માની પાસેજ રહે છે. જો મા પઢેલી લખેલી હશે તો માની આદતો અને વાતચીત પણ સારી હશે. તો ઓલાદ પણ તેજ શીખશે અને નાનપણથીજ સારા સ્વભાવની અને નેકબખત થશે કારણ કે મા તેઓને દરેક વખત શીખામણ આપતી રહેશે અને કહેતી રહેશે. જુઓઃ આ તો વળી કેટલોક મોટો લાભ છે **પાંચમો** આ કે જ્યારે સ્ત્રીને ઇલમ હશે તો દરેક વખત પોતાના માબાપ, ખાવિન્દ સગા વાહાલાંઓનો મરતબો પહેચાની તેઓને મરતબો અદા કરતી રહેશે. વળી એની દુનિયા અને આખેરત બંને સુધરી જશે. આ સઘળા સિવાય પઢવું લખવું નહીં જાણવામાં એક મોટં બુરાઇ આ છે કે ઘરની વાત પારકાઓને જાહેર કરવી પડે છે અથવા તેને છુપાવવાથી નુકશાની ખમવી પડે છે. સ્ત્રીઓની વાતો ઘણું કરીને હયા શરમ (લાજ) ની હોય છે પણ પોતાની મા બહેનથી કદી જાહેર કરવાની જરૂરત પડે છે અને ભેગજોગે વખતપર મા બેહેન પાસે હોતી નથી એવા વખતમા યા તો નિર્લજ થવું પડે છે અને બીજાઓથી કાગળ લખાવવો પડે છે અથવા નહીં કહેવાથી મોટું નુકશાન ખમવું પડે છે એ વગર બીજા હજારો ફાયદા છે અને પઢવું નહીં જાણવાની ઘણી બુરાઇયો છે. કયાં સુધી બયાન કરૂં. જુઓ હવે તમો મારી આ વાતને યાદ રાખશો અને પઢવા લખવામાં જીવ ચોરાવશો નહીં. વધુ દોઆ બનારસથી લી. અબદુલ્લાહ તા૦ ૨૦ મી શવ્વાલ સને ૧૩૩૦ હિજરી.

દીકરી તરફથી પત્રનો જવાબ.

ખુદાના નામથી.

જનાબ બાવાજી મોઅઝ્ઝમ વ મોહતરમ દામ ઇકબાલોકુમ અસ્સલામો અલેકુમ. એ પછી અરજ આ છે કે સહીફએ આલીએ આવીને મને માન આપ્યું. આપના મિઝાજની ખેરીયત જાણવાથી સર્વને ચહેન થયું. અલ્લાહ તઆલા આપની જાત બા બરકાતને અમારા માથાં ઉપર હંમેશ સલામત રાખે. જનાબ વાલાએ બાંદીને લખવા વાંચવા માટે લખ્યું તેથી મને ઘણોજ લાભ થયો. બેશકક લોકોના કહેવા સાંભળવાને લીધે મારૂં દીલ ઉચાટ થયું હતું. હવે જ્યારથી વાલાનામુ આવ્યુ છે ત્યારથી હું દીલ લગાડીને પઢું છું અને બુરૂં ભલું કંઇ લખવા પણ લાગી છું, બેશકક આપનું ફરમાવવું મોકાસર છે. એમાં ઘણા ફાયદા છે અને જે સ્ત્રીઓ પઢવા લખવા નહીં જાણતી તેઓ ઘણી પસ્તાય છે કે એમે કેમ શીખ્યાં નહીં. પરમ દિવસની વાત છે કે શિરસ્તેદાર સાહેબની બીબી જે અમારા પડોશમાં રહે છે તેણીના મામાનો પત્ર આવ્યો અને ઘરમાં આજકાલ કોઇ પુરૂષ છેજ નહીં, તેથી તે બાપડી એકએકની ખુશામત કરતી ફરી કે કોઇ કાગળ વાંચી દે અથવા કેયેથી વંચાવી લાવે કે મામી સાહેબાની તબીયત કેવી

છે, સાંભળવામાં આવ્યું છે કે તેણીનો હાલ નબળો છે એ માટે બીચારી ઘણી ગભરાતી હતી. બપોરના આવેલો પત્ર આખો દિવસ પડી રહ્યો, અને કોઇ વાંચનારૂં મળ્યું નહીં. મગરેબ પછી બાપડી મારે પાસે આવી તો મેં હાલ સંભળાવ્યો ત્યારે તેણીનો જીવ ઠેકાણે આવ્યો. ત્યારથી મારા જીવમાં આ વાત ઠસી કે બેશક પઢવા લખવાનો હુંન્નર પણ મોટી દોલત છે, અને તેના નહીં જાણવાથી કેટલીક વેળા મોટી મુસીબત પડે છે. અને આ પણ હું જોવું છું કે અમારાં સગાંમાં પાંચ બાઇઓ સારી રીતે પઢેલી લખેલી છે તેઓ જ્યાં જાય છે ત્યાં તેઓની ઘણી ઇજ્જત થાય છે. જે વાત શરીઅતને વિરૂદ્ધ કોઇથી થાય છે તો, અથવા વિવાહ શાદીમાં કોઇ બુરી રસમ થાય છે તો તેને ટોકે છે, મનાઇ કરે છે, સારી રીતે સમજાવીને નસીહત કરે છે, અને સઘળી બીબીઓ કાન લગાડી ચુપકીથી સાંભળ્યા કરે છે. જો કોઇ વાત પુછવાની હોય છે તો તેઓનેજ પૂછે છે. બીબીઓમાં સર્વથી પહેલાં તેમની પૂછ થાય છે. સઘળી બીબીઓ તેમની પ્રશંસા કરે છે. માટે હું જરૂર જીવ લગાડીને પઢવા શીખીશ. મને પોતાને ઘણો શોખ થઇ ગયો છે, આપ પણ અલ્લાહ તઆલાથી દોઆ કરો કે અલ્લાહ તઆલા મને આ દોલત નસીબ કરે. બાકી સઘળાંઓની અત્રે ખેરીયત છે. જીયાદા હદે અદબ (ઇતિ) આપની લોંડી ખદીજા. સહારંપુરની તા. ૨૮ મી રમજાન સને ૧૩૩૦.

ભાણજીના નામનો પત્ર

મારી આંખોની નૂર મારાં દિલોજાનની રાહત બીબી, સિદ્દીકા સલ્લમહા-લ્લાહો તઆલા અસ્સલામો અલેકુમ દોઆ પછી તમને જાણવાનું કે તમારૂં મસર્રતનામું આવ્યું હાલ જાણવાથી તસલ્લી થઇ. તમારા લખવા વાંચવાનો હાલ સાંભળી મને ઘણી ખુશી થઇ. અલ્લાહ-તઆલા તમારી ઉમરમાં બરકત આપે, અને તમારી મહેનતનું ફળ તમને જલદી થાઓ. જે દિવસે તમો પોતાને હાથે મને કાગળ લખશો તે દિવસે હું પાંચ રૂપીઆ મીઠાઇ ખાવા માટે તમારા ઉપર મોકલીશ અને એક બીજી નસીહત હું તમને કરૂં છું. મેં સાંભળ્યું છે કે તમો શેખી ઘણી કરો છો અને કોઇનો અદબ કે શરમ કરતી નથી આથી મને ઘણો અફસોસ થયો. કારણ કે માણસની ઇજ્જત માત્ર પઢવા લખવાથી થતી નથી. જ્યાં સુધી અદબ લિહાજ (આંખમાં શરમ) શીખશો નહીં ત્યાં સુધી લોકો તમારેથી મોહબ્બત અને પ્યાર કરશે નહીં. પઢવા લખવાની સાથે સર્વથી પહેલાં છોકરા છોકરીઓને લાઝેમ છે કે અદબ શીખે. કારણ કે આદમી, અદબથી હરદિલ અઝીઝ (દરેકને પ્યારૂં) થાય છે અને સઘળા આદમી તેની ખાતર કરે છે. અદબ કરનાર હમેશ ખુશ નસીબ થાય છે જેમકે કોઇનું વાકય છે "બા અદબ બાનસીબ, બેઅદબ બેનસીબ." હવે હું તમને બતાવું છું કે અદબ શી ચીજ છે અને તેને કેવી રીતે વરતવું જોઇએ! જે કોઇ તમારાથી ઉમર અને સગાઇમાં મોટું હોય તેને ઘણી તાજીમથી સલામ કરો તેમની સામે બીભત્સ શબ્દ મોંથી નહીં કાઢો અને તેઓની સામે પોતાના બરાબરવાળાંઓથી હાંસી દિલ્લગી મજાક મશ્કરી કરો નહીં. જ્યારે તેઓ તમને પુકારે તો નરમ અવાજથી જવાબ આપો. જવાબમાં લબ્બૈક કહો "જી" કહો. અને જ્યારે તમને કંઇ આપે તો સલામ કરો અને જે નસીહતની વાત કહે તેને ઉંડા ઉતરીને સાંભળો. જ્યારે તેઓ બોલતાં હોય તો વચ્ચેથી તેઓની વાત કાપો નહીં. જ્યાં તેઓ બેઠાં

તેથી ઊંચી જગ્યા ચઢીને બેસો નહીં, અને તેઓનું નામ લઇને પુકારો નહીં, પણ તેની જે સગાઇ હોય તે સગાઇનું નામ લઇને બોલો. જેમકે મામુજી, ફુવાબાજી, ફુઇમા, ફુઇવીબી, નાનીમા, મોટીમા, બાવાજી, બાજી, વગેરે. જો ગુસ્સામાં આવી તેઓ તમને કંઇ બુરૂં ભલું કહે તો તમો તેનો ઉત્તર આપો નહીં. પાછા ફરીને તેમને કંઇ કહો નહીં એનુંજ નામ અદબ છે અને આ માણસને માટે ઘણું અગત્યનું છે. ઇતિ- લી. મોહમ્મદ વાજેદ હોસેન મુંબઇની તા. ૨૦ મી જીકઅદ સને ૧૩૩૦ હિજરી.

બરાબરીવાળાઓના અલકાબ, આદાબ.

જો કોઇ બરાબરીવાળાને ખત લખો તો તેના લખવાનો આ તરીકો છે. પ્રથમ તેનાં મરતબાને માફક આવી રીતે અલકાબ લખોઃ—

મારી મુશફેકહ શફીકહ સલામત અસ્સલામો અલૈકુમ.

મારી મેહેરબાન કદરદાન સલામત અસ્સલામો અલેકુમ.

મારી ઇનાયત ફરમાં પ્યારી સલામત અસ્સલામો અલેકુમ. તે પછી આવી રીતે આદાબ લખો. સલામ મસનુન પછી અર્જ આ છે કે. ફરી કાગજનો મજમૂન લખો. અને આ ખિયાલ રાખો કે મોટાંઓને જેવી રીતે લખો છો તેવી રીતે વધારવું નહીં અને જેવી રીતે નાનાઓને લખો છો તેમ ઘટાડવું પણ નહીં પણ દરેક વાતમાં બરાબરીનો ખિયાલ રાખો.

શરનામું પતો લખવાની રીત.

મુંબઇ મધ્યે દાઉદ કાજી મહોલ્લામાં કાસિમ હુશેનની પેઢી ઉપર જનાબ બાવાજી મી. અહમદ ગુલામ મોહમ્મદને પહોંચે.

બરખુરદાર મી. અબદુલ્લાહ બી. ગુલામ મોહમ્મદને પોહોંચે. ઠે. ચાંદની ચોક સોનેહરી મસજીદ, મુ. દિલ્હી.

૮૭૬૩

સો સુધીની ગણત્રી.

૧	એક.	૧૧	અગિયાર.	૨૧	એકવીશ.	૩૧	એકત્રીશ.
૨	બે.	૧૨	બાર.	૨૨	બાવીશ.	૩૨	બતરીશ.
૩	ત્રણ.	૧૩	તેર.	૨૩	તેવીશ.	૩૩	તેતરીસ
૪	ચાર.	૧૪	ચૌદ.	૨૪	ચોવીશ.	૩૪	ચોતરીસ
૫	પાંચ.	૧૫	પંદર.	૨૫	પચ્ચીશ.	૩૫	પાંતરીસ
૬	છ.	૧૬	સોળ.	૨૬	છવ્વીશ.	૩૬	છતરીસ
૭	સાત.	૧૭	સત્તર.	૨૭	સત્તાવીશ.	૩૭	સાડત્રીશ.
૮	આઠ.	૧૮	અઢાર.	૨૮	અઠ્ઠાવીશ.	૩૮	આડતીશ.
૯	નવ.	૧૯	ઓગણીશ.	૨૯	ઓગણત્રીશ.	૩૯	ઓગણચાલીશ
૧૦	દશ.	૨૦	વીશ.	૩૦	ત્રીશ.	૪૦	ચાલીશ.
૪૧	એકતાલીશ.	૫૧	એકાવન.	૬૧	એકસઠ.	૭૧	એકોતેર.
૪૨	બેંતાલીશ.	૫૨	બાવન.	૬૨	બાસઠ.	૭૨	બોતેર.
૪૩	તેંતાલીશ.	૫૩	તેપન.	૬૩	તેંસઠ.	૭૩	તોતેર.
૪૪	ચુમ્માલીશ.	૫૪	ચોપન.	૬૪	ચોંસઠ.	૭૪	ચુમ્મોતેર
૪૫	પીસતાલીશ.	૫૫	પંચાવન.	૬૫	પંસઠ.	૭૫	પંચોતેર
૪૬	છેંતાલીશ.	૫૬	છપ્પન.	૬૬	છાંસઠ.	૭૬	છોતેર.
૪૭	સુડતાલીશ.	૫૭	સતાવન.	૬૭	સડસઠ.	૭૭	સિત્તોતેર.
૪૮	ઉડતાલીશ.	૫૮	અઠ્ઠાવન	૬૮	અડસઠ.	૭૮	ઇઠ્ઠોતેર.
૪૯	ઓગણપચાશ	૫૯	ઓગણસાઠ.	૬૯	અગણોતેર.	૭૯	ઓગણાંએસી
૫૦	પચાશ.	૬૦	સાઠ	૭૦	સિત્તેર.	૮૦	એંસી.
૮૧	એકાસી.	૯૧	એકાણું.	૧૦૦	એકસો.		
૮૨	બીયાસી.	૯૨	બાણું.	૨૦૦	બસે.		
૮૩	ત્યાસી.	૯૩	તાણું.	૩૦૦	ત્રણસો.		
૮૪	ચોરાસી.	૯૪	ચોરાણું.	૪૦૦	ચારશો		
૮૫	પંચ્યાસી.	૯૫	પંચાણું.	૫૦૦	પાચસો.		
૮૬	છ્યાસી.	૯૬	છન્નુ.	૬૦૦	છસો.		
૮૭	સત્યાસી.	૯૭	સત્તાણું.	૭૦૦	સાતસો.		
૮૮	અઠયાસી.	૯૮	અઠ્ઠાણું.	૮૦૦	આઠસો.		
૮૯	નેવ્યાસી.	૯૯	નવ્વાણું.	૯૦૦	નવસો.		
૯૦	નેવું.	૧૦૦	સો.	૧૦૦૦	એક હજાર.		

૧ × ૧ = ૧	૧ × ૨ = ૨	૧ × ૩ = ૩	૧ × ૪ = ૪	૧ × ૫ = ૫
૨ ૧ ૨	૨ ૨ ૪	૨ ૩ ૬	૨ ૪ ૮	૨ ૫ ૧૦
૩ ૧ ૩	૩ ૨ ૬	૩ ૩ ૯	૩ ૪ ૧૨	૩ ૫ ૧૫
૪ ૧ ૪	૪ ૨ ૮	૪ ૩ ૧૨	૪ ૪ ૧૬	૪ ૫ ૨૦
૫ ૧ ૫	૫ ૨ ૧૦	૫ ૩ ૧૫	૫ ૪ ૨૦	૫ ૫ ૨૫
૬ ૧ ૬	૬ ૨ ૧૨	૬ ૩ ૧૮	૬ ૪ ૨૪	૬ ૫ ૩૦
૭ ૧ ૭	૭ ૨ ૧૪	૭ ૩ ૨૧	૭ ૪ ૨૮	૭ ૫ ૩૫
૮ ૧ ૮	૮ ૨ ૧૬	૮ ૩ ૨૪	૮ ૪ ૩૨	૮ ૫ ૪૦
૯ ૧ ૯	૯ ૨ ૧૮	૯ ૩ ૨૭	૯ ૪ ૩૬	૯ ૫ ૪૫
૧૦ ૧ ૧૦	૧૦ ૨ ૨૦	૧૦ ૩ ૩૦	૧૦ ૪ ૪૦	૧૦ ૫ ૫૦
૧ × ૬ = ૬	૧ × ૭ = ૭	૧ × ૮ = ૮	૧ × ૯ = ૯	૧ × ૧૦ = ૧૦
૨ ૬ ૧૨	૨ ૭ ૧૪	૨ ૮ ૧૬	૨ ૯ ૧૮	૨ ૧૦ ૨૦
૩ ૬ ૧૮	૩ ૭ ૨૧	૩ ૮ ૨૪	૩ ૯ ૨૭	૩ ૧૦ ૩૦
૪ ૬ ૨૪	૪ ૭ ૨૮	૪ ૮ ૩૨	૪ ૯ ૩૬	૪ ૧૦ ૪૦
૫ ૬ ૩૦	૫ ૭ ૩૫	૫ ૮ ૪૦	૫ ૯ ૪૫	૫ ૧૦ ૫૦
૬ ૬ ૩૬	૬ ૭ ૪૨	૬ ૮ ૪૮	૬ ૯ ૫૪	૬ ૧૦ ૬૦
૭ ૬ ૪૨	૭ ૭ ૪૯	૭ ૮ ૫૬	૭ ૯ ૬૩	૭ ૧૦ ૭૦
૮ ૬ ૪૮	૮ ૭ ૫૬	૮ ૮ ૬૪	૮ ૯ ૭૨	૮ ૧૦ ૮૦
૯ ૬ ૫૪	૯ ૭ ૬૩	૯ ૮ ૭૨	૯ ૯ ૮૧	૯ ૧૦ ૯૦
૧૦ ૬ ૬૦	૧૦ ૭ ૭૦	૧૦ ૮ ૮૦	૧૦ ૯ ૯૦	૧૦ ૧૦ ૧૦૦

સાચી કહાણી.

પ્રથમ કહાણી હજરત રસુલુલ્લાહે (સલ) ફરમાવ્યું કે કોઇ શખ્સ એક જંગલમાં હતો. એકાએક તેણે એક વાદળીમાં આ અવાઝ સાંભળ્યો કે ફલાણા શખ્સના બગીચાને પાણી આપો. આ અવાઝની સાથે તે વાદળી ચાલી. અને એક સંગસ્થાન (પત્થરવાળી જમીન) માં ઘણોજ વરસાદ વરસ્યો અને સઘળું પાણી એક નાળામાં ભેગું થઇને ચલ્યું. આ શખ્સ પાણીની પાછળ ચાલ્યો. જુવે શું છે કે એક શખ્સ પોતાના બગીચામાં ઉભો ઉભો પાવડાથી પાણી ફેરવી રહ્યો છે. એણે તે બગીચાવાળાને પૂછ્યું, ઓ અલ્લાહના બંદા તારૂં શું નામ છે? તેણે જે નામ વાદળીમાં સાંભળ્યું હતું તેજ નામ સાંભળ્યું. ફરી બગીચાવાળાએ એને પૂછ્યું, ઓ અલ્લાહના બંદા! તું મારૂં નામ શા કારણે જાણવા માગે છે? તેણે કહ્યું કે આ વાદળી જેનું આ પાણી છે તેમાં મેં એક અવાજ સાંભળ્યો છે તેમાં તારૂં નામ લઇને કહ્યું કે એના બગીચાને પાણી

આપ. તો તું એમાં કેવું કૃત્ય કરે છે જેથી આટલો પ્રસંન થયો ? તેણે કહ્યું જ્યારે તેં પૂછ્યું તો મને કહેવુંજ પડયું. હું એની સઘળી પાકેલી વસ્તુને જોઉં છું. તેમાંથી એક તૃત્યાંશની ખેરાત કરૂં છું. એક તૃત્યાંશ પોતાને માટે તથા પોતાની ઓલાદ માટે રાખું છું. અને એક તૃત્યાંશને પાછો બગીચામાં લગાડું છુ.

ફાયદો સુબ્હાન–લ્લાહ ખુદાની કેવી રહમત છે કે જે તેની તાબેદારી કરે છે તેના કામમાં ગેબથી એવી રીતે મદદ થાય છે કે તેને ખબર પણ થતી નથી. બેશક્ક આ વાત સાચી છે કે જે અલ્લાહનો થયો તેનો અલ્લાહ થયો.

બીજી કહાણી-રસુલલ્લાહે (સલ) એકવાર ફરમાવ્યું કે બની ઇસ્રાઇલમાં ત્રણ આદમી હતા. એક કોઢી. બીજો ગંજો, ત્રીજો આંધળો. અલ્લાહ તઆલાએ તેઓને અજમાવા ચાહ્યા, અને તેઓની પાસે એક ફિરસ્તાને મોકલ્યો. પ્રથમ તે, કોઢી પાસે આવ્યો, અને પૂછ્યું તને કઈ વસ્તુ પ્યારી છે ? તેણે કહ્યું સારો રંગ અને ખુબસુરત ચામડી મળે, અને આ બલા જતી રહે, જેથી લોકો મને પાસે બેસવા દેતા નથી અને સુગ કરે છે. તે ફિરસ્તાએ પોતાનો હાથ તેના બદન ઉપર ફેરવ્યો તેજ વખતે સાજો થયો અને સારી ખાલ તથા ખુબસૂરત રંગ નીકળી આવ્યાં ફરી તેણે પૂછ્યું, તને કયો માલ વધુ પ્યારો છે ? તેણે કહ્યું ઉંટ, ફરી એક ગ્યાભણ ઊંટડી પણ તેને આપી અને કહ્યું અલ્લાહ તઆલા તને એમાં બરકત આપે. ફરી ગંજા પાસે તે આવ્યો અને પૂછ્યું તને કયી વસ્તુ પ્યારી છે ? કહ્યું મારા વાળ સારા નીકળે અને આ બલા મારાથી જતી રહે કે જેથી લોકો સુગ કરે છે. ફિરસ્તાએ પોતાનો હાથ તેના માથા ઉપર ફેરવ્યો તો તે તરત સાજો થયો અને સારા વાળ નીકળી આવ્યા. ફરી પૂછ્યું. તને કયો માલ પસંદ છે? તેણે કહ્યું કે ગાય. ફરી તેને એક ગર્ભવંતી ગાય આપી. અલ્લાહ તઆલા એમાં બરકત આપે. ફરી તે આંધળા પાસે આવ્યો અને પૂછ્યું તને કઈ વસ્તુ જોઇએ છે ? તેણે કહ્યું મારી નજર ઠીક થાય કે જેથી સઘળા માણસોને જોઉં. તે ફિરસ્તાએ તેના ઉપર હાથ ફેરવ્યો, અલ્લાહ તઆલાએ તેની નિગાહ દુરૂસ્ત કરી. ફરી પૂછ્યું તને કયો માલ પસંદ છે ? કહ્યું બકરી, તો તેને એક ગ્યાભણ બકરી આપી. ત્રણેના જાનવરોએ બચ્ચાં આપ્યા. થોડા દિવસોમાં તેના ઊંટોથી જંગલ ભરાઈ ગયું અને આની ગાયોથી અને પેલાની બકરીઓથી ભરાઇ ગયું. ફરિ તે ફિરસ્તો ખુદાના હુકમથી તેજ પેહેલી સૂરતમાં કોઢીની પાસે આવ્યો અને કહ્યું, હું મિસકીન માણસ છું મારી સફરનો સઘળો સામાન પૂરો થયો છે. આજે મારા પેહોંચવાનો કોઇ વસીલો અલ્લાહ વગર અને ફરી તારા વગર નથી. જેણે તને સારો રંગ તથા ઉમદા ચામડી આપી તે અલ્લાહના નામ ઉપર તારેથી એક ઊંટ માગું છું કે તે ઉપર સ્વાર થઈ પોતાને ઘેર પહોચું. તેણે કહ્યું ચાલ, અત્રેથી હટ મને ઘણા હકો અદા કરવાના છે તને આપી શકાય તેમ નથી. ફિરસ્તાએ કહ્યું, કદાપી હું તને ઓળખું છું. શું તું કોઢી નહોતો ? જેથી લોકો તારાથી સુગ કરતા હતા ? અને શું તું દરિદ્ર નહતો ? ફરી અલ્લાહે આટલી મહેરબાની કરી. તેણે કહ્યું તું શું કહે છે? આ માલ તો મારી કંઇ પેઢીથી વંશપરમપરા ચાલતો આવે છે. ફિરસ્તાએ કહ્યું, જો તું જુઠો હોય તો અલ્લાહ તને જેવો પ્રથમ હતો તેવોજ કરે. ફરી ગંજાની પાસે

તેજ પેહેલી સૂરતમાં આવ્યો અને તેવીજ રીતે એનાથી પણ માંગણી કરી અને તેણે પણ તેવોજ જવાબ વાળ્યો. ફિરસ્તાએ કહ્યું. જો તું જુઠો હોય તો જેવો પ્રથમ હતો તેવો અલ્લાહ કરે. ફરી આંધળા પાસે તેજ રૂપમાં આવ્યો અને કહ્યું હું મોસાફેર છું. બે ખરચ થઇ ગયો છું. આજે ખુદા વગર ફરી તારા વગર મારો કોઇ વસીલો નથી. જેણે તને બીજીવાર આંખમાં રોશની આપી તેના નામથી એક બકરી માગું છું કે તેથી મારી કારરવાઇ કરી સફર પૂરી કરૂં. તેણે કહ્યું બેશક હું આંધળો હતો અલ્લાહ તઆલાએ માત્ર પોતાની મેહેરબાનીથી મને નિગાહ બખશી. જેટલું તારૂં દિલ ચાહે લે અને જેટલું તારૂં દિલ ચાહે રહેવા દે. અલ્લામની કસમ કોઇ વસ્તુની હું તને રોકાણ કરતો નથી. ફિરસ્તાએ કહ્યું, તું તારો માલ પોતાની પાસે રાખ. મને કંઇ જોઇતું નથી. માત્ર તમો ત્રણેની પરીક્ષા કરવી હતી તો તે થઈ ગઇ છે. અલ્લાહ તારાથી રાજી થયો અને તે બંનેથી નારાજ થયો.

ફાયદો વિચાર કરવો જોઇએ કે તે બંનેને અઉપકારી થવાનું શું પરિણામ મળ્યું ? સઘળી નેઅમતો છીણવાઇ ગઇ અને જેવા હતા તેવા રહી ગયા, અને અલ્લાહ તેઓથી નારાજ થયો. દુન્યા અને આખેરત બંનેમાં અભાગ્યા રહ્યા અને તે શખ્સને શુકર (ઉપકાર માનવા) ના કારણથી કેવો બદલો મળ્યો કે નેઅમત બહાલ રહી અને અલ્લાહ તેનાથી ખુશ થયો. દુન્યા અને આખેરત બંનેમાં ભાગ્યશાળી થયો.

ત્રીજી કહાણી—એકવાર હજરત ઉમ્મે સલમા (રદી) પાસે કેથેથી કંઈ માંસ આવ્યું હતું અને હજરત રસૂલે ખુદા (સલ) ને માંસ ઘણું ભાવતું હતુ. માટે હજરત ઉમ્મે સલમાએ (રદી) દાસીને કહ્યું કે આ માંસ ગોખલામાં રાખ કાદાપિ હઝરત (સલ) એને ખાએ. તેણીએ તાખમાં મુકયું એટલામાં એક ભીખારી આવ્યો અને બારણામાં ઉભો રહીને કહ્યું અલ્લાહના નામપર આપો અલ્લાહ બરકત આપે. ઘરમાંથી જવાબ મળ્યો કે અલ્લાહ તને પણ બરકત આપે. આ શબ્દમાં આ ઇશારો છે કે કોઇ વસ્તુ આપવાની નથી તે ભીખારી ચાલતો થયો. એટલામાં રસૂલુલ્લાહ (સલ) પધાર્યા અને ફરમાવ્યું. ઓ ઉમ્મે સલમા તમારી પાસે કંઈ ખાવાનું છે ? તેણીએ કહ્યું હા છે. અને દાસીને કહ્યું જા તે માંસ આપને માટે લાવ. તે માંસ લેવા ગઇ. તે જુવે શું છે કે માંસનું તો ત્યાં નામ પણ નથી માત્ર એક પત્થરનો તુકડો મુકયો છે. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું જ્યારે કે તમે માગનારને આપ્યું નથી માટે તે પત્થર બન્યું.

ફાયદો વિચાર કરવો જોઇએ કે અલ્લાહના નામ ઉપર નહીં આપવાની આનોહુસત છે કે તે માંસની સૂરત બગડી ગઇ અને પત્થર બન્યું. એવીજ રીતે જે શખ્સ સવાલ કરનારથી બહાનું કરી પોતે ખાય છે તે પત્થર ખાઇ રહ્યો છે, જેની અસરથી સંગદિલી અને દિલની સખતાઈ વધતી જાય છે. જો કે હજરત (સલ) ના ઘરવાળાંઓ સાથે ખુદાવંદ કરીમની ઘણી મેહેરબાની અને ઇનાયત હતી જે તે માંસનું રૂપ દેખીત રીતે બદલાયું કે જેથી તેને વાપરવાથી સંભાળમાં રહે.

ચોથી કહાણી—જનાબ રસૂલલ્લાહ (સલ) ની આ આદત શરીફ હતી કે ફજરની નમાઝ પઢીને પોતાના (યાર) સહાબીઓ તરફ મોં કરીને ફરમાવતા હતા કે તમારામાંથી રાતના કોઇએ કંઇ સ્વપ્નું તો જોયું નથી ! જો કોઇ જોયું હોય તો

અરજ કરતો હતો. ફરી હજરત (સલ) તેની તાબીર (મતલબ) બતાવતા હતા. આદત પ્રમાણે એકવાર સર્વને પૂછયું, કોઇએ કોઈ સ્વપ્નું જોયું છે? સઘળાઓએ અરજ કરી કે નથી જોયું. હજરતે (સલ) ફરમાવ્યું કે મેં આજ રાત્રે એક ખાબ જોયો છે કે, બે શખ્સ મારી પાસે આવ્યા, અને મારો હાથ પકડી મને એક પવિત્ર ભૂમીની તરફ લઇ ચાલ્યા. જોઉં છું કે એક શખ્સ બેઠેલો છે અને બીજો ઉભેલો છે અને તેના હાથમાં લોખંડની સાણસી છે. તે બેઠેલાના જડબાને તેથી ચીરી રહયો છે તે એટલા સૂધી કે ગુદ્દી (માથા અને ગરદનની જોડ વચ્ચે) સૂધી તેને પોહોંચવે છે ફરી બીજા જડબા સાથે પણ એવોજ મામલો કરી રહયો છે. અને ફરી તે (પહેલું) જડબું સાજુ થાય છે, ફરી તેની સાથે પણ એવુંજ કરે છે. મેં પૂછયું આ શી વાત છે? તે બંને શખ્સ બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા, તે એટલાં સૂધી કે એક શખ્સ સુતેલો છે તેના ઉપર અમારૂં જવું થયું. અને તેના માથા પર એક શખ્સ હાથમા ભારી પત્થર લઇને ઉભેલો છે, તેથી તેનું માથું ઘણી જોરથી ફોડે છે. જ્યારે તે પત્થર તેનાં માથા ઉપર મારે છે તો તે પત્થર ગબડીને દૂર જઇ પડે છે. જ્યારે તે તેને ઉપાડવા માટે જાય છે તો તે તેની પાસે પાછો નહીં ફરે, એટલામાં તેનું માથું ફરી સાજું જેવું હતું તેવું થાય છે. અને તે ફરી તેને તેવીજ રીતે ફોડે છે. મેં પૂછયું આ શું છે! તે બંને બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા, તે એટલાં સુધી કે અમો એક પહાડના ખાડા સૂધી પોહોચ્યા, તે તંદૂર જેવો હતો. નીચેથી ચોડો હતો અને ઉપરથી સાંકડો. તેમાં આગ ધકધકે છે. અને તેમાં ઘણાં પુરૂષ સ્ત્રીઓ નાગાં ભરેલાં છે, જ્યારે તે અગ્નિ ઉપર ઉઠે છે તો તેની સાથે સઘળા ઉઠી આવે છે અને નીકળવાની અણીએ આવી જાય છે. ફરી જ્યારે તે બેસે છે, તો તેઓ પણ નીચે જાય છે. મેં પૂછયું આ શું છે! તે બંને બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા. અને એક લોહીની નેહર ઉપર પહોચ્યા. તેની વચ્ચે એક શખ્સ ઉભેલો છે, અને નેહરને કીનારે બીજો શખ્સ ઉભેલો છે, અને તેની સામે ઘણા પત્થરો પડેલા છે, તે નેહરની અંદરવાળો શખ્સ નેહરને કિનારે આવવા માગે છે, જશારે નીકળવા લાગે છે તો કિનારાવાળો શખ્સ તેના મોંમાં એક પત્થર એવા જોરથી મારે છે કે ફરી તે પોતાની જગ્યાએ જઇ પહોચે છે. ફરી જ્યારે તે નીકળવા લાગે છે તો તે એવીજ રીતે મારીને તેને હઠાવે છે. મેં પૂછયું આ શું છે? તે બંને બોલ્યા આગળ ચાલો. અમો આગળ ચાલ્યા. અને એક ઘણા આબાદ બગીચામાં પહોચ્યા. તેમાં એક મોટું ઝાડ છે, અને તેની નીચે એક બુઢો આદમી અને ઘણાં બચ્ચાં બેઠેલાં છે અને ઝાડની પાસે એક બીજો શખ્સ બેઠેલો છે તેની આગળ અગ્નિ બળી રહી છે, અને તે તેને ધુકી રહયો છે. ફરી તે બંને મને ઝાડની ઉપર ચઢાવી લઇ ગયા. ઝાડની વચ્ચે એક ઘર ઘણુંજ ઉમદા બની રહયું છે તેમાં લઇ ગયા. મેં એવું ઘર કદી જોયું નથી. તેમાં પુરૂષ જુવાન બુઢા અને સ્ત્રીઓ અને બચ્ચાં ઘણાં હતાં. ફરી તેની બહાર લાવી વરી ઉપર લઇ ગયા. ત્યાં એક ઘર છે જે પેહેલા ઘરથી પણ ઉમદા હતું, તેમાં લઇ ગયા. તેમાં બુઢા અને જુવાન હતા. મેં તેઓ બંને શખ્સોને કહયું તમે મને સઘળી રાત ફેરવ્યો હવે બતાવો કે આ સઘળા શું ભેદ હતા. તેઓએ કહયું તમે જે શખ્સના જડબા ચીરાતા જોયો તે શખ્સ જૂઠો છે. જૂઠી વાતો કહ્યા કરતો હતો અને તે વાતો સઘળી જહાનમાં

ફેલાતી હતી. તેની સાથે કિયામત સુધી એવીજ રીતે કરતા રહેશે, અને જેનું માથું ફોડતા જોયો તે શખ્સને અલ્લાહ તઆલાએ કુરઆનનો ઇલમ આપ્યો હતો અને તે રાતના તેનાથી ગફલતમાં સુઇ રહયો અને દિવસના તે પર અમલ નહીં કર્યો તે છે કિયામત સુધી તેની સાથે એવોજ મામલો રહેવાનો અને જેઓને તે અગ્નિના ખાડામાં જોયાં તેઓ ઝિના કરનાર લોક છે. અને જેઓને ખૂનની નહેરમાં જોયા તે વ્યાજ ખાનાર છે. અને ઝાડની નીચે જે શખ્સ હતા તે હજરત ઇબરાહીમ (અલ્લે) છે, અને જે તેમની આસપાસ બચ્ચાં જોયાં તે લોકોની નાબાલિગ ઓલાદ છે, અને જે આગ ધીકી રહયો હતો તે દોજખનો દારોગો માલિક છે. અને પ્રથમ ઘર જેમાં આપ દાખલ થયા છો તે સામાન્ય મુસલમાનોનું છે અને બીજું ઘર શહીદોનું છે, અને હું જીબરઇલ (અલ્લે) છું અને આ મીકાઇલ (અલ) છે. ફરી બોલ્યા ઉપર માથું ઉપાડો. મેં માથું ઉપાડયું તો મારી ઉપર એક સફેદ વાદળ નજરે પડયું તેઓ બોલ્યા કે આ તમારૂં ઘર છે. મેં કહયું મને છોડો હું મારા ઘરમાં જાઉં. તેઓ બોલ્યા, હજુ તમારી ઉમર બાકી છે પૂરી થઇ નથી જો પૂરી થઇ હોત તો હમણાં ચાલ્યા જાત.

ફાયદો જાણવું જોઇએ કે પેગમ્બરોનો ખાબ વહી હોય છે. આ સઘળો બનાવ સાચો છે. આ હદીસથી કેટલીક વસ્તુનો હાલ જણાયો. પ્રથમ જૂઠનો કે કેવી સખત સજા છે. આલિમ બેઅમલનો, ત્રીજો ઝિનાનો, ચોથો વ્યાજનો. અલ્લાહ સર્વ મુસલમાનોને આ કામોથી સંભાળો

અકીદાઓનું વર્ણન.

૧ અકીદહ સઘળું જહાન પ્રથમ તદન પેદા થયું નહોતું. અલ્લાહ તઆલાના ઉત્પન્ન કરવાથી હસ્તિમાં આવ્યું.

૨ અકીદહ અલ્લાહ એક છે તે કોઇનો ગરજવાન નથી. ન તેણે કોઇને જણ્યો અને ન કોઇએ તેને જણ્યો. તેની કોઈ સ્ત્રી નથી. કોઈ તેના મુકાબેલનો નથી.

૩ અકીદહ તે હમેશથી છે અને હમેશ રહેશે

૪ અકીદહ કોઈ વસ્તુ તેના જેવી (મિસલ) નથી તે સર્વથી નિરાળો છે.

૫ અકીદહ તે જીવતો છે દરેક ચીજ ઉપર તેની શકિત છે કોઇ ચીજ તેની જાણ (ઇલમ) થી બહાર નથી. તે સર્વને જુએ છે. સાભળે છે. બોલે છે; પણ તેનું બોલવું અમો લોકોના બોલવા સરખું નથી તે જે ચાહે તે કરે છે. કોઇ તેને રોક ટોક કરનાર નથી, તેજ પૂજ્ય છે તેનો કોઇ ભાગીયો નથી. તે પોતાના બંદાઓ પર મેહેરબાન છે. સર્વ એબોથી પવિત્ર છે. તેજ પોતાના બંદાઓને સર્વ આફતોથી બચાવે છે. તેજ ઇજ્જતવાળો છે. મોટાઇ-વાળો છે, સઘળી વસ્તુઓને ઉત્પન્ન કરનાર છે. ગુનાહોનો બખશનાર છે જબરજસ્ત છે. ઘણું આપનાર છે. રોઝી પોહોંચાડનાર છે. ચાહે તેની રોઝી તંગ કરે અને ચાહે તેની કોશાદા કરે જેને ચાહે તેને નીચે નાખે, અને જેને ચાહે તેને ઉંચે ચઢાવે. જેને ચાહે તેને ઇજ્જત આપે જેને ચાહે તેને ધિક્કાર આપે. તે ઇનસાફવાળો છે. અને ઘણી બરદાસ્ત કરનાર છે. બંદગી અને ઇબાદતની કદર કરનાર છે. દોઆને કબુલ કરનાર છે. ગુંજાશ-

વાળો (સમાઇવાળો) છે. તે સર્વેને માથે હાકેમ છે તેના ઉપર કોઇ હુકમ કરનાર નથી. તેનું કોઇ કામ ડહાપણથી ખાલી નથી. તે સઘળાઓનું કામ પાર પાડનાર છે તેણેજ સર્વને પેદા કર્યા છે તેજ કેયામતમાં ઉત્પન્ન કરશે. તેજ જીવડાવે છે, તેજ મારે છે. તેને નિશાનીઓથી તથા તેના ગુણોથી સર્વ જાણે છે. તેની જાતની બારીકી કોઇ જાણી શકતું નથી. તે ગુનેહગારોની તોબાહ કબૂલ કરે છે. જે સજાને લાયક છે તેને સજા આપે છે, તેજ હિદાયત કરે છે. જહાનમાં જે કંઇ થાય છે તેનાં હુકમથીજ થાય છે. તેના હુકમ વગર એક રજ હલી શકતું નથી. તે સૂતો નથી, ઉંઘતો નથી, તે સઘળી જહાનની સંભાળથી થાકતો નથી, તે સઘળી વસ્તુને થામ્ભનાર છે. એવીજ રીતે સઘળી સારી સિફતો અને સંપૂર્ણજ ગુણો તેને માટે છે. અને બુરી તથા નુકસાનની કોઇ સિફત તેમાં નથી, તેમાં કોઇ એબ નથી.

૬ **અકીદહ** તેની સઘળી સિફતો હમેશથી છે અને હમેશ રહેશે: તેનું કોઇ ગુણ કદી મટી શકતું નથી.

૭ **અકીદહ** સૃષ્ટ (મખલૂક) ના ગુણોથી તે પાક છે. અને કુરઆન તથા હદીસમાં કેટલીક જગ્યા જે એવી વાતોની ખબર આપવામાં આવી છે તેના માએના (મતલબ) અલ્લાહને સોપે કે તેજ તેની હકીકત જાણે છે, અને અમો ઊંડાણમાં ઉતર્યા વગર તેવીજ રીતે ઇમાન લાવીએ છીએ, અને યકીન કરીએ છીએ કે જે કંઇ તેની મતલબ છે તે ઠીક છે અને સત્ય છે. અને આજ વાત બેહતર છે, અથવા તેના ભળતા અર્થ કરે જેથી તે સમજમાં આવે.

૮ **અકીદહ** જહાનમાં જે કંઇ ભલું બુરૂં થાય છે તે સઘળાને તેના થવા પેહેલાં અલ્લાહ તઆલા હમેશથી જાણે છે. અને પોતાની જાણ પ્રમાણે તેને પેદા કરે છે. એનુંજ નામ તકદીર છે. અને ખરાબ વસ્તુના ઉત્પન્ન કરવામાં ઘણા ભેદ છે જે હરકોઈ જાણી શકતું નથી.

૯ **અકીદહ** બંદાને અલ્લાહ તઆલાએ સમજ તથા વિચાર આપ્યા છે જેથી તે ગુનાહ કે સવાબનું કામ પોતાની અખત્યારથી કરે છે પણ બંદાને કોઈ કામ ઉત્પન્ન કરવાની શક્તિ નથી, ગુનાહના કામથી અલ્લાહ સાહેબ નારાજ થાય છે અને સવાબના કામથી ખુશ થાય છે.

૧૦ **અકીદહ** અલ્લા તઆલાએ બંદાઓને એવા કામનો હુકમ ફરમાવ્યો નથી કે જે તેઓથી બની શકે નહીં.

૧૧ **અકીદહ** કોઇ વસ્તુ ખુદાને માથે અગત્યની નથી, તે જે કંઇ મેહેરબાની કરે છે એ તેનો ફજલ (અનુગ્રહ) છે.

૧૨ **અકીદહ** અલ્લાહ તઆલાએ મોકલેલા ઘણા પેગમ્બરો લોકોને સીધો માર્ગ બતાવવા આવ્યા અને તે સઘળા ગુનાહોથી પવિત્ર છે. પૂરી રીતે તેઓની ગણત્રી અલ્લાહનીજ જાણમાં છે. તેઓની સચ્ચાઇ બતાવવા માટે અલ્લાહ તઆલાએ તેઓના હાથ ઉપર એવી એવી નવી નવી મુશકેલ મુશકેલ વાતો જાહેર કરી જે બીજા લોકો કરી શકતા નથી. એવી

વાતોને મોઅજેઝહ કહે છે, એઓમાં સર્વથી પહેલા પેગમ્બર આદમ (અલે) હતા. અને સર્વથી છેલ્લા હજરત મોહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સલ) થયા અને બાકીના બીજા વચમાં થયા, એમાં કેટલાક ઘણા પ્રખ્યાત છે. નૂહ (અલે) ઇબ્રાહીમ (અલે) ઇસહાક (અલે) ઇસમાઇલ (અલે) યાકુબ (અલે) યુસોફ (અલે) દાઊદ (અલે) સોલેમાન (અલે) એયુબ (અલે) મુસા (અલે) હારૂન (અલે) ઝકરીયા (અલે) યહયા (અલે) ઇસા (અલે) ઇલયાસ (અલે) અલયસઅ (અલે) યુનોસ (અલે) લૂત (અલે) ઇદરીસ (અલે) જુલ કિફ્લ (અલે) સાલેહ (અલે) હુદ (અલે) શોએબ (અલે)

૧૩ અકીદહ સઘળા પેગમ્બરોની ગણત્રી અલ્લાહ તઆલાએ કોઇને બતાવી નથી માટે આવી રીતે અકીદો રાખે કે અલ્લાહ તઆલાના મોકલેલા જેટલા પેગમ્બરો છે તે સઘળાઓ ઉપર અમો ઇમાન લાવીએ છીએ જે અમારી જાણમાં છે તેઓપર તથા જે અમારી જાણમાં નહીં આવ્યા તેઓપર પણ.

૧૪ અકીદહ પેગમ્બરોમાં કેટલાકનો મરતબો કેટલાકથી મોટો છે. સઘળાઓમાં વધુ મરતબો અમારા પેગમ્બર મોહમ્મદ મુસ્તફા (સલ) નો છે. અને એવણ પછી કોઇ નવો પેગમ્બર આવી શકતો નથી કિયામત સુધી જેટલા માણસો અને જીન થશે તે સઘળાના તેવણ પેગમ્બર છે.

૧૫ અકીદહ અમારા પેગમ્બર (સલ) ને અલ્લાહ તઅલાએ જાગ્રતમાં દેહની સાથે મક્કાથી બૈતુલ મોકદદસ અને ત્યાંથી સાતે આસમાનોમાં અને ત્યાંથી જ્યાં સુધી અલ્લાહે ચાહ્યું હતું ત્યાં પહોંચાવ્યા અને ફરી મક્કામાં પાછા લાવ્યા એને (મેઅરાજ) કહે છે.

૧૬ અકીદહ અલ્લાહ તઆલાએ કેટલીક મખલૂક નૂરથી ઉત્પન્ન કરી તેને અમારી દ્રષ્ટિથી છુપાવી છે તેને ફિરસ્તા કહે છે. તેઓને ઘણાં કામ સોંપાયા છે. તેઓ અલ્લાહના હુકમથી વિરૂદ્ધ કોઇ કામ કરતા નથી. જે કામમાં લગાડેલા છે તેમાં તેઓ લાગેલા છે. તેમાંના ચાર ફિરસ્તા ઘણા પ્રખ્યાત છે. હજરત જીબ્રાઇલ (અલે) હજરત મીકાઇલ (અલે) હજરત ઇસરાફીલ (અલે) હજરત ઇજ્રાઇલ (અલે) અલ્લાહ તઆલાએ કેટલીક મખલૂકને આગથી ઉત્પન્ન કરી છે તે પણ અમને દેખાતી નથી તેને જીન કહે છે. એઓમાં નેક, બદ, સર્વ તરેહના થાય છે. તેઓની ઓલાદ પણ થાય છે. તે સઘળાઓમાં ઘણો પ્રખ્યાતી પામેલો શરારતવાળો ઇબલીસ એટલે શેતાન છે.

૧૭ અકીદહ મુસલમાન જ્યારે ઘણી ઇબાદત કરે છે, અને ગુનાહોથી બચે છે, અને દુન્યાથી મોહબ્બત નહીં રાખતો, અને પેગમ્બર સાહેબ (સલ) ની દરેક તરેહથી સારી રીતે તાબેદારી કરે છે, તો તે અલ્લાહનો દોસ્ત તથા પ્યારો થાય છે. એવા શખ્સને વલી કહે છે. એવા શખ્સથી કદી એવી વાતો થવા લાગે છે જે બીજા લોકોથી થઇ શકતી નથી. એ વાતોને કરામત કહે છે.

૧૮ અકીદહ વલી ગમે તેટલે મોટે દરજ્જે પહોંચે પણ નબીને બરાબર થઇ શકતો નથી.

૧૯ અકીદાહ અલ્લાહનો કેટલો પણ પ્યારો થાય પણ જ્યાં સુધી હોશ હુશયારી બાકી છે ત્યાં સુધી શરીઅતના બંધનમાં રહેવું ફરજ છે. નમાઝ, રોઝો અને કોઇ બંદગી માફ થતી નથી. જે ગુનાહની વાતો છે તે તેઓને માટે પણ દુરસ્ત થતી નથી.

૨૦ અકીદહ જે શખ્સ શરીઅત વિરૂદ્ધ હોય તે ખુદાનો દોસ્ત થઇ શકતો નથી. જો એમ છતાં તેના હાથથી કોઇ આશ્ચર્ય લાએક વાત દેખાય તો તે જાદૂ છે અથવા નફસાની કે શેતાની ધંધો છે. તેનાથી અકીદો રાખવો ન જોઇએ.

૨૧ અકીદહ વલી લોકોને કેટલીક ભેદની વાતો ઉંઘમાં અથવા જાગતામાં જણાય છે તેને કશફ તથા ઇલહામ કહે છે. જો તે શરીઆતની માફક હોય તો તે કબુલ છે પણ જો તે શરીઅત વિરૂદ્ધ છે તો તે રદ બાતેલ છે.

૨૨ અકીદહ અલ્લાહે અને રસૂલે દીનની સઘળી વાતો કુરઆન તથા હદીસમાં બંદાઓને બતાવી છે. હવે કોઇ નવી વાત દીનમાં કાઢવી દુરસ્ત નથી એવી નવી વાતોને બિદઅત કહે છે બિદઅત મોટો ગુનોહ છે.

૨૩ અકીદહ અલ્લાહ તઆલાએ ઘણી ખરી નાની મોટી કિતાબો આસમાનથી જીબરઈલ (અલે) ની મારફતે ઘણા પેગમ્બરો ઉપર ઉતારી છે, કે તેઓ પોતપોતાની ઉમ્મતોને દીનની વાતો બતાવે. એમાંની ચાર કિતાબો ઘણી પ્રખ્યાત છે. તોરાત હજરત મુસા (અલે) ને મળી. ઝબુર હજરત દાઉદ (અલ) ને મળી. ઇનજીલ હજરત ઇસા (અલે) ને મળી અને કુરઆને મજીદ અમારા પેગમ્બર મોહમ્મદ સલ) ને મળ્યું. અને કુરઆને મજીદ છેલ્લી કિતાબ છે. હવે કોઈ કિતાબ આસમાનથી આવશે નહીં. કિયામત સુધી કુરઆનનોજ હુકમ ચાલુ રહેશે. બીજી કિતાબોને ગુમરાહ લોકોએ કેટલીક બદલી નાંખી છે પણ કુરઆને શરીફની સંભાળનો અલ્લાહ તઅલાએ વાયદો કર્યો છે એને કોઇ બદલી શકતું નથી

૨૪ અકીદહ અમારા પેગમ્બર (સલ) ને જે જે મુસલમાનોએ જોયા છે તેઓને સહાબી કહે છે, તેઓની મોટી મોટી બુજરૂગીઓ (કુરઆનમાં હદીસમાં) આવેલી છે. તેઓથી મોહબ્બત તથા સારો ગુમાન રાખવા જોઇએ જો તેઓના આપસનાં લડાઇ ઝગડા કંઇ સાંભળવામાં આવે તો તેને ભૂલ ચુક જાણે; તેઓની બુરાઇ કરે નહીં. તે સઘળાઓમાં સર્વથી વધેલા ચાર સહાબી છે હજરત અબુબકર સિદીક (રદી) એવણ પેગમ્બર સાહેબ (સલ) પછી તેમની ગાદીએ બેઠા, અને દીનનો બંદોબસ્ત કર્યો માટે એવણ પ્રથમ ખલીફા કહેવાય છે. સઘળી ઉમ્મતમાં એવણ સર્વથી બેહતર છે એવણ પછી હજરત ઓમર (રદી) છે એવણ બીજા ખલીફા છે એવણ પછી હજરત ઓસમાન (રદી) આ ત્રીજા ખલીફા છે એમના પછી હજરત અલી (રદી) આ ચોથા ખલીફા છે.

૨૫ અકીદહ સહાબી લોકોનો એટલો મોટો મરતબો છે, કે મોટામાં મોટો વલી પણ નાના દરજ્જાના સહાબીના મરતબાએ પહોંચી શકતા નથી.

૨૬ અકીદહ પેગમ્બર સાહેબ (સલ) ની ઓલાદ તથા બીબીઓ સઘળા માન દેવાને લાએક છે ઓલાદમાં સર્વથી મોટો મરતબો હજરત ફાતેમા (રદી) નો છે અને બીબીઓમાં હજરત ખદીજા તથા હજરત આએશા (રદી) નો છે.

૨૭ અકીદહ ઇમાન કયારે દુરસ્ત થાય છે કે સઘળી વાતોમાં **અલ્લાહને તથા રસૂલને સાચા જાણે અને તે સઘળાને માટે** અલ્લાહ તથા રસૂલની કોઇ વાતમાં શક કરવો **અથવા** તેને જુઠવવી **અથવા** તેમાં એબ કાઢવી **અથવા** તેની સાથે હસી **મજાક** કરવી **આ સઘળી** વાતોથી ઇમાન જતું રહે છે.

૨૮ અકીદહ કુરઆન તથા હદીસની ખુલ્લે ખુલ્લી **મતલબને નહીં** માનવી **અને એચ** પેચ કરીને પોતાની મતલબ સિદ્ધ કરવા મતલબ ઘડવી બદદીનીની વાત છે

૨૯ અકીદહ ગુનહને હલાલ **સમજવાથી** ઇનામ જતું રહે છે.

૩૦ અકીદહ ગુનોહ ગમે તેટલો મોટો હોય જ્યાં સુધી તેને બુરો **સમજે** છે ઇમાન જતું **નથી** પણ કમજોર થાય છે.

૩૧ અકીદહ અલ્લાહ તઆલાથી નિર્ભય થવું કે નિરાશ થવું કુફર છે

૩૨ અકીદહ કોઇથી ગેબની વાત પૂછવી **અને** તેનું યકીન કરી લેવું કુફર છે.

૩૩ અકીદહ ગેબનો હાલ અલ્લાહ તઆલા સિવાય કોઇ જાણતુ નથી. નબીઓને વહીથી, **અને** વલીઓને કશફ તથા ઇલહામથી, અને સામાન્ય લોકોને **નિશાનીઓ** (ચિન્હ) **થી** કેટલીક વાતો જણાય છે.

૩૪ અકીદહ કોઇનું નામ લઇને કાફેર કહેવું અથવા લાનત કરવી મોટો ગુનોહ છે. હા, **એમ** કહી શકે છે કે જાલેમો ઉપર લાનત જુઠાઓ ઉપર લાનત પણ જેઓનું નામ લઇને અલ્લાહે અને રસૂલે લાનત કરી છે અથવા તેઓના કાફિર થવાની ખબર આપી છે તેઓને કાફેર મલઊન કહેવું ગુનોહ નથી.

૩૫ અકીદહ જ્યારે માણસ **મરે** છે તો જે ગાડવામાં આવે તો ગાડવા પછી **અને** જો ગાડવામાં નહીં આવે તો જે હાલમાં હોય તેની પાસે બે ફિરસ્તા જેઓનું નામ મુનકર અને નકીર છે તેઓ આવીને પૂછે છે કે તારો પરવરદિગાર કોણ છે? તારૂં દીન કયું છે? હજરત મોહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ (સલ) માટે પૂછે છે આ કોણ છે? જો મરેલું માણસ ઇમાનદાર હશે તો ઠીક ઠીક જવાબ આપે છે ફરી તેને માટે સર્વ તરેહનું **ચહેન છે. જંનત** તરફ બારી ખોલે છે જેમાંથી ઠંડી ઠંડી હવા **અને** ખુશબો આવતી **રહે** છે **અને મજામાં** પડીને સુઇ રહે છે. **અને** જો મુડદું બેઇમાન હશે તો સઘળી **વાતોમાં આજ કહેશે** કે **મને** કશી ખબર **નથી.** ફરી તેના ઉપર ઘણી સખતી **અને** અજાબ કિયામત સુધી થતો રહે છે. અને કેટલાકોને અલ્લાહ તઆલા **આ** પરીક્ષાથી માફી બખશે છે. પણ **આ** સઘળી વાતો મુરદાને જણાય છે અમો લોક જોતા નથી જુઓ, જેવી રીતે સૂતેલો માણસ સ્વપ્નામાં સઘળું જુવે છે અને જાગતો માણસ તેની પાસે અજાણમાં બેસી રહે છે

૩૬ અકીદહ મરવા પછી દરરોઝ સવાર સાંજ મુરદાનું જે ઠેકાણું હોય છે તે દેખાડ-વામાં આવે છે. જંનતીને જંનત દેખાડીને ખુશખબરી આપે છે, **અને** દોઝખીને દોઝખ દેખાડીને વધુ અફસોસમાં નાખે છે.

૩૭ અકીદહ મરેલા માટે દોઆ કરવાથી, કંઇ ખેર ખેરાત કરી બખશવાથી તેનો સવાબ પોહોંચે છે અને તેથી તેને ઘણો ફાયદો થાય છે.

૩૮ અકીદહ અલ્લાહે અને રસૂલે કિયામની જેટલી નિશાનીઓ બતાવી છે સઘળી જરૂર થનારી છે. ઇમામ મહદી જરૂર પધારવાના અને ઘણા ઇનસાફી સાથે બાદશાહી કરવાના કાણો દજ્જાલ નિકળવાનો અને દૂન્યામાં ઘણો ફસાદ મચાવશે તેને મારી નાખવા માટે હજરત ઇસા (અલે) આસમાનથી ઉતરશે, અને તેને મારી નાંખશે. યાજુજ માજુજ ઘણા જબરદસ્ત લોક છે તેઓ જમીન ઉપર પથરાઈ જશે અને ઘણું તુફાન મચાવશે. ફરી ખુદાના કહરથી હલાક થશે. એક વિચિત્ર જાનવર જમીનમાંથી નીકળશે અને આદમીઓથી વાતો કરશે પશ્ચિમ તરફથી સૂર્ય નીકળશે. કુરઆન મજીદ ઉપડી જશે. અને થોડા દિવસમાં સઘળા મુસલમાનો મરી જશે અને સઘળી દુન્યા કાફિરોથી ભરાઈ જશે અને એ સિવાય બીજી ઘણી વાતો થશે.

૩૯ અકીદહ જ્યારે સઘળી નિશાનીઓ પૂરી થશે તો કિયામતની તૈયારી થશે. હજરત ઇસરાફીલ (અલે) અલ્લાહના હુકમથી સૂર ફૂંકશે, જે શીંગડા જેવી ઘણી મોટી વસ્તુ છે. આ સૂર ફુંકવાથી સઘળી જમીન આસમાન ફાટીને તુકડે તુકડા થશે. સઘળી મખલૂક મરી જશે અને જેઓ મરેલાં છે તેઓનો આત્મા બેહોશ થશે પણ જેઓનું બચાવવું અલ્લાહની નિગાહમાં હશે તેઓ પોતાની હાલત ઉપર રહેશે.

૪૦ અકીદહ ફરી જ્યારે અલ્લાહ તઆલાને મંજુર હશે કે સઘળું જહાન ફરી પેદા થાય તો બીજીવાર ફરી સૂર ફુંકાશે. આથી સઘળું જહાન ફરી પેદા થશે. મરેલાં જીવતાં થશે, અને કિયામતના મેદાનમાં સર્વ એકઠા થશે; અને ત્યાંના દુઃખથી ગભરાઇને સર્વ, પેગમ્બરો પાસે શફાઅત કરાવવા જશે આખર અમારા પેગમ્બર સાહેબ (સલ) સિફારશ કરશે. કાંટો (તરાજુ) ઊભો કરાવવામાં આવશે. ભલાં બુરાં કામો તોલવામાં આવશે. તેનો હિસાબ થશે. કેટલાક વગર હિસાબે જંનતમાં જશે સારા લોકોનું અમલનામું જમણા હાથમાં અને બુરા લોકોનું ડાબા હાથમાં અપાશે. પેગમ્બર સાહેબ (સલ) પોતાની ઉમ્મતને હોજે કોસરનું પાણી પાશે, જે દૂધથી ઘણું ઉજળું છે અને મધથી ઘણું મીઠું છે. પુલ સરાત ઉપર ચાલવું પડશે. જેઓ નેક છે તેઓ તેથી પાર થઇ જંનતમાં પુગવાના અને જેઓ બુરા છે તેઓ તે પરથી દોઝખમાં પડશે.

૪૧ અકીદહ જહન્નમ (દોઝખ) ઉત્પન્ન થઈ ચુકી છે તેમાં સાપ, વિંછુ અને તરેહ તરેહનો અઝાબ છે. દોઝખીઓમાંથી જેમાં રજ સરખું પણ ઇમાન હશે તો તે પોતાની કરણીની સઝા ભોગવી, પેગમ્બરો તથા બુજરગોની શફાઅતથી નીકળીને જંનતમાં જશે, ફરી તે ગમે તેવો ગુન્હેગાર હશે. પણ જે કાફિર અને મુશરેક છે તે તેમાં હંમેશા રહેશે. અને તેઓને મોત પણ આવશે નહીં.

૪૨ અકીદહ જંનત પણ ઉત્પન્ન થઈ ચુકી છે અને તેમાં તરેહ તરેહના આરામ અને નેઅમતો છે. જંનત વાળાઓને કોઈ તરેહનો ડર કે ગમ્મ થશે નહીં. અને તેઓ તેમાં હમેશ રહેશે. ન તો તેઓ ત્યાંથી નીકળશે અને ન ત્યાં મરશે.

૪૩ અકીદહ નાના ગુનાહ ઉપર શિક્ષા કરવાનો અથવા ગુનાહને પોતાની મેહેરબાનીથી માફ કરી તદન સઝા નહીં કરવાનો અલ્લાહ તઆલાને અખત્યાર છે (તે ચાહે તેમ કરે)

૪૪ અકીદહ શિર્ક અને કુફ્રનો ગુનાહ, અલ્લાહ તઆલા કદી કોઇને માફ કરતો નથી. અને એ સિવાય બીજા ગુનાહ જેને ચાહશે પોતાની મેહેરબાનીથી માફ કરશે.

૪૫ અકીદહ અલ્લાહે તથા રસૂલે જેઓનું નામ લઇને જંનતી થવું બતાવ્યું તેઓ સિવાય બીજા કોઇ માટે ખાતરી પૂર્વક જંનતી થવાનું કહી શકતા નથી. હા સારી નિશાની ઓ જોઇને સારો ગુમાન રાખવો અને તેની રહમતની આશા રાખવી અગત્યની છે.

૪૬ અકીદહ જનંતમાં સર્વથી મોટી નેઅમત અલ્લાહ તઆલાના દીદાર છે, જે જનંતવાળાઓને નસીબ થશે. તેની લેહજત આગળ સઘળી નેઅમતો નિર્જીવ લાગશે.

૪૭ અકીદહ દુન્યામાં જાગતાં આ આંખોથી અલ્લાહ તઆલાને કોઇએ જોયો નથી અને કોઈ જોઇ શકતું પણ નથી

૪૮ અકીદહ આખી ઉમર કોઈ કેવોએ સારો કે ખરાબ હોય પણ જેવી હાલતમાં ખાતેમા થાય છે તેને અનુંસરીને તેને સારો કે બુરો બદલો મળે છે.

૪૯ અકીદહ આદમી આખી ઉમ્મરમાં કદી પણ તોબહ કરે અથવા મુસલમાન થાય તે અલ્લાહને ત્યાં મકબૂલ છે. હા, મરતી વેળા જ્યારે સડકે-દમ ચાલે (શ્વાસ તૂટે) અને અઝાબના ફિરસ્તા નજરે પડે તે વેળા તોબહ કે ઇમાન કબુલ થતા નથી.

ફસલ.

એ પછી મુનાસેબ જણાય છે કે કેટલાક બુરા અકીદા અને બુરી રસમોને તથા કેટલાક મોટા મોટા ગુનાહોને જે ઘણા થતા રહે છે અને જેથી ઇમાનમાં નુકશાની આવે છે તેને બયાન કરવામાં આવે કે જેથી લોકો બચતા રહે. એમાંના કેટલાંક તો તદન કુફ્ર શિર્ક છે, તો કેટલાક કુફ્ર શિર્કને લગભગ છે, કેટલાક બિદઅત અને ગુમરાહી છે અને કેટલાક માત્ર ગુનાહજ છે. મતલબ કે સર્વથી બચવાની જરૂર છે. ફરી જ્યારે આ બયાન સમાપ્ત થશે તો તે પછી ગુનાહોથી જે દુન્યાનું નુકશાન અને બંદગીથી જે દુન્યાનો લાભ થાય છે તેનું થોડુંક બયાન કરીશ. કારણ કે દુન્યાના નફા નુકશાનનો લોક ઘણો ખિયાલ કરે છે. કદાપી આજ ખિયાલથી નેક કામની તાફીક અને ગુનાહથી પરહેઝ થાય.

કુફ્ર અને શિર્કની વાતોનું વર્ણન.

કુફ્રને પસંદ કરવું, કુફ્રની વાતોને સારી જાણવી, કોઇ બીજાથી કુફ્રની વાત કરાવવી, કોઇ કારણથી પોતાના ઇમાન વિષે પસતાવો કરવો કે જો મુસલમાન નહીં થતે તો ફલાણી વસ્તુ મેળવતે. ઓલાદ વગેરે કોઇના મરવા ઉપર ગમ્મમાં આવી રીતે વાતો કહેવી કે ખુદાને બસ એનેજ મારવાનું સૂઝ્યું, આખી જગતમાં મરવાને માટે બસ આજ હતો, ખુદાને એવું કરવું જોઇતું નહતું, એવો જુલમ કોઇ કરતો નથી જેવું તેં કર્યું.—અલ્લાહના તથા રસૂલના કોઈ હુકમને બુરો જાણવો, તેમાં એબ કાઢવી, કોઇ નબી અથવા ફિરસ્તાની હલકાઇ કરવી, તેઓમાં એબ કાઢવી, કોઈ જીવતા કે ગુજરી ગયલા બુજર્ગ પીરને સાથે આ અકીદો રાખવો કે અમારા દરેક હાલની એમને દરેક વખત જરૂર ખબર રહે છે. જોષિ, પંડિત

અથવા જે ઉપર (જીન) ભુત ચઢયો હોય તેનાથી ગેબની ખબર પૂછવી, અથવા ફાલ ખોલાવવી ફરી તેને સાચી જાણવી, કોઇ બુજરૂગના કલામથી ફાલ જોઇને તેને ચકાની સમજવું, કોઇને આઘેથી પુકારવું અને એમ સમજવું કે તેમને ખબર થઇ ગઇ. કોઇને નફા નુકસાનનો મુખતાર સમજવો કોઇથી મુરાદો માંગવી, રોઝી ઓલાદ માગવી. કોઇના નામનો રોઝો રાખવો. કોઇને સિજદો કરવો. કોઇના નામનું જનાવર છોડવું, અથવા ચઢાવો ચઢાવવો. કોઇના નામની માનતા લેવી. કોઇની કબર કે ઘરનો તવાફ કરવો. ખુદાના હુકમનાં મુકાબલામાં કોઇ બીજાની વાત અથવા રસમને શ્રેષ્ટતા આપવી. કોઇની સામે ઝુંકવું. અથવા તસવીરની તરફ ઉભું રહેવુ. તોપપર બકરો ચઢાવવો. કોઇના નામ ઉપર જાનવર જુબહ કરવું. જીન ભૂત પરી વગેરેના નીકળવા માટે તેઓની ભેટ આપવી, બચ્ચાના જીવવા માટે બકરો વગેરે જુબહ કરવો. તેની નારને પૂજવી. કોઇની દુહાઇ આપવી. કાબાની બરાબર કોઇ જગ્યાની તાજીમ તથા અદબ કરવો. કોઇના નામપર બાળકનાં નાક કાન છેદવાં, વાળી બુલ્લાક પેહેરાવવી. કોઇના નામનો બાજુપર પૈસો બાંધવો, અથવા ગળામાં નાડું નાખવું, સેહેરો બાંધવો, ચોટલી રાખવી, બધ્ધી પેહેરાવવી, ફકીર બનાવવો. અલીબખ્શ, હોસેનબખ્શ, અબદુનનબી વગેરે નામ રાખવાં. કોઇ બુજરૂગના નામનું જાનવર ઠેરવી તેનો અદબ કરવો. જહાનના કારોબારને તારાઓની તાસીરથી સમજવો સારી નરસી તારીખ તથા દિવસને પૂછવાં. અપશુકન લેવો. કોઇ મહિના અથવા તારીખને મનહુસ જાણવી. કોઇ બુજરૂગનું નામ વજીફાની તરેહ ઉપર જપવું. આવી રીતે કહેવું કે ખોદા અને રસૂલ ચાહશે તો ફલાણું કામ થશે. કોઇના નામની અથવા સરની કસમ ખાવી તસવીર રાખવી વિશેષ કરી કોઇ બુજરૂગની તસવીર બરકત માટે રાખવી તથા તેની તાજીમ કરવી.

બિદઅતો, બુરી રસમો, અને બુરી વાતોનું વર્ણન.

કબરોપર ધુમધામથી મેળો કરવો, દીવા બાળવા, સ્ત્રીઓનું ત્યાં જવું, ચાદરો નાખવી; પાકી કબર બાંધવી. બુજરૂગોને ખુશ કરવા માટે કબરોની હદથી વધુ તાજીમ કરવી (માન આપવું) તાજીયા અથવા કબરને ચુમવું ચાટવું, માટી લગાડવી, તવાફ અને સિજદો કરવો કબરો તરફ નમાઝ પઢવી, મીઠાઇ હલવો ગુલગુલાં વગેરે ચઢાવવા. તાજીયા અલમ વગેરે રાખવા તેપર હલવો મલીદો ચઢાવવો, અથવા તેને સલામ કરવી. કોઇ વસ્તુને અછૂતી સમજવી (કે તેને કોઇ હાથ લગાડી શકે નહીં) મોહર્રમના મહિનામાં પાન નહીં ખાવું, મેંધી મિસ્સી નહીં લગાડવી. મુરદાની પાસે નહીં રહેવું. લાલ કપડું નહિં પેહેરવું. બીબીની સહનક પુરૂષોને ખાવા નહીં દેવી. ત્રીજું ચાલીસમું વગેરેને જરૂરી જેવું સમજવું જરૂરત છતાં સ્ત્રીના બીજા નિકાહને એબ સમજવો. નિકાહ ખતના બિસ્મિલ્લાહ વગેરેમાં શકિત નહિ હોય છતાં સઘળી ખાનદાની રસમો કરવી, વિશેષ કરી કરજ ઉધાર કરીને નાચ રંગ કરવા. હોલી દીવાલીની રસમો કરવી. સલામની જગ્યા બંદગી વગેરે કરવાં, અથવા માત્ર માથા ઉપર હાથ મુકીને ઝુંકવું. દીયર, જેઠ ફુઇ ભાઇ, ખાલા ભાઇને સામે બેધડક આવવું. અથવા બીજા કોઇ નામહેરમની સામે આવવું. નદીથી બેઠું ગાતા વગાડતાં લાવવું. રાગ વાજું સાભળવું; ડુમણીઓ વગેરે નચાવવી અને જોવી, અને તે પર ખુશ થઇને તેઓને ઇનઆમ આપવું.

(નસબ) કુટુંબ ઉપર ફખર કરવો, અથવા કોઇ બુજરૂગની સગાઇમાં કે તેમની મુરીદીમાં થવાને મુકિતને માટે પૂરતું સમજવું. કોઇના નસબમાં કંઇ ખામી હોય તે પર તાન કરવો. ધંધાને હલકો જાણવો. હદથી વધીને કોઇની તારીફ કરવી. શાદી વિવાહમાં નકામો ખરચ તથા બેહુદી વાતો કરવી. હિન્દુઓની રસમો કરવી. નવશાહને શરીઅત વિરૂદ્ધ કપડાં પેહેરાવવાં, કંગડું સેહરો બાધવો, મેંદી લગાડવી, આતશબાઝી ગેલા વગેરેની સામગરી કરવી. નકામી અરાએશ કરવી ઘરના અંદર નવશાને બોલાવવો અને તેની આગળ આવવું. તાકી ઝાંખીને જોવું. સીધામણી સમજદાર સાલી વગેરેનું સામે આવવું, તેનાથી હસી દિલલગી કરવી. ચોથા રમવું. જે જગ્યા દુલો દુલહન સુતાં હોઇ તેઓની આસપાસ ભેગાં થઈ વાતો સાંભળવી. તાકવું ઝાંખવું જો કંઇ વાત જણાય તો તે બીજાઓને કહેવી માઝે બેસાડવી, અને એવી શરમ કરવી કે જેથી નઝામો કજા થાય શેખીને લીધે મોહર વધારે ઠરવવી ગમીમાં પૂકારીને રડવું મોં, સીનો પીટવાં, વખાણ કરીને રડવું. વપરાએલા ઘડા તોડવા જેજે કપડાં તેના બદનથી લાગ્યા હોય સઘળાઓને ધોવડાવવા. વર્ષ સૂધી અથવા કંઇ વધારે ઓછી મુદત ઘરમાં અચાર નહી બનાવવા, એ મુદતમાં કંઈ ખુશીની તકરીબ (શાદી વિવાહ) નહીં કરવી. ખાસ ખાસ તારીખોમાં ફરી ગમ્મને તાઝો કરવો હદથી વધારે ઝીનત સણગારમાં લાગવું. સાદી વજેહ (તરેહ) ને એબદાર જાણવી. મકાનમાં તસવીરો લટકાવવી ખાસદાન અતરદાન સુરમાદાની સુરમાની સળી વગેરે સોના ચાંદીની વાપરવી ઘણુંજ બારીક કપડું પહેરવું. અથવા અવાજ કરતું ઘરેણું પેહેરવું ઘાઘરો પહેરવો. પુરૂષોના જલસામાં જવું. પુરુષોની તરેહ અખત્યાર કરવી બદનમાં છુંદણાં પડાવવા. ખુદાઇ રાત કરવી. જાદૂ ટોણાં કરવા માત્ર સણગારને લીધે દિવાર ઉપર કપડું, ચઢાવ અથવા છતમાં ચની બાંધવી સફર જતાં અથવા પાછાં ફરતાં ગેર મહેરમને ગલે લાગવું લગાડવું. જીવવાને માટે છોકરાના કાન નાક કોચાવવા છોકરાને વાળી કે બુલાક પેહેરાવવી. રેશમી અથવા કોસમ્બી કે ઝાફરાની રંગનું રંગેલું કપડું અથવા હાસડી ઘુઘરૂ કે કોઇ બીજું ઘરેણું પેહેરાવવું. ઓછું રડવા માટે બાળકને અફીણ ખવરાવવું. કોઇ બીમારીમાં વાઘનું દૂધ કે તેનું માંસ ખવરાવવું (ગધેડીનું દૂધ પીવડાવવું પીવું.) આવી તરેહની ઘણી વાતો છે. માત્ર નમુનાની તોરપર આટલું બયાન થયું છે.

કેટલાક મોટા મોટા ગુનાહ જેથી મોટું પાપ થાય છે અને તેના વિષે ઘણી સખતાઇ દરશાવાઇ છે.

ખુદાનો શરીક કરવો. નાહક ખૂન કરવું. જે સ્ત્રીઓની ઓલાદ જીવતી નથી તેઓ કોઇની સુવાવડમાં એવું કંઇ ટોણું કરે છે કે એનું બચ્ચું મરે અને અમારી ઓલાદ થાય એ પણ આ ખૂનમાં દાખલ છે. માબાપને દુઃખ આપવું. વ્યભીચાર કરવો યતીમોનો માલ ખાવો; જેમ કે ઘણી ખરી ઓરતો ખાવિન્દના સઘળા માલ અને જાયદાદ ઉપર કબજો કરી નાનાં બચ્ચાંઓનો ભાગ ઉડાવે છે છોકરીઓનો વારસો નહી આપવો. કોઇ સ્ત્રીને જરા સરખા શક ઉપરથી ઝિનાનું તોહમત મુકવું. જુલમ કરવો. કોઇની પીઠ પાછળ તેની નિન્દા કરવી. અલ્લાહની રહમતથી ના

ઉમેદ થવું વાયદોકરીને પૂરો નહીં કરવો. અમાનતમાં ખિયાનત કરવી અલ્લાહનું કોઇ ફરજ, નમાઝ, રોઝો, હજ્જ ઝકાત જેવાં છોડવા કુરઆન શરીફ પઢીને ભૂલી જવું. જૂઠું બોલવું, વિશેષ કરી જૂઠી કસમ ખાવી.અલ્લાહ સિવાય બીજા કોઇની કસમ ખાવી અથવા આવી કસમ ખાવી કે મરતીવેળા કલેમો નસીબ નહીં થાય. ઇમાન ઉપર ખાતેમો નહીં થાય. અલ્લાહ સિવાય કોઇ બીજાને સિજદો કરવો, વગર ઉજરે નમાઝ કઝા કરવી. કોઇ મુસલમાનને કાફિર અથવા બેઇમાન અથવા ખુદાની માર ખુદાની ફિટકાર ખુદાનો દુશમન વગેરે કહેવું કોઇની નિંદા સાંભળવી. ચોરી કરવી. વ્યાજ ખાવું. અનાજની મોઘવારીથી ખૂશ થવું. ભાવ કરીને પાછળથી ઝબરદસ્તીથી ઓછું આપવું. ગેરમહરમની પાસે એકાંતમાં બેસવું. જુવા રમવી કેટલીક સ્ત્રીઓ અને છોકરીઓ ગિટ્ટુ વગેરે કાઢીને અથવા કોઇ બીજો ખેલ રમે છે આ પણ જુવા છે. કાફિરોની રીત રસમ પસંદ કરવી. ખાણાને બુરૂં કહેવું. નાચ જોવો. રાગ વાજા સાંભળવાં શકિત હોવા છતાં નસીહત નહીં કરવી. કોઇની મશ્કરી મજાક કરીને બેઇજ્જત તથા શરમિન્દા કરવું. કોઇની એબ ઢુંઢવી.

ગુનાહોથી દુન્યાની કેટલીક નુકસાનીનું વર્ણન.

ઇલમથી બેનસીબ રહેવું. રોજી ઓછી થવી. અલ્લાહની યાદમાં વહશત થવી (દીલ નહીં લાગવું) માણસોથી હશત થવી (ડર ઉત્પન્ન થવો) વિશેષ કરી નેક આદમીઓથી—ઘણાખરા કામોમાં મુશ્કેલી પડવી. દિલમાં સફાઇ નહીં રહેવી. દિલમાં અને કેટલીક વાર સઘળા બદનમાં કમજોરી આવવી. બંદગીથી મહરૂમ રહેવું. ઉમર ઘટવી. તોબહની તોફીક નહીં થવી. કેટલાક દિવસ પછી ગુનાહની બુરાઇ દિલમાંથી જતી રહેવી. અલ્લાહની આગળ હલકા પડવું. બીજી મખલૂકને તેણેથી નુકસાન પહોંચવું અને એ કારણથી તેના ઉપર લાનત કરવી. અકલમાં નુકસાની આવવી રસૂલુલ્લાહ (સલ) તરફથી તેના ઉપર લાનત કરવી. ફિરસ્તાની દોઆથી અભાગ્ય રહેવું. પેદાવાર (આમદની) માં કમી થવી. શરમ અને ગેરત જતી રહેવી. અલ્લાહ તઆલાની મોટાઈ તેના દિલથી નીકળી જવી. નેઅમતો છીણવાઈ જવી. બલાઓનો જથ્થો આવવો. તેના ઉપર શેતાનનું મુકરર થવું. દિલ ધબરાટમાં રહેવું મરતી વેળા મોંથી કલેમો નહીં નીકળવો. ખુદાની રહમતથી નિરાશ થવું અને એ કારણને લીધે વગર તોબાએ મરવું

ઇબાદત કરવાથી કેટલાક દુન્યાના ફાયદાઓનું વર્ણન.

રોઝી વધવી તરેહ તરેહની બરકત થવી તકલીફ તથા પરેશાની દુર થવી. ગરજ સરવામાં સહેલાઇ થવી. વરસાદ વરસવો. દરેક તરેહની બલા ટલવી. અલ્લાહનું મહેરબાન તથા મદદગાર રહેવું. ફિરસ્તાઓને હુકમ થવો કે એઓનું દિલ મજબુત રાખે, સાચી ઇજ્જત તથા આબરૂ મળવી. મરતબા ઉંચા થવા. સર્વના દિલોમાં તેની મોહબ્બત થવી. તેને માટે કુરઆનનું શફાયત કરનાર થવું. માલનું નુકશાન થાય તો તેથી સારો બદલો મળવો. દિન પરદિન નેઅમતમાં વૃદ્ધિ થવી માલ વધવો. દિલમાં રાહત તથા તસલ્લી રહેવી. આઇન્દા નસલમાં આ નફો પહોંચવો. જીવતામાં ગૈબી બશારતો મળવી. મરતી વેળા ફિરસ્તાઓનું ખૂશખબર સંભળાવવું, મુબારકબાદી આપવી. ઉમર ઘટવી. દરિદ્ર તથા ભૂખમરા (ફાકા)થી બચવું. થોડી વસ્તુમાં ઘણી બરકત થવી. અલ્લાહનો ગુસ્સો જતો રહેવો.

કેટલીક અગત્યની સંકેત (ઈસતેલાહોનું વર્ણન.)

જેથી આ કીતાબના મસલા વગેરેના સમજવામાં મદદ મળશે અને ઘણી સહેલાઈ તથા સવલ થશે.

જાણવું જોઇએ કે બંદાઓના કામોને લગતા જે કાયદા (અહકામ) છે તે સઘળાની આઠ તરેહ છે. (૧) ફરજ (૨) વાજેબ (૩) સુંનત (૪) મુસ્તહબ (૫) હરામ (૬) મકરૂહે તહરીમી (૭) મકરૂહે તનઝીહી અને (૮) મોબાહ.

પ્રથમ (૧) **ફરજ** તે છે કે જે ખાતરી પૂર્વક દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય, અને એને વગર ઉજરે છોડનાર ફાસિક તથા અઝાબને પાત્ર થાય છે અને જેએનો નકાર કરે તે કાફર છે. ફરી એ બે પ્રકારના છે. **એકફરજેએનબીજુંફરજેકિફાયા.** ફરજે એન તે છે જેનું કરવું દરેક ઉપર અગત્યનું છે. અને જે કોઇ વગર કારણે એને છોડશે તે અઝાબને પાત્ર અને ફાસિક થશે. દાખલા તરીકે જેમ પાંચ વખતની નમાઝ, જુમઆની નમાઝ વગેરે. ફરજે કિફાયા તે જે જેનું કરવું દરેક ઉપર અગત્યનું નથી પણ કોઈ એકના અદા કરવાથી અદા થઇ જશે પણ જો કોઇ પણ અદા નહીં કરશે તો સર્વ ગુનેહગાર થશે. જેમકે જનાઝાની નમાઝ વગેરે.

૨ **વાજેબ** તે છે જે જન્ની દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય એને વગર ઉજરે છોડનાર ફાસિક તથા અઝાબને પાત્ર છે પણ તે એવી શરતે કે વગર કોઇ તાવીલે અને શુબહ પડે છોડે (અને જો કોઇ શુબહથી કે તાવીલથી છોડે તો તે ફાસિક કે અઝાબને પાત્ર નથી) અને જે એનો નકાર કરે તે પણ ફાસિક છે પણ કાફિર નથી.

૩ **સુંનત** તે કામ છે કે જેને નબીએ (સલ) અથવા સાહાબાએ કેરામે (રદી) કર્યું હોય અને એની બે તરેહ છે સુંનતેમોઅક્કદા અને સુંનતેગેરમોઅક્કદા **સુંનતેમોઅક્કદા** તે છે જેને નબીએ (સલ) અથવા સહાબાઓએ (રદી) હમેશ કર્યું હોય અને કોઇ ઉજર વગર કદી છોડયું નહીં હોય પણ છોડનારને કોઇ તરેહની ઝણુકી કે તંબીહ કરી ન હોય, અમલ કરવામાં એનો કાયદો વાજેબનો છે એટલે વગર ઉજરે છોડનાર અને તે છોડવાની આદત કરનાર ફાસિક તથા ગુન્હેગાર છે. અને નબી (સલ) ની શફાઅતથી અભાગ્યો રહેશે. હા, જો કદી કદાચ છોડે તો કંઇ દોષ નથી પણ વાજેબના છોડવામાં એના છોડવા કરતાં વધુ ગુનોહ છે (વાજેબને કદીએ છોડે નહીં.) **સુનતે ગેર મોઅક્કદા** તે છે જેને નબી સાહેબે (સલ) અથવા સાહાબાઓએ (રદી) કર્યું હોય અને વગર કોઇ ઉજરે કદી છોડયું પણ હોય. એનો કરનાર સવાબને પાત્ર છે અને છોડનાર અઝાબને પાત્ર નથી. અને એને સુનતે ઝાએદક તથા સુંનતે આદીયા પણ કહે છે.

૪ **મુસતહબ** તે છે જેને નબીએ (સલ) અથવા સહાબાઓએ (રદી) કર્યું હોય પણ હમેશ તથા ઘણી વખત નહીં, પણ કદી કદી કર્યું હોય એનો કરનાર સવાબનો હક્દાર છે અને નહીં કરનાર ઉપર કોઇ તરેહનો ગુનોહ નથી. અને એને ફેકહાઓની સંકેતમાં નફલ, મનદૂબ, અને તતવ્વોઅ પણ કહે છે.

૫ **હરામ** તે છે જે ખાત્રી પૂર્વક દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય એનો નકાર કરનાર કાફિર છે અને વગર ઉજરે નહીં છોડનાર ફાસિક તથા અઝાબને લાયક છે.

૬ **મકરૂહે તહરીમી** તે છે જે જન્ની (ગુમાની) દલીલથી સિદ્ધ થયું હોય. તેનો નકાર કરનાર વાજેબના નકાર કરનારની જેમ ફાસિક છે અને એને વગર ઉજરે કરનાર ગુનેહગાર તથા અજાબને લાએક છે.

૭ **મકરૂહે તનઝીહી** તે છે જેને નહીં કરવામાં સવાબ થાય છે પણ કરવામા અઝાબ થશે નહીં.

૮ **મોબાહ** તે છે જેના કરવામાં સવાબ નથી અને નહીં કરવામાં અઝાબ નથી.

વોજુનું વર્ણન

વોજુ કરનારને જોઇએ કે વોજુ કરતી વેળા કિબલાની તરફ મોં કરીને કોઇ ઉંચી જગ્યા ઉપર બેસે કે જેથી છાંટા ઉડી ઉપર પડે નહીં. અને વોજુ શરૂ કરતી વેળા બિસ્મિલ્લાહ કહે. અને સર્વથી પેહેલાં ત્રણ વાર પોહોંચા સુધી હાથ ધુવે ફરી ત્રણ વાર કોગળો કરે અને દાતણ કરે. જો દાતણ નહી હોય તો કોઇ જાડા કપડાથી અથવા માત્ર આંગળીથી પોતાના દાંત સાફ કરે, કે સઘળો મેલ જતો રહે. અને જો રોઝદાર નહીં હોય તો ગરગરો કરીને સારી રીતે મોંમાં પાણી પોહોંચાવે અને જો રોઝદાર હોય તો ગરગરો કરે નહીં, કદાપી ગળામાં પાણી ચાલું જાય. ફરી ત્રણ વાર નાકમાં પાણી નાંખે. અને ડાબા હાથથી નાક સાફ કરે પણ જેનો રોઝો હોય તે જેટલે આગે નાકમાં નરમ નરમ માંસ છે તેથી ઉપર પાણી લઇ જાય નહીં. ફરી ત્રણ વાર મોં ધુવે માથાના વાળથી તે હડપચીને નીચે સુધી અને આ કાનની લોથી પેલા કાનની લો સુધી સઘળી જગ્યા પાણી વહે. બંને ભવાંની નીચે પણ પાણી પોહોંચી જાય, કે તે સુકું રહે નહી. ફરી ત્રણ વાર જમણો હાથ કોણી સુદ્ધાં ધુવે. ફરી ડાબો હાથ ત્રણ વાર કોણી સુદ્ધાં ધુવે. અને દરેક હાથની આંગળીઓને બીજા હાથની આંગળીઓમાં નાખીને ખિલાલ કરે અને વીટી છલ્લું ચુડી જે કંઇ હાથમાં પેહેરેલું હોય તેને હલાવે કે કેથે સુકું રહે નહીં. ફરી એક વાર સઘળા માથાનો મસહ કરે ફરી કાનનો મસહ કરે. અંદરની તરફ કલેમાની આંગળીથી અને કાનની ઉપની તરફ અંગુઠાથી મસહ કરે. ફરી આંગળીઓની પીઠની તરફથી ગરદનનો મસહ કરે. પણ ગળાનો મસહ કરે નહીં. આ બુરૂં તથા મનાઇ છે કાનના મસહ માટે નવું પાણી લેવાની જરૂરત નથી, માથાના મસહથી જે બચેલું પાણી હાથમાં લાગેલું છે તેજ બસ છે. અને ત્રણવાર જમણો પગ ઘુંટી સુદ્ધા ધુવે. ફરી ડાબો પગ ઘુંટી સુદ્ધાં ત્રણવાર ધુવે. અને ડાબા હાથની ચટલી આંગળીથી પગની આંગળીઓનો ખિલાલ કરે. જમણા પગની ટચલીથી શરૂ કરે અને ડાબાની ટચલી ઉપર સમાપ્ત કરે. આ વોજુ કરવાનો તરીકો છે. એમાંની કેટલીક વસ્તુ એવી છે કે જો તેમાંથી એક પણ છૂટી જશે અથવા કાંઇ કમી રહેશે તો વોજુ થતું નથી જેવી રીતે પ્રથમ વગર વોજુએ હતી હમણા પણ બેવોજુ રહેશે. એવી ચીજોને ફરજ કહે છે. અને કેટલીક વાતો એવી છે કે તેના છૂટી જવાથી વોજુ તો થઇ જાય છે, પણ તેના કરવાથી સવાબ મળે છે. અને શરીઅતમાં તેના કરવાની તાકીદ પણ આવેલી છે. જો કોઈ ઘણીવાર છોડા કરશે તો ગુનોહ થશે. એવી ચીજોને સુનંત કહે છે. અને કેટલીક વસ્તુ એવી છે કે કરવાથી સવાબ મળે છે અને નહીં કરવાથી કઇ ગુનો થતો નથી અને શરીઅતમાં તેના કરવાની તાકીદ પણ નથી; એવી વાતોને મુસ્તહબ કહે છે.

૧ **મસઅલો** વોઝુમાં માત્ર ચાર વસ્તુ ફરજ છે (૧) એક વાર સઘળું મોં ધોવું (૨) એક એક વાર કોણી સુદ્ધાં બંને હાથ ધોવા (૩) એક વાર પા મંથાનો મસહ કરવો (૪) એક એક વાર ઘુંટી સુદ્ધાં બંને પગ ધોવા. ફરજ માત્ર આજ છે. એમાંથી જો એક ચીજ પણ રહી જશે અથવા કોઇ જગ્યા વાળ બરાબર સૂકી રહેશે તો વોઝુ થશે નહી.

૨ **મસઅલો** પ્રથમ પોહોચા સૂદ્ધી બંને હાથ ધોવા, બિસ્મિલ્લાહ કહેવી, કોગળો કરવો, નાકમાં પાણી લેવું, દાતણ કરવું, સઘળાં માથાનો મસહ કરવો, દરેક અઝો (અવયવ) ને ત્રણ ત્રણ વાર ધોવા, કાનનો મસહ કરવો, હાથ પગની આંગળીઓનો ખિલાલ કરવો. આ સઘળી વાતો સુંનત છે, આ વગર બીજી જે વાતો છે તે સઘળી મુસ્તહબ છે.

૩ **મસઅલો** જયારે આ ચાર અઝો જેનું ધોવું ફરજ છે તે ધોવાય તો વોઝુ થઇ જશે. વોઝુ કરવાનો વિચાર હોય અથવા નહી હોય. જેમકે કોઇ નહાતી વેળા સઘળા બદન ઉપર પાણી વેહેવે અને વોઝુ કરે નહીં અથવા હોઝમાં પડી જાય અથવા વરસાદ વરસતામાં બહાર ઉભી રહે અને વોઝુના આ અવયવ ધોવાઇ જાય તો વોઝુ થઇ જશે પણ વોઝુનો સવાબ એ.છો મળશે.

૪ **મસઅલો** જેવી રીતે અમે ઉપર બયાન કર્યું તે પ્રમાણેજ વોઝુ કરવું. સુંનત છે. પણ જો કોઇ ઉલટું વોઝુ કરે કે પ્રથમ પગ ધુવે ફરી મસહ કરે ફરી બંને હાથ ધુવે ફરી મોં ધુવે અથવા બીજી રીતે ઉલટ પુલટ કરીને વોઝુ કરે તો પણ વોઝુ થઇ જાય છે. પણ સુંનત પ્રમાણે વોઝુ થતું નથી અને ગુનાહ થવાનો ડર છે.

૫ **મસઅલો** એવીજ રીતે જો ડાબો હાથ, ડાબો પગ પ્રથમ ધુવે તો પણ વોઝુ થઇ ગયું પણ મુસ્તહબની વિરૂદ્ધ છે.

૬ **મસઅલો** એક અઝોને ધોઇને બીજા અઝોના ધોવામાં આગલી વાર લગાડે નહીં કે પ્રથમ અઝો સૂકાઇ જાય, એટલુંજ નહીં પણ તેના સૂકા પહેલા બીજા અઝો ધોઇ નાંખે. જો પેહેલો અઝો સૂકાયો ફરી બીજો અઝો ધોયો છે તો એ વોઝુ તો થઇ ગયું પણ આ વાત સુનંતની વિરૂદ્ધ છે.

૭ **મસઅલો** અવયવને ધોતી વેળા આ પણ સુંનત છે કે તે પર હાથ પણ ફેરવે, કે જેથી કોઇ જગ્યા સૂકી રહે નહીં, સર્વ જગ્યા પાણી પોહોંચે.

૮ **મસઅલો** વખત આવવાથી પહેલાં વોઝુ નમાઝનો સામાન અને તૈયારી કરવી બહેતર અને મુસ્તહબ છે.

૯ **મસઅલો** જ્યાં સૂધી કાંઇ લાચારી નહીં હોય પોતે પોતાના હાથથી વોઝુ કરે કોઇ બીજાથી પાણી નખાવે નહીં. અને વોઝુ કરતાં દુન્યાની કોઇ વાતચીત કરે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ દરેક અઝોને ધોતી વેળા બિસ્મિલ્લાહ અને કલેમો પઢા કરે. અને પાણી ગમે તેટલું મોટા પ્રમાણમાં કેમ નહી હોય, જોઇએ દરયા કીનારે હોય, તો પણ જરૂરતથી વધુ પાણી ખરચ કરે નહીં. અને પાણીમાં ઘણી કોતાઇ પણ કરે નહીં કે સારી રીતે ધોવામાં ટાંચ પડે. તેમ કોઇ અઝોને ત્રણ વારથી વધુ ધુવે નહીં. અને મોં ધોતી

વેળા પાણીના છાંટા જોરથી ઉડાડે નહીં. અને ફુંકાર મારીને ઉડાવે નહીં. અને પોતાના મોંને તથાં આંખોને જોરથી બંધ કરે નહીં. કારણ કે આ સઘળી વાતો મકરૂહ છે, તથા મના છે. જો આંખ અથવા હોટ ઉપર કાંઇ સુકું રહ્યું અથવા આંખના ખુણામાં પાણી નહીં પોહોંચ્યું તો વેજુ થયું નહીં.

૧૦ **મસઅલો** અંગુઠી, છલ્લું, ચુડી, કંગણ વગેરે જો ઢીલાં હોય અને હલાવ્યા વગર તેની નીચે પાણી પહોંચી જાય તોએ તેને હલાવવું મુસ્તહબ છે. પણ જો એવા તંગ હોય કે વગર હલાવે તેની નીચે પાણી પોહોંચી શકે નહીં એવો ગુમાન હોય તો તેને હલાવી સારી રીતે પાણી પોહેંચાવવું અગત્યનું તથા વાજેબ છે નથનો પણ એજ કાયદો છે કે જો વેહ પોહોળો હોય તો હલાવવું મુસ્તહબ છે અને જ્યારે તંગ હોય કે વગર ફેરવે નહીં હલાવે પાણી નહીં પોહોંચે તો મોં ધોતી વેળા ફેરવી હલાવીને પાણી અંદર પોહેંચાવવું વાજેબ છે.

૧૧ **મસઅલો** જો કોઇના નખમાં આટો લાગીને સુકાઇ ગયો અને તેની નીચે પાણી નહીં પોહોંચ્યું તો વેજુ થયું નહીં. જ્યારે યાદ આવે અને આટો જુવે તો આટો કાઢી પાણી નાંખે. અને જો પાણી પોહોંચવા પહેલાં કોઈ નમાઝ પઢી હોય તો તેને ફરીથી પઢે.

૧૨ **મસઅલો** જો કોઇએ કપાળ ઉપર લચકાનાતારો (અફ્સાન) ચુનીઆ હોય અને ઉપર ઉપરથી પાણી વહેવે કે જેથી અફ્સાન છૂટે નહીં તો વેજુ થતું નથી. કપાળનો ગુંદર કાઢી મોં ધોવું જોઇએ.

૧૩ **મસઅલો** જ્યારે વેજુ કરી રહે તો ઇન્ના અનઝલ્નાહો તથા આ દોઆ પઢે, **અલ્લાહુમ્મજઅલની** મિનત્તવ્વાબીન વજઅલની મિનલ મોતતહ્હેરીન વજ- **અલની** મિન [illegible] **અર** **હીમ** વલાહુમ યહ્ઝનુન

૧૪ મસઅલો જ્યારે વેજુ કરી રહે તો બેહતર છે [illegible] આ નમાઝ જે વેજુ પછી પઢાય છે તેને તહીયતુલ વેજુ કહે છે [illegible] સવાબ લખાયો છે.

૧૫ **મસઅલો** જો એક વખતમાં વેજુ કર્યું હતું ફરી બીજે વખત આવ્યા [illegible] હજુ વેજુ તુટયું નથી તો આજ વેજુથી નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે. અને જો તાજું વેજુ કરશે તો ઘણો સવાબ મળે છે.

૧૬ **મસઅલો** જ્યારે એકવાર વેજુ કર્યુ અને હજુ તે તુટયું નથી તો જ્યાં સુધી તે વેજુથી કોઇ ઇબાદત નહીં કરે ત્યાં સુધી બીજું વેજુ કરવું મકરૂહ તથા મના છે તો જો નહાતી વેળા કોઇએ વેજુ કર્યું છે તો તેજ વેજુથી નમાઝ પઢવી જોઇએ તેના વગર તુટે બીજું વેજુ કરે નહીં. હા, જો ઓછામાં ઓછી બેજ રકઅત તે વેજુથી પઢી હશે તો બીજું વેજુ કરવામાં કશો દોષ નથી એટલુંજ નથી પણ સવાબ છે.

૧૭ **મસઅલો** કોઇના હાથ કે પગ ફાટી ગયા. અને તેમાં મોમ રોગન અથવા બીજી કોઇ દવા લગાડી છે અને તેના કાઢયા વગર ઉપર ઉપરથી પણ પાણી વહેવું દુરસ્ત છે.

૧૮ **મસઅલો** વોજુ કરતી વેળા એડી ઉપર અથવા બીજી કોઇ જગ્યા પાણી નહીં પોહોંચ્યું, અને જ્યારે પૂરૂં વોજુ થઇ રહ્યું ત્યારે જણાયું કે ફલાણી જગ્યા સુકી છે. તો ત્યાં માત્ર હાથ ફેરવવો પુરતો નથી, પણ પાણી વહેવું જોઇએ.

૧૯ **મસઅલો** જો હાથ પગ વગેરેમાં કોઇ ફોલ્લો છે અથવા કોઇ એવી બીમારી છે કે તેના પર પાણી નાંખવાથી નુકસાન થાય છે તો પાણી નહીં નાંખે વોજુ કરતી વેળા માત્ર ભીંગેલો હાથ ફેરવે, એને મસહ કહે છે' અને જો એ પણ નુકસાન કરે તો હાથ પણ ફેરવે નહીં. તેટલી જગ્યા છોડી દે.

૨૦ **મસઅલો** જો ઝખમ ઉપર પટ્ટી બાંધી છે અને પટ્ટી ખોલીને ઝખમ ઉપર મસહ કરવાથી નુકસાન થાય છે. અથવા પટ્ટી ખોલવામાં બાંધવામાં ઘણી મહેનત અને દુઃખ થાય છે તો તે પટ્ટી ઉપર મસહ કરવો દુરૂસ્ત છે. પણ જો એવું નહીં હશે તો પટ્ટી ઉપર મસહ કરવો દુરૂસ્ત નથી. પટ્ટી ખોલીને ઝખમ ઉપર મસહ કરવો જોઇએ.

૨૧ **મસઅલો** જો પૂરી પટ્ટીને નીચે ઝખમ નથી તો જો પટ્ટી ખોલીને ઝખમને તજીને બીજી સઘળી જગ્યા ધોઈ શકે તો ધોવું જોઇએ અને જો પટ્ટી નહીં ખોલી શકે તો સઘળી પટ્ટી પર મસહ કરે, જ્યાં ઝખમ છે ત્યાં પણ અને જ્યાં જખમ નથી ત્યાં પણ.

૨૨ **મસઅલો** હાડકું તુટવાથી વાંસની ચીપો મુકીને બાંધે છે તેનો પણ એજ કાયદો છે કે જ્યાં સુધી તે ચીપો અને પટ્ટા નહીં ખોલી શકે ત્યાંસુધી તે પટ્ટા ઉપર હાથ ફેરવી લે. અને ફસની પટ્ટીનો પણ એજ હુકમ છે કે ઝખમની ઉપર મસહ નહીં કરી શકે તો પટ્ટી ખોલીને કપડાની ગાદી ઉંપર મસહ કરે અને જો ખોલનાર બાંધનાર નહીં મળે તો પટ્ટી ઉપરજ મસહ કરે.

૨૩ **મસઅલો** કામડીઓ તથા પટ્ટીઓ વગેરેમાં બેહેતર આ છે કે સઘળી કામડી ઉપર મસહ કરે અને જો અડધા ઉપર નહીં કરે અને અડધીથી વધુ ઉપર કરે તો પણ જાએજ છે. જો માત્ર અડધા ઉપર અથવા અડધીથી ઓછી ઉપર મસહ કરે તો જાએજ નથી.

૨૪ **મસઅલો** જો કામડીઓ અથવા પટ્ટી ખુલીને પડી જાય અને હજૂ ઝખમ સાજો થયો નથી તો ફરી બાંધે અને તેજ પ્રથમ મસહ બાકી છે ફરી મસહ કરવાની કશી જરૂરત નથી પણ જો ઝખમ સાજો થયો છે તો હવે બાંધવાની જરૂરત નથી. અને મસહ તુટી ગયો છે તેટલી જગ્યા ધોઇને નમાઝ પઢે સઘળું વોજુ ફેરવવા જરૂર નથી.

વોજુ તોડનાર વસ્તુઓનું વર્ણન.

૧ **મસઅલો** પાખાનું પીશાબ અને પાછળથી નીકળેલી હવા, આથી વોજુ તુટે છે. હા, જો આગલા માર્ગેથી હવા નીકળે, જેમકે બીમારીને લીધે કદી એવું થાય છે તો તેથી વોજુ તુટતું નથી- અને જો આગલથી અથવાં પાછળથી કોઇ કીડો જેવો કે કરમ અથવા કાંકરી વીગેરે નીકળે તો વોંજુ તુટયું.

૨ **મસઅલો** જો કોઇને કંઇ ઝખમ હોય તેમાંથી કીડા નીકળે અથવા કાનથી નીકળે અથવા ઝખમથી કંઇ માંસ છુટું પડીને નીકળ્યું અને ખુન તેથી નીકળ્યું નથી તો તેથી વોજુ નહી તુટયું.

૩ **મસઅલો** જો કોઇએ ફસદ લેવડાવી અથવા નકસોરી ફૂટી અથવા ચોટ લાગી અને
ન નીકળ્યું, અથવા ફોલ્લા ફુણુસીથી અથવા બદનમાંથી કેયેથી ખૂન નીકળ્યું. અથવા પરૂ
કળ્યું તો વોજુ જતું રહ્યું. હા, જો ઝખમના મોં પરજ રહે ઝખમના મોંથી આગળ નહીં
તો વોજુ ગયું નથી જો કોઇને સોઇ ખુંચી અને ખૂન નીકળ્યું પણ વહ્યું નથી તો
જુ તુટયું નથી પણ જો જરા પણ વહ્યું હોય તો વોજુ તુટી ગયું.

૪ **મસઅલો** જો કોઇએ નાક છણકયું અને તેમાં જે મેલું ખૂનની ફુટકીઓ નીકળી
વોજુ ગયું નથી. પાતલું ખૂન નીકળે અને વહે ત્યારેજ વોજુ તુટે છે. તો જો કોઇએ
તાના નાકનાં આંગળી નાંખી ફરી જયારે તેને કાઢી તો આંગળીમાં ખૂનનો ડાગો જણાયો
ણ તે ખૂન આટલુંજ છે કે આંગળીમાં તો જરા લાગે છે પણ વેહતુ નથી તો એથી વોજુ
ટ્યું નથી.

૫ **મસઅલો** કોઇની આંખમાં કંઇ દાણો ખીલ વગેરે હતો તે તુટી ગયો અથવા તેને
ડયો, અને તેનું પાણી વહીને આંખમાં તો ફેલાયું પણ આંખની બહાર નીકળ્યું નથી તો
નું વોજુ તુટયું નથી. અને જો આંખની બહાર પાણી નીકળી પડયું તો વોજુ તુટયું. એવીજ
ો જો કાનની અંદર ફોલ્લી થઈ અને તુટી ગઈ તો જ્યાં સુધી ખૂન કાનની અંદર રહ્યું
જ્યાં ગોસલ કરતાં પાણી પોહોંચાવવું ફરજ નથી ત્યાં સુધી વોજુ નહી તુટયું. અને જયા
ણી પોહોંચાવવું ફરજ છે તેવી જગ્યામાં આવે તો વોજુ તુટી જશે.

૬ **મસઅલો** કોઇએ પોતાના ફોલ્લાનું અથવા આટણનું ઉપરનું છલતું કાઢયું અને
ી નીચે ખૂન અથવા પીપ દેખાવા લાગ્યું .પણ તે ખૂન અથવા પીપ પોતાની જગ્યા ઉપર
લું છે કોઈ તરફ નીકળીને વહ્યું નથી તો વોજુ નહીં તુટયું, અને જો વહ્યું છે તો વોજુ
ી ગયું.

૭ **મસઅલો** કોઇના ફોલ્લામાં મોટો ઘા પડી ગયો તો જ્યાં સુધી ખૂન પીપ તે ઘાનાં
ાખમાં અંદર અંદર છે બહાર બદન ઉપર નહીં આવ્યું ત્યાં સુધી વોજુ નહીં તુટયું.

૮ **મસઅલો** જો ફોલ્લો ફુણસીનું ખુન આપથી નહીં નીકળ્યું પણ તેના દબાવવાથી
કળ્યું છે તોપણ વોજુ તુટશે.

૯ **મસઅલો** કોઇના ઝખમથી જરા જરા ખૂન નીકળવા લાગ્યું તેણે તેના ઉ.ર માટી
ખી અથવા કપડાથી લુછયું ફરી જરા સરખું નીકળ્યું ફરી તેને લુછયું એવી રીતે કેટલીક
ર કર્યું કે ખુન વહી શકે નહી તો દિલમાં વિચારે. જો એવું જણાય કે જો નહીં લુછતે
વહતે તો વોજુ તુટી જશે. પણ જો એવું હોય કે નહીં લુછાને તોપણ નહીં વેહતે તો
જુ તુટશે નહીં.

૧૦ **મસઅલો** કોઇના થુકમાં ખુન જણાયું તો જો થુકમાં ખુન ઓછું છે અને

થુકનો રંગ સફેદ અથવા પીળાસવાળો છે તો વોજુ ગયું નથી અને જો ખૂન વધારે અથવા બરાબર છે અને રંગ થુકનો રતાસવાળો છે તો વોજુ તુટી ગયું.

૧૧ **મસઅલો** જો દાંતથી કોઇ વસ્તુ કરડી અને તે વસ્તુ ઉપર ખુનનો ડાગો જણાયો અથવા દાંતમાં ખિલાલ કર્યો અને ખિલાલમાં ખુનનો રતાસ દેખાયો પણ થુકમાં તદન ખુનનો રંગ જણાતો નથી તો વોજુ તુટયું નથી.

૧૨ **મસઅલો** કોઇએ જલો લગાડી અને જલોએ એટલું ખુન પીધું કે જો તેને વચ્ચેથી કાપો તો ખુન વહી પડે તો વોજુ જતું રહ્યું. અને જો એટલું પીધું નથી પણ ઓછું પીધું છે તો વોજુ તુટયું નથી. અને જો મચ્છર, માખ અથવા માકડે ખુન પીધું છે તો વોજુ નહીં તુટયું.

૧૩ મસઅલો [illegible] દરદ થાય છે અને પાણી નીકળે છે તો આ પાણી જે કાનથી [illegible] કે ફુન્સી જણાતી નહી હોય અને જ્યારે તે કાન [illegible] છે તો સુધો નીકળશે તો આ નીકળવાથી વોજુ તુટશે. એવીજ રીતે ડુટીમાં પાણી નીકળે અને દરદ પણ થતું હશે તો તેથી પણ વોજુ તુટશે એવીજ રીતે જો આંખ દુઃખવા આવી હોય અને ખટકતી હોય તો પણ વહેવાથી અને આંસુ નીકળવાથી વોજુ તુટયુ નથી.

૧૪ **મસઅલો જો છાતીથી પાણી નીકળે છે અને દરદ પણ થાય તો તે પણ નાપાક છે તેથી વોજુ જતું રહેશે. પણ જો દરદ થતું નથી તો નાપાક નથી અને તેથી વોજુ તુટશે નહીં.**

૧૫ **મસઅલો જો ઉલટી થઇ અને તેમાં ખાણું પાણી અથવા પીત નીકળે તો જો મોં ભરીને નીકળી છે તો વોજુ તુટયું. અને જો મોં ભરીને નહીં હોય તો વોજુ નહીં તુટયું. અને મોં ભરેલું હોય એના આ મતલબ છે કે મોં ઘણી મુશકેલીથી રોકાય અને જો ઉલટીમાં માત્ર બલગમ હોય તો વોજુ જશે નહીં. ગમે તેટલું હોય મોં ભરીને હોય કે નહીં હોય સર્વનો એક હુકમ છે. અને જો ઉલટીમાં ખુન પડે અને તે પાતળું અને વહેતું છે તો વોજુ તુટી જશે ફરી તે ઓછું હોય કે વધ હોય મોં ભરીને હોય અથવા નહીં હોય. અને જો જમેલું તુકડા તુકડા હોય અને મોં ભરીને હોય તે વોજુ તુટશે. પણ ઓછું હશે તો વોજુ જશે નહીં.**

૧૬ **મસઅલો જો થોડી થોડી કરી અનેકવાર ઉલટી થઈ પણ સઘળી મળીને આટલી છે કે જો એકવાર પડતે તો મોં ભરાઇ જાતે જો થોડી થોડી ઉલટી થતી રહે તેમાં બરાબર જીવનું બગડવું બરાબર ચાલુ હતું તો વોજુ તુટી ગયું. પણ જો જીવનું બગડવું ચાલુ નહીં રહ્યું એટલુંજ નહીં પણ પહેલીવારનું જીવ મતલાવું થમી ગયું, અને જીવ સારો થયો ફરી બીજીવાર જીવ બગડયો અને થોડી ઉલટી થઈ ફરી જયારે આ મતલી જતી રહી તો ત્રીજીવાર ફરી મતલી શરૂ થઇને ઉલટી થઇ તો વોજુ તુટશે નહીં.**

૧૭ **મસઅલો** પડયા પડયા આંખ લાગી ગઇ અથવા કોઇ વસ્તુને ટેકીને બેઠાં બેઠાં સુઇ ગઈ અને એવી ગફલત થઇ કે જો તે ટેકો નહીં હતે તો પડી જતે તો વોજુ જતું રહ્યું અને જો નમાઝમાં બેઠાં બેઠાં અથવા ઉભાં ઉભાં સૂઇ જાય તો વોજુ ગયું નહીં. અને સિજદામાં સૂઇ જશે તો વોજુ તુટી જશે*

૧૮ **મસઅલો** જો નમાઝની બહાર બેઠાં બેઠાં સુવે અને પોતાનું ઢગરૂં એડીથી દબાવે અને દીવાર વગેરે કોઈ વસ્તુથી ટેકો લગાડે નહીં તો વોજુ નહીં તુટયું.

૧૯ **મસઅલો** બેઠેલી હતી ને ઉંઘનો એવો ઝોકો આવ્યો કે પડી ગઇ તો જો પડીને તરત આંખ ખુલી ગઇ તો વોજુ નહીં ગયું અને જો પડયા પછી જરા વારે આંખ ખુલી છે તો વોજું જતું રહ્યું. અને જો બેઠી હતી ને ઉંઘથી હીલતી રહી પડી નહીં તોપણ વોજુ નહીં ગયું.

૨૦ **મસઅલો** જો બેહોશી આવી અથવા ગાંડપણથી અકલ જતી રહી તો વોજુ જતું રહ્યું, અગર જો બેહોશી અને ગાંડપણ થોડી વાર રહ્યાં હોય. એવીજ રીતે જો તમાકુ વગેરે કોઇ નિશાની વસ્તુ ખાધી અને એટલી નિશા થઇ કે સારી રીતે ચલાતું નથી અને પગ અહીં તહીં ભમે છે તોપણ વોજુ જતું રહ્યુ.

૨૧ **મસઅલો** જો નમાઝમાં એવી જોરથી હંસી કે તેણીએ પોતે સાંભળી તેમ જો તેની પાસે કોઈ હોય તો તે પણ સાંભળે તો એથી વોજુ તુટી ગયું, અને નમાઝ પણ તુટી ગઇ. અને જો એવી હંસી છે કે પોતાને તો અવાજ આવે પણ પાસેવાળી સાંભળી શકે નહીં તો તેથી નમાઝ તુટશે વોજુ તુટશે નહીં. અને જો હંસીમાં માત્ર દાંત ખુલ્યા છે, અવાજ તદન નીકળ્યો નથી, તો ન વોજુ તુટશે અને ના નમાઝ જશે. હા, જો નાની છોકરી જે જુવાન થઈ નથી તે જોરથી નમાઝમાં હસે અથવા તિલાવતના સિજદામાં મોટી સ્ત્રીને હસી આવે તો વોજુ જતું નથી. બેશક જેમાં હંસી આવી તે સિજદો તથા તે નમાઝ જતી રહેશે.

૨૨ **મસઅલો** પુરૂષના હાંથ લગાડવાથી અથવા એવોજ ખીયાલ કરવાથી જો આગલા માર્ગથી પાણી નીકળે તો વોજુ તુટી જાય છે. અને જોશના કારણથી જે પાણી નીકળે છે તેને મજી કહે છે.

૨૩ **મસઅલો** બીમારીના કારણથી રીંટની તરેહ ચીકાસદાર પાણી આગળની તરફથી નીકળે છે તો એહતેયાત (બચાવ) આજ કહેવામાં છે કે તે પાણી નાપાક છે અને તેના નીકળવાથી વોજુ તુટે છે.

૨૪ **મસઅલો** પીશાબ અથવા મનીનું ટીપું સૂરાખથી બહાર નીકળ્યું પણ હજુ જે ચામડી ઉપર હોય છે તેની અંદર છે તોપણ વોજુ તુટયું. વોજુ તુટવા માટે ચામડીની બહાર નીકળવું અગત્યનું નથી.‡

૨૫ **મસઅલો** પુરૂષની પીશાબની જગ્યા જ્યારે સ્ત્રીની પીશાબની જગ્યાને લાગી જાય અને કપડું વગેરે કંઈ વચમાં આડ નહીં હોય તો વોજુ તુટી જાય છે. એવીજ

---

* આ કાયદો સ્ત્રીઓ માટે છે. અને પુરૂષ જો સિજદામાં ઉંઘે અને મરદોને સિજદો કરવાનો જેવો હુકમ છે તેવી રીતે સિજદો કર્યો છે તો વોજુ નહીં તુટશે. કર્તા.

‡ એવીજ રીતે જે પુરૂષની ખતના નહીં થઇ હોય તેને ટીપું નીકળ્યું પણ કુલફા કહેતા સુંનતની ચામડીમાં રહે બહાર નીકળે નહીં તોએ વોજુ તુટે છે. ગુ. મો.

રીતે બે સ્ત્રીએ પોતપોતાની પીશાબની જગ્યા મેળવે તોપણ વોજુ તુટી જાય છે. બંને તરફથી પાણી કંઇ નીકળે અથવા નહીં નીકળે એકજ કાયદો છે.

૨૬ **મસઅલો** વોજુ પછી નખ કપાવ્યા અથવા ઝખમ ઉપરની મુરદાર ખાલ કાઢી નાખી તો વોજુમાં કશી નુકસાની નથી. વોજુ ફરી કરવાની જરૂરત નથી, અને તેટલી જગ્યા ફરી ભીંજવવાનો હુકમ નથી.

૨૭ **મસઅલો** વોજુ પછી કોઇની નગ્નતા (સતર) જોઇ અથવા પોતાનું સતર ખુલી ગયું અથવા નાગી થઇને નહાઇ અને નાગી અવસ્થામાં વોજુ કર્યું તો તેનું વોજુ દુરૂસ્ત છે. ફરી વોજુને દોરવવાની જરૂરત નથી. હા, વગર લાચારીએ કોઇનું સતર જોવું અથવા દેખાડવું ગુનાહની વાત છે.

૨૮ **મસઅલો** જે વસ્તુના નીકળવાથી વોજુ તુટે છે તે વસ્તુ નાપાક છે અને જેથી વોજુ તુટતું નથી તે નાપાક પણ નથી. તો જો જરા સરખું ખુન નીકળ્યું અને ઝખમના માથાથી વહ્યું નથી, અથવા જરા સરખી ઉલટી થઇ મોં ભરીને નહીં થઇ તો આ ખુન તથા આ ઉલટી નાપાક નથી, જો કપડાંને અથવા બદનને લાગશે તો તેનું ધોવું વાજેબ નથી. અને જો મોં ભરીને ઉલટી અને ખુન ઝખમથી વહ્યું તો તે નાપાક છે તેનુ ધોવું વાજેબ છે. અને જો આટલી ઉલટી કરીને પ્યાલા અથવા કળસીયાને મોં લગાડીને કોગળા માટે પાણી લીધું તો તે વાસણ નાપાક થશે, માટે ખોબલીમાં પાણી લેવું જોઇએ.

૨૯ **મસઅલો** નાનું બાળક જે દુધ પાછું કાઢે છે તેનો પણ આજ હુકમ છે કે જો તે મોં ભરીને નહીં હશે તો નાપાક નથી અને જ્યારે મોં ભરીને હશે તો નાપાક છે, જો તેને વગર ધુવે નમાઝ પઢવાની તો નમાઝ થશે નહીં.

૩૦ **મસઅલો** જો વોજુ કરેલું યાદ છે પણ તે પછી તુટવું સારી રીતે યાદ નથી, કે તુટયું છે અથવા નહીં તુટયું તો તેનું વોજુ બચેલું ગણાશે તેથી નમાઝ દુરૂસ્ત છે પણ ફરીથી વોજુ કરવું બેહતર છે.

૩૧ **મસઅલો** જેને વોજુ કરતાં શક ઉત્પન્ન થયો કે ફલાણો અજો (અવ્યવ) ધોયો અથવા નહીં, તો તે અજો ફરી ધોવો જોઇએ. અને જો વોજુ કર્યા પછી શક થયો તો કંઇ પરવા કરવાની નથી, વોજુ થઇ ગયું. બેશક જો ખાતરી થઇ જાય કે ફલાણું કામ રહી ગયું છે તો તેને કરી લે.

૩૨ **મસઅલો** વગર વોજુએ કુરઆન મજીદને હાથ અડકવો દુરૂસ્ત નથી પણ મોંએ પઢવું દુરૂસ્ત છે. અને જો કુરઆન શરીફ ખુલ્લું રાખેલું છે તેને જોઇ જોઇને પઢવું પણ હાથ લગાડીએ નથી તો એ પણ દુરૂસ્ત છે એવીજ રીતે જો તાવીજમાં કે રકાબીમાં કુરઆનની આયાત લખી હોય તેને પકડવું દુરૂસ્ત નથી. સારી રીતે યાદ રાખો.

ગોસલનું વર્ણન.

૧ **મસઅલો** ગોસલ કરનારને જોઇએ કે પ્રથમ પહોંચા સુધી હાથ ધુવે, ફરી ઇસ્તિનજાની જગ્યા ધુવે, હાથ અને ઇસ્તિનજાની જગ્યા ઉપર નજાસત હોએ તોભી

અને નહીં હોય તોએ. દરેક હાલતમાં બંનેને ધોવું જોઇએ. ફરી જ્યાં જ્યાં બદન ઉપર નજાસત લાગી હોય પ્રથમ તેને પવિત્ર કરે ફરી વેજુ કરે, જો કોઇ ચોકી અથવા પત્થરે ઉપર ગોસલ કરે છે તો વેજુ કરતી વેળા પગ ધુવે, અને જો એવી જગ્યા છે કે પગ ખરડાઇ જશે એ ગોસલ પછી પાછા ધોવા પડશે માટે સઘળું વેજુ કરે પણ પગ ધુવે નહીં. જેમકે વેજુ પછી પોતાના માથાના ઉપર ત્રણવાર પાણી નાંખે. ફરી ત્રણવાર જમણા ખાંધા ઉપર ફરી ત્રણવાર ડાબા ખાંધા ઉપર પાણી નાંખે. એવી રીતે કે સઘળા બદન ઉપર પાણી વહે. ફરી તે જગ્યાથી ઉઠીને પવિત્ર જગ્યામાં આવે અને પગ ધુવે અને જો વેજુ વખત પગ ધોયા હોય તો હવે ધોવાની હાજત નથી.

૨ મસઅલો પ્રથમ સઘળા બદન ઉપર સારી રીતે હાથ ફેરવે અને તેની સાથે પાણી રેડે કે જેથી સઘળી જગ્યાએ સારી રીતે પાણી પોહોંચી જાય કેથે સુકું રહે નહીં.

૩ મસઅલો ગોસલનો જે તરીકો હમે વર્ણવ્યો તે સુનંત પ્રમાણે છે. એમાંથી કેટલીક ચીજો ફરજ છે કે તેના વગર ગોસલ થતું નથી માણસ નાપાક રહે છે અને કેટલીક ચીજો સુંનત છે. તેના કરવાથી સવાબ મળે છે, અને નહીં કરે તોએ ગોસલ થઈ જાય છે. ફરજ માત્ર ત્રણ ચીજ છે. (૧) આવી રીતે કોગળો કરવો કે સઘળાં મોંમાં પાણી પોહોંચી જાય. (૨) નાકમાં પાણી નાંખવું જ્યાં સુધી નાક નરમ છે, અને (૩) સઘળા બદન ઉપર પાણી પોહોંચાવવું.

૪ મસઅલો ગોસલ કરતી વેળા કિબલાની તરફ મોં કરે નહીં અને પાણી ઘણું ઢોળે નહીં. અને ઓછું પણ રેડે નહીં કે સારી રીતે ગુસલ નહીં થાય અને એવી જગ્યા ગુસલ કરે કે તેણીને કોઇ જુવે નહીં. અને ગોસલ કરતી વેળા વાતો કરે નહીં. અને ગોસલ પછી કોઈ કપડાથી પોતાનું બદન લુછી નાખે અને બદન ઢાકવામાં ઘણી જલદી કરે તે એટલા સુધી કે જો વેજુ કરતી વેળા પગ ધોયા નહીં હોય તો ગોસલની જગ્યાથી હઠીને પ્રથમ બદન ઢાંકે ફરી બંને પગ ધુવે.

૫ મસઅલો જો એકાંતમાં નહાતી હોય જ્યાં કોઈ જોઇ શકે નહીં તો નાગા થઇને નહાવું પણ દુરસ્ત છે. જોઇએ ઉભી રહીને નહાય અથવા બેસીને, અને જોઇએ ગોસલખાનાની છત ઉપરથી બંધ હોય અથવા નહીં હોય. પણ બેસીને નહાવું ઘણું સારૂં છે. કેમકે એમાં પરદો વધારે છે. અને નાફથી લઇને ઘુંટણ નીચે સુધી બીજી સ્ત્રીની આગળ પણ બદન ખોલવું ગુનોહ છે ઘણી સ્ત્રીઓ બીજીને સામે તદન નાગી થઇને નહાય છે. એ ઘણું બુરૂં તથા લાજ રહિત કામ છે.

૬ મસઅલો જ્યારે સઘળા બદન ઉપર પાણી પડી જાય, કોગળો કરીલે અને નાકમાં પાણી નાખીલે તો ગોસલ થઈ જશે જોઇએ ગોસલ કરવાનો વિચાર હોય જોઇએ નહીં હોય. તો જો વરસાદ વરસવામાં ઠંડક મેળવવાની મતલબથી ઉભી થઇ ગઈ અથવા હોજ વગેરેમાં પડી ગઈ અને સઘળું બદન ભીંજી ગયું અને કોગળો પણ કર્યો અને નાકમાં પાણી પણ લીધું તો ગોસલ થઇ ગયું એવીજ રીતે ગોસલ કરતી વેળા કલેમો પઢવો અથવા પઢીને પાણી ઉપર દમ કરવો પણ જરૂર નથી. જોઇએ કલેમા પઢે અથવા

નહીં પઢે દરેક હાલતમાં માણસ પાક થાય છે. એટલુંજ નહીં પણ નહતી વેળા કલેમો અથવા બીજી કોઇ દોઆ નહીં પઢવી બેહતર છે તે વેળા કંઇ નહીં પઢે.

૭ **મશઅલો** જો સઘળા બદનમાં વાળ બરાબર પણ કોઇ જગ્યા સૂકી રહેશે તો ગોસલ થશે નહીં. એવીજ રીતે જો ગોસલ કરતી વેળા કોગળો કરવો ભૂલી ગઇ અથવા નાકમાં પાણી નહીં લીધું તો પણ ગોસલ થયું નહી.

૮ **મસઅલો** જો ગોસલ પછી યાદ આવે કે ફલાણી જગ્યા સુકી રહી ગઇ હતી તો ફરીથી નાહવું વાજેબ નથી પણ જ્યાં સૂકું રહ્યું હતું તેને ધુવે. પણ માત્ર હાથ ફેરવવો બસ નથી. થોડું પાણી લઇને તે જગ્યા વહેરે અને જો કોગળો કરવો ભૂલી ગઇ હોય તો હવે કોગળો કરે. જો નાકમાં પાણી નહીં નાખ્યું હોય તો હવે નાખે. મતલબ કે જે ચીજ રહી ગઇ હોય હવે તેને કરી લે. નવેસરથી ગોસલ કરવાની જરૂરત નથી.

૯ **મસઅલો** જો કોઇ બીમારીને લીધે માથાપર પાણી નાંખવું નુકસાન કરે અને માથું છોડીને સઘળુ બદન ધુવે તો પણ ગોસલ દુરૂસ્ત થયું, પણ જ્યારે સાજી થશે તો હવે માથું ધુવે ફરીથી નહવાની જરૂરત નથી.

૧૦ **મસઅલો** પીશાબની જગ્યા આગલની ચામડીની અંદર પાણી પોહોંચાવવું ફરજ છે, જો પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગુસલ થશે નહીં. ×

૧૧ **મસઅલો** જો માથાના વાળ ગુંથેલા નહીં હોય તો સઘળા વાળ ભીજવવા અને સઘણી જડોમાં પાણી પોહોંચાડવું ફરજ છે. એક વાળ પણ સૂકું રહશે અથવા એક વાળની જડમાં પાણી નહી પોહોંચશે તો ગોસલ થશે નહીં પણ જો વાળ ગુંથેલા હશે તો વાળોનું ભીજવવું માફ છે. બેશક સઘળી જડોમાં પાણી પોહોંચાડવું ફરજ છે, એક જડ પણ સૂકી રાખશો નહીં અને જો વગર ખોલે સઘળી જડોમાં પાણી નહીં પોહોંચી શકે તો ખોલે અને વાળોને પણ ભીંજવે.

૧૨ **મસઅલો** નથ, બાધુરી, અંગુઠી અને છલ્લાઓને સારી રીતે હલાવે કે પાણી સૂરાખમાં પોહોંચી જાય. અને જો બાધુરી નહીં પેહેરી હોય તો પણ ધ્યાન રાખીને સૂરાખોમાં પાણી પોહોંચાવે એવું થાય નહીં કે પાણી પોહોંચે નહીં અને ગોસલ થાય નહીં. હા જો અંગુઠી છલ્લા ઢીલાં હોય કે વગર હલાવે પણ પાણી પોહોંચી જશે તો હલાવવું વાજેબ નથી પણ હલાવવું હમણા પણ મુસ્તહબ છે.

૧૩ **મસઅલો** જો નખમાં આટો લાગીને સૂકાઇ ગયો અને તેની નીચે પાણી નહીં પોહોંચ્યું તો ગોસલ થયું નહી. જ્યારે યાદ આવે અને આટો જુએ તો આટો કાઢી પાણી નાખે. અને. જો પાણી પોહોંચાડવા પેહેલાં કોઇ નમાઝ પઢી હોય તો તેને ફરી પઢે.

૧૪ **મસઅલો** જો હાથ પગ ફાટી ગયા અને તેમાં મોમ રોગન અથવા બીજી કેઇ દવા ભની તો તેના ઉપરથી પાણી વહાવવું દુરૂસ્ત છે.

× જો ખતના નહીં થઇ હોય તો પુરૂષનો પણ એજ હુકમ છે. આગલી ચામડી (કુલફો) ની અંદર પાણી પોહોંચાડવું ફરજ છે. કર્તા.

૧૫ **મસઅલો** કાન અને દુંટીમાં પણ ધ્યાન રાખીને પાણી પોહોંચાડવું જોઇએ. પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગોસલ થશે નહીં.

૧૬ **મસઅલો** જો નહાતી વેળા કોગળો નહીં કર્યો પણ સારી રીતે મોં ભરીને પાણી પીધું કે સઘળી જગ્યા પોહોંચ્યું તો પણ ગોસલ થઇ ગયું. કારણ કે મતલબ તો સઘળા મોંમાં પાણી પોહોંચી જવાની છે, કોગળો કરે અથવા નહીં કરે. હા, જો એવી રીતે પાણી પીધું કે સઘળા મોંમાં પાણી પોહોંચ્યું નહીં, તો પીવું. પૂરતું નથી કોગળો કરવો જોઇએ.

૧૭ મસઅલો જો વાળોમાં અથવા હાથ પગમાં તેલ લાગેલું છે જેથી બદન ઉપર પાણી સારી રીતે ઠરતું નથી, પણ પડતાંજ સરી જાય છે, તો તેની કશી હરકત નથી, જ્યારે સઘળા બદન ઉપર અને સઘળા માથાપર પાણી નાંખ્યું તો ગોસલ થઇ ગયું.

૧૮ **મસઅલો** જો દાંતની વચ્ચે સોપારીની ટુકડી અટકી રહી તો તેને ખિલાલ કરીને કાઢે. જો તેના કારણથી દાંતાની વચ્ચે પાણી નહીં પોહોંચશે તો ગોસલ થશે નહીં.

૧૯ **મસઅલો** માથા ઉપર અફશાન લગાડી છે અથવા વાળોમાં એટલો ગુંદર લગાડયો છે કે સારી રીતે વાળ ભીંગતા નથી. તો ગુંદરને સારી રીતે છોડવે અને અફશાંને ધોઇ નાખે. જો ગુંદરની નીચે પાણી નહીં પોહોંચશે ઉપર ઉપરથી વહી જશે તો ગોસલ થશે નહીં.

૨૦ **મસઅલો** જો મસ્સીનો થર જમેલો છે તેને છોડાવીને કોગળો કરે, નહીં તો ગોસલ થશે નહીં.

૨૧ **મસઅલો** કોઇની આંખો દુઃખે છે જેથી તેની આંખોમાં ભેચડ ઘણો નીકળ્યો અને તે એવો સૂકાયો કે જો તેને નહીં છોડવશે તો તેની નીચે આંખના ખુણામાં પાણી પોહોંચશે નહીં તો તેને છોડવવું વાજેબ છે, તેના છોડવવા વગર ન વોઝુ દુરસ્ત છે અને ન ગોસલ.

જે વસ્તુઓથી ગોસલ વાજેબ થાય છે તેનું વર્ણન.

૧ **મસઅલો** સૂતાં અથવા જાગતામાં જ્યારે જુવાનીના જોશની સાથે મની નીકળી પડે તો ગોસલ વાજેબ થાય છે, જોઇએ પુરૂષના હાથ લગાડવાથી નીકળે અથવા માત્ર ખિયાલ અને ધ્યાન કરવાથી નીકળે અથવા બીજી કોઇ રીતથી નીકળે, દરેક હાલતમાં ગોસલ વાજેબ છે.

૨ **મસઅલો** જો આંખ ખુલી અને કપડા અથવા બદન ઉપર મની લાગેલી જોઇ ત્યારે પણ ગોસલ કરવું વાજેબ છે. જોઇએ સૂતાં કંઇ સ્વપ્નું જોયું હોય અથવા નહીં જોયું હોય.

ચેતવણી જુવાનીના જોશની વખત શરૂ શરૂમાં જે પાણી નીકળે છે, અને તેના નીકળવાથી જોશ વધે છે ઓછો થતો નથી તેને મઝી કહે છે અને ઘણી મઝા અાવીને જ્યારે જીવ ભરાઇ જાય છે તે વેળા જે નીકળે છે તેને મની કહે છે. અને બંનેની પેહે-

ધ્યાન આ છે કે મની નીકળ્યા પછી જીવ ભરાઇ જાય છે અને જોશ ઠંડો પડે છે, અને મજી નીકળવાથી જોશ ઓછો નહીં થતો એટલુંજ નહીં પણ વધે છે. અને મજી પાતળી હોય છે અને મની જાડી હોય છે. તો માત્ર મજી નીકળવાથી ગોસલ વાજેબ થતું નથી. બેશક વોજુ તુટે છે.

૩ **મસઅલો** જ્યારે પુરૂષની પીશાબની જગ્યાની સોપારી અંદર જાય અને છૂપી જાય તો ગોસલ વાજેબ થાય છે ફરી મની નીકળે અથવા નહીં નીકળે. મરદની સોપારી આગલા માર્ગમાં ગઇ હોય તો પણ ગોસલ વાજેબ થાય છે ફરી કંઇ પણ નીકળ્યું નહીં હોય, અને જો પાછળને માર્ગે ગઈ હોય તો પણ ગોસલ વાજેબ થાય છે પણ પાછલા માર્ગમાં કરવું અથવા કરાવવું મોટો ગુનોહ છે.

૪ **મસઅલો** જે ખૂન દર મહિને આગલા માર્ગથી આવ્યા કરે છે તેને હેજ કહે છે, જ્યારે આ ખૂન બંધ પડે તો ગોસલ કરવું વાજેબ છે. અને જે ખૂન બાળકના જન્મ્યા પછી આવે છે તેને નિફાસ કહે છે એના બંધ થવાથી પણ ગોસલ વાજેબ થાય છે. સારાંશ આ છે કે ચાર વસ્તુથી ગોસલ વાજેબ થાય છે (૧) જોશની સાથે મની નીકળવી (૨) પુરૂષની સોપારીનું અંદર જવું. (૩) હેજ અને (૪) નિફાશનું ખૂન બંધ પડવું.

૫ **મસઅલો** નાની છોકરી જે હજુ જુવાન થઇ નથી તેથી કોઇએ સોહબત કરી તો તેણી ઉપર ગોસલ વાજેબ નથી પણ આદત પડવાને માટે તેણીને ગોસલ કરાવવું જોઇએ.

૬ **મસઅલો** ઉંઘમાં પુરૂષની પાસે રહેવાનું તથા સોહબત કરાવવાનું સ્વપ્નું જોયું અને મઝા પણ આવી છતાં જ્યારે આંખ ખુલી તો જોયું કે મની નીકળી નથી તો તેણી ઉપર ગોસલ વાજેબ નથી. હા, જો મની નીકળી પડી હોય તો ગોસલ વાજેબ છે. અને જો કપડા અથવા બદન ઉપર કંઇ ભીનાશ જણાય પણ આ ધ્યાનમાં આવ્યું કે મજી છે મની નથી તોએ ગોસલ કરવું વાજેબ છે.

૭ **મસઅલો** જો થોડી મની નીકળી અને ગોસલ કરી લીધું ફરી નહાયા પછી બીજી મની નીકળી આવી તો ફરી નહાવું વાજેબ છે. અને જો નહાયા પછી સ્ત્રીમાં જે મની પુરૂષની હતી તે નીકળી તો ગોસલ દુરૂસ્ત થયું ફરી નહાવું વાજેબ નથી.

૮ **મસઅલો** બિમારીના કારણથી અથવા બીજા કારણથી આપોઆપ મની નીકળી પણ જોશ કે ઇચ્છા કંઇ નહોતી તો પણ ગોસલ વાજેબ નથી. હા, વોજુ તુટી જશે.

૯ **મસઅલો** ધણી ધણિઆણી બંને એક પલંગ ઉપર સૂતેલાં હતાં જ્યારે ઉઠયાં તો પીછોડી ઉપર મનીનો ડાઘો પડેલો જોયો અને ઊંઘમાં સ્વપ્નું જોવું ન તો પુરૂષને યાદ છે અને ન સ્ત્રીને તો એહતેયાત (બચાવ) એમાજ છે કે બંને નહાય. કારણ કે આ કોની મની છે એ કોઇએ જણાયું નથી.

૧૦ **મસઅલો** જ્યારે કોઇ કાફિર મુસલમાન થાય તો તેને ગોસલ કરવું. મુસ્તહબ છે.

૧૧ **મસઅલો** જેને નહાવું વાજેબ છે તે જો નહાવા પહેલાં કંઇ ખાવા પીવા ચાહે તો પ્રથમ પોતાના મોં હાથ ધુવે અને કોગળો કરે ફરી ખાએ અને પીએ. અને વગર હાથ મો ધુવે ખાશે પીશે તોએ કંઇ ગુનાહ નથી.

૧૨ **મસઅલો** જેને નાહવાની હાજત હોય તેને કલામે મજીદ (કુરઆન) નું અડકવું તથા તેને પઢવું તથા મસજીદમાં જવું દુરસ્ત નથી. અને અલ્લાહ તઆલાનું નામ લેવું અને કલેમો પઢવો અને દુરૂદ શરીફ પઢવું દુરસ્ત છે. અને આ તરેહના મસલા ઇનશાઅલ્લાહો તઆલા હૈજના અધ્યાયમાં સારી રીતે બયાન કરીશું. ત્યાં જોવું જોઇએ.

૧૩ **મસઅલો** તફસીરની કિતાબોને વગર નહાયે અને વગર વોજુએ અડકવી મકરૂહ છે, અને તરજુમાવાળા કુરઆનને અડકવુ તદન હરામ છે.

કયા પાણીથી વોજુ કરવું અને નહાવું દુરસ્ત છે અને કયા પાણીથી દુરસ્ત નથી.

૧ **મસઅલો** આસમાનથી વરસેલું પાણી, નદી નાલા, ચશમા કૂવા, તળાવ અને દરીયાના પાણીથી વોજુ અને ગોસલ કરવું દુરસ્ત છે ફરી તે મીઠું પાણી હોય કે ખારૂં હોય.

૨ **મસઅલો** કોઇ ફળ કે ઝાડ કે પાંદડાનાં નીચોવેલા પાણીથી વોજુ કરવું દુરસ્ત નથી એવીજ રીતે જે પાણી તરબુજથી નીકળે છે તેથી તથા શેરડી વગેરેના રસથી વોજુ ગોસલ દુરૂસ્ત નથી.

૩ **મસઅલો** જે પાણીમાં કોઇ બીજી વસ્તુ મળી ગઇ અથવા પાણીમાં કોઇ વસ્તુ પાકવી અને એવું થયું કે હવે વાતચીતમાં તેને પાણી કહેતા નથી પણ તેનું બીજું નામ થયું હોય તો તેથી વોજુ ગોસલ દુરૂસ્ત નથી. જેમકે શરબત, શીરો, સેરવો, સરકો, ગુલાબ, ગાવજુબાનનું અરક વગેરે એથી વોજુ દુરૂસ્ત નથી.

૪ **મસઅલો** જે પાણીમાં કોઇ પાક વસ્તુ પડી અને પાણીનો રંગ અથવા મઝા અથવા બોમાં કંઇ ફરક આવ્યો પણ તે વસ્તુ પાણીમાં પાકવી નથી તેમ પાણીના પાતળા થવામાં કંઈ ફરક આવ્યો નથી દાખલા તરીકે વેહતા પાણીમાં રેત મળી અથવા પાણીમાં ઝાફરાન પડયું અને તેનો હલકો જેવો રંગ ઉતર્યો અથવા સાબુ પડયો. એવી તરેહની બીજી કોઇ વસ્તુ પડી તો આ સઘળી સૂરતોમાં વોજુ ગોસલ દુરસ્ત છે.

૫ **મસઅલો** જો કોઈ વસ્તુને પાણીમાં નાંખીને પાકવી જેથી રંગ મઝા વગેરે બદલાયાં તો તે પાણીથી વોજુ દુરૂસ્ત નથી હા જો એવી વસ્તુ પાકવી જેથી મેલ કુચેલ સારી રીતે સાફ થાય છે અને તેના પાકવાથી પાણી જાડું થયું નહીં હોય તો તેથી વોજુ દુરૂસ્ત છે. જેમકે મુડદું નહવડાવવા માટે બોરડીનાં પાદડાં પાકવે છે તો તેમાં કશી હરકત નથી. હા, જો આટલાં ઘણાં નાખે કે પાણી જાડું થાય તો તેથી વોજુ ગોસલ દુરસ્ત નથી.

૬ **મસઅલો** કપડું રંગવા માટે ઝાફરાન, ઘોળી અથવા શીશીનો રંગ ઘોળ્યો તો વોજુ દુરૂસ્ત નથી.

૭ **મસઅલો** જો પાણીમાં દૂધ મળી ગયું તો જો દૂધને રંગ સારી રીતે પાણીમાં આવી ગયો છે તો વોજુ દુરૂસ્ત નથી અને જો દૂધ ઘણુંજ થોડું હતું જેથી રંગ આવ્યો નથી તો વોજુ દુરૂસ્ત છે.

૮ **મસઅલો** જંગલમાં કેથે થોડું પાણી મલ્યું જ્યાં સૂધી તેના નાપાક થવાનું યકીન નહીં થાય ત્યાં સૂધી તેથી વોજુ કરે માત્ર આ વહેમથી વોજું છોડે નહીં કે કદાપી નાપાક હશે, જો તેના હોવા છતાં તયમ્મોમ કરશે તો તયમ્મોમ થશે નહી.

૯ **મસઅલો** કોઇ કૂવા વગેરેમાં ઝાડનાં પાંદડાં પડયાં અને પાણીમાં બદબો આવવા લાગી અને રંગ તથા મઝા પણ બદલાઈ ગયા તો પણ તેથી વોજુ દુરસ્ત છે. જ્યાં સૂધી કે તેવીજ તરેહ પાતળું રહે.

૧૦ **મસઅલો** જે પાણીમાં નજાસત પડે તેથી વોજુ ગોસલ દુરસ્ત નથી, ફરીતે નાપાકી થોડી હોય અથવા ઘણી હોય. હા, જો વહેતું પાણી હોય તો તે નજાસત પડવાથી નાપાક થશે નહીં. જ્યાં સૂધી તેનો રંગ કે મઝા કે બોમા ફરક પડે નહી. અને જ્યારે નજાસતના કારણથી રંગ અથવા મઝા બદલાઇ અથવા બો આવવા લાગી તો વહેતું પાણી પણ નાપાક થશે તેથી વોજુ દુરૂસ્ત નથી. અને જે પાણી ઘાસ તણખલું પાતરૂં વગેરે વેહી લઇ જાય તો તે વહેતું પાણી છે. ફરી તે ગમે તેટલું આહિસ્તા આહિસ્તા વહેતું હોય.

૧૧ **મસઅલો** ઘણો મોટો હોજ તે છે જે દસ હાથ લાંબો અને દસ હાથ ચોડો હોય અને એટલો ઉંડો હોય કે જો બોબલીથી પાણી લઇએ તો જમીન ખુલે નહીં, એ પણ વહેતા પાણીના જેવો છે. એવા હોજને (દહદરદહ) કહે છે. જો તેમાં એવી નાપાકી પડે કે જે પડા પછી દેખાય નહીં જેવી કે પીશાબ, ખૂન, શરાબ વગેરે તો તેમાં ચારે તરફ વોજુ કરવું દુરૂસ્ત છે. જે તરફ ચાહે વોજુ કરે. પણ જો એવી નાપાકી પડે કે જે દેખાય છે જેમકે મુડદું કુતરૂં તો જે તરફ પડયું હોય તે તરફ વોજુ કરે નહીં, તે વગર જે તરફ ચાહે કરે. હાં, જો આટલા મોટા હોજમાં એટલી નજાસત પડે કે રંગ અથવા મજા અથવા બો બદલાઇ જાય તો નાપાક થઈ જશે.

૧૨ **મસઅલો** જો વીસ હાથ લાંબો અને પાંચ હાથ ચોડો અથવા પચ્ચીસ હાથ લાંબો અને ચાર હાથ ચોડો હોય તે હોજ પણ દહદરદહના જેવો છે.

૧૩ **મસઅલો** ધાબા અથવા છાપરા ઉપર નજાસત પડી છે અને વરસાદ વરસ્યું અને નળમાંથી તે પાણી નીકળ્યું અને અડધું અથવા અડધાથી વધું ધાબુ નાપાક છે તો તે પાણી નજીશ છે. અને જો છત અડધાથી ઓછી નાપાક છે, તો તે પાક છે અને જો નાપાકી નળની પાસેજ હોય અને એટલી હોય કે સઘળું પાણી (અથવા વધુ પાણી) લાગીને આવે છે તો તે પાણી નાપાક છે.

૧૪ **મસઅલો** જો પાણી આહિસ્તા અહિસ્તા વેહતું હોય તો ઘણું જલદી જલદી વોજુ કરે નહીં, કે જેથી પોતાનું ધોવણુ પડેલું હાથમાં આવે.

૧૫ **મસઅલો** દહદરદહ હોજમાં જ્યાં ધોવણુ પડયું છે જો ત્યાંથી ફરી પાણી ઉપાડે તો દુરૂસ્ત છે.

૧૬ **મસઅલો** જો કોઇ કાફિર અથવા છોકરૂં બાળક પોતાનો હાથ પાણીમાં નાખે તો પાણી નાપાક થતું નથી. હા, જો તેના હાથમાં નાપાકી લાગેલી હતી એમ જણાય તો નાપાક થશે. પણ નાના બાળકોનો જો કે કંઈ ભરોસો નથી માટે જ્યાં સુધી કોઇ બીજું પાણી મળે ત્યાં સુધી તેના હાથ નાખેલા પાણીથી વોઝુ નહીં કરવું બેહતર છે.

૧૭ **મસઅલો** જે પાણીમાં એવું જાનવર મરે જેમાં વેહતું ખૂન હોતું નથી અથવા તે બહાર મરીને પાણીમાં પડે તો પાણી નાપાક થતું નથી જેમકે મચ્છરો માંખ ભિડ ભરાં તથા મધમાંખ અથવા એવી તરેહની બીજી વસ્તુ હોય.

૧૮ **મસઅલો** જેની પેદાશ પાણીની હોય અને હમેશ પાણીમાં રહ્યા કરતું હોય તેના મરવાથી પાણી બગડતું નથી, પવિત્ર રહે છે. જેવી મછલી, દેડકું, કાચબો, કેકડો વગેરે. અને જો પાણી વગર બીજી કોઇ વસ્તુમાં મરે જેમકે સરકો શીરો દૂધ વગેરેમાં તોપણ નાપાક થાય નહીં. અને જમીનનું દેડકું અને પાણીનું દેડકું બંનેનો એકજ કાયદો છે. એટલે ન એના મરવાથી પાણી નાપાક થાય છે અને ન તેના મરવાથી.—પણ જો ખુશકી (જમીન) ના દેડકામાં ખૂન થતું હોય તો તેના મરવાથી પાણી વગેરે જે વસ્તુ હોય તે નાપાક થઇ જશે.

ફાયદો પાણીના દેડકાની પેહેચાન આ છે કે તેની આંગળીઓના વચમાં જીલ્લી લાગેલી હોય છે અને ખુશકીના દેડકાની આંગળીઓ જુદી જુદી થાય છે.

૧૯ **મસઅલો** જે જાનવર પાણીમાં રહે છે પણ તેની પેદાશ પાણીની નહીં હોય તેના મરવાથી પાણી બગડે અને નાપાક થાય છે, જેવી રીતે બતક, જળકુકડી (મુરગાબી) એવીજ રીતે જો તે કેથે મરે અને પાણીમાં પડે તો પણ નાપાક થાય છે.

૨૦ **મસઅલો** દેડકું કાચબો વગેરે જો પાણીમાં મરીને તદન સડી જાય અને તુકડી તુકડી થઇને પાણીમાં મળી જાય તો પણ પાણી પાક છે; પણ તેનું પીવું અને તેથી ખાણું રાધવું દુરૂસ્ત નથી. હા, વોઝુ ગોસલ તેથી કરી શકે છે.

૨૧ **મસઅલો** તડકામાં તપેલા પાણીથી કોઢ થવાનો ડર હોય છે, માટે તેથી વોઝુ ગોસલ નહીં કરવા બેહેતર છે.

૨૨ **મસઅલો** મુરદાર જાનવરની ખાલને જ્યારે તડકામાં સુકવે અથવા કંઇ દવા વગેરે લગાડી કેળવે કે જેથી તેનું પાણી મરી જાય અને રાખવાથી ખરાબ થાય નહીં તો તે પાક થાય છે. તે પર નમાઝ પઢવી મશક વગેરે બનાવવી, તેમાં પાણી ભરવું પણ દુરૂસ્ત છે. સર્પ, ઉંદર અને ભૂણનાં ચામડાં પાક થતાં નથી. બીજા સઘળાં ચામડાં પાક થાય છે. પણ માણુસના ચામડાથી કોઈ કામ લેવું અને વાપરવું મોટો ગુનોહ છે.

૨૩ **મસઅલો** કુતરૂં, વાનર, બીલાડું, વાઘ વગેરે જેનાં ચામડાં કેળવવાથી પવિત્ર થાય છે તે બિસ્મિલ્લાહ કહી જુબહ કરવાથી પણ ચામડાં પાક થાય છે ફરી તેને કેળવે અથવા નહીં કેળવે. હા, જુબહ કરવાથી એનું માસ પાક થતું નથી અને એને ખાવું પણ દુરૂસ્ત નથી.

૨૪ **મસઅલો** મરેલા જાનવરના વાળ, શીંગડું, હાડકું અને દાંત આ સઘળી વસ્તુ પાક છે, જો પાણીમાં પડશે નાપાક થશે નહીં. હા, જો હાડકું અને દાંત વગેરે ઉપર જો તે મરેલા જાનવરની કંઈ ચીકાસ લાગેલી હોય તો તે નાપાક છે અને પાણી પણ નાપાક થશે.

૨૫ **મસઅલો** માણુસનું પણ હાડકું અને વાળ પાક છે પણ તેને વાપરવા અને કામમાં લાવવાં દુરૂસ્ત નથી પણ ઇજ્જતથી કોઈ જગ્યા દફન કરવાં જોઇએ.

કૂવાનું વર્ણન.

૧ **મસઅલો** જ્યારે કૂવામાં કંઈ નાપાકી પડે તો કૂવો નાપાક થાય છે. અને ગાળવાથી તે પાક થાય છે ફરી તેમાં થોડી નાપાકી પડી હોય અથવા ઘણી પડી હોય. સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ જ્યારે સઘળું પાણી નીકળી જશે તો પાક થશે. કૂવા-માહેની કાંકરીઓ દીવાર વગેરેને ધોવાની જરૂરત નથી તે સઘળાં આપોઆપ પાક થશે. એવીજ રીતે ડોલ દોરડું જેથી પાણી કાઢું છે તે કૂવાના પાક થવાથી આપોઆપ પાક થશે આ બંનેના ધોવાની પણ કંઇ જરૂર નથી.

ફાયદો સઘળું પાણી કાઢવાની આ મતલબ છે કે પાણી ખૂટી જાય અને અડધી ડોલ પણ ભરાએ નહીં.

૨ **મસઅલો** કૂવામાં કબુતર અથવા ચલ્લીનું ઘુ પડે તો તે નાપાક થતો નથી અને મરઘી અથવા બતકના ઘુથી નજીસ થાય છે અને સઘળું પાણી કાઢવું વાજેબ છે.

૩ **મસઅલો** કુતરૂં બિલાડું ગાય બકરૂં પીશાબ કરે અથવા કોઇ બીજી નજાસત પડે તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ.

૪ **મસઅલો** જો માણુસ અથવા કુતરૂં અથવા બકરૂં અથવા એના જેટલું કોઇ બીજું જનાવર પડીને મરી જાય તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ અને જો બહાર મરે અને ફરી કૂવામાં પડે તો પણ આજ કાયદો છે સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ.

૫ **મસઅલો** જો કોઇ જાનદાર વસ્તુ કૂવામાં મરે અને ફુલે અથવા ફાટે તોપણ સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ. નાનું જાનવર હોય અથવા મોટું તો જો ઉંદર અથવા ચલ્લી મરીને ફુલે અથવા ફાટે તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ.

૬ **મસઅલો** જો ઉંદર અથવા ચલ્લી અથવા એની બરાબર કોઈ જાનવર પડીને મરી જાય પણ ફુલે ફાટે નહીં તો વીસ ડોલ કાઢવી વાજેબ છે અને ત્રીસ ડોલ કાઢવી બહેતર છે પણ પ્રથમ ઉંદરને કહાડે ફરી પાણી કાઢવું શરૂ કરે અને જો ઉંદરને નહીં કાઢયો તો આ પાણી કાઢવાની કશી ગણત્રી નથી ઉંદર કાઢયા પછી ફરી પણ તેટલુંજ પાણી કાઢવું પડશે.

૭ **મસઅલો** મોટી છિપકલી જેમાં વહેતું ખૂન થાય છે તેનો કાયદો પણ આજ છે કે જો મરી જાય અને ફુલે ફાટે નહીં તો વીસ ડોલ કાઢવી જોઇએ અને ત્રીસ ડોલ કાઢવી બહેતર છે અને જેમાં વેહતું ખૂન થતું નહીં હોય તેના મરવાથી પાણી નાપાક થતું નથી.

૮ **મસઅલો** જો કબુતર યા મરઘું અથવા બીલાડું અથવા એની બરાબર કોઇ જાનવર પડીને મરી જાય અને ફૂલે ફાટે નહીં તો ચાળીસ ડોલ કાઢવી વાજેબ છે અને સાઠ ડોલ કાઢવી બેહતર છે.

૯ **મસઅલો** જે કૂવા ઉપર જે ડોલ પડી રહેતી હોય તેના હિસાબથી કાઢવી જોઈએ અને જો એટલી મોટી ડોલથી પાણી કાઢે જેમાં ઘણું પાણી સમાય છે તો તેનો હિસાબ કરવો જોઇએ. જો તેમાં બે ડોલ પાણી સમાતું હોય તો બે ડોલ સમજીશું, અને જો ચાર ડોલ સમાતી હોય તો ચાર ડોલ ગણીશું. સારાંશ આ છે કે જેટલી ડોલ પાણી તેમાં સમાય તેના હિસાબથી ખેચાશે.

૧૦ **મસઅલો** જો કૂવામાં એટલો મોટો ધોધ છે કે પાણી કાઢી શકતા નથી, જેટલું કાઢીએ તેટલું તેમાં તરત આવતું જાય છે તો જેટલું પાણી તેમાં તે વખત હસ્તિ ધરાવતું હોય તેનો અંદાજો કરી તેટલું કાઢે

ફાયદો પાણીનો અંદાજો કરવાની ઘણી રીત છે એક આ કે દાખલા તરીકે પાંચ હાથ પાણી છે તો એકદમ એક પછી એક સો ડોલ કાઢીને જુઓ કે કેટલું પાણી ઓછું થયું, જો એક હાથ ઓછું થયું હોય તો આથી હિસાબ કરી લો કે સો ડોલમાં એકે હાથ પાણી ખુટું તો પાંચ હાથ પાણી પાનસો ડોલમાં નીકળી જશે. બીજો આ કે જે લોકોને પાણી વિષે જાણ હોય અને તેનો અંદાજો કરતાં આવતો હોય એવા બે દીનદાર મુસલમાનોથી અંદાજો કરાવો તેઓ જેટલું કહે તેટલું કઢાઓ અને જ્યાં આ બને તરીકા નહીં બની શકે ત્યાં ત્રણસો ડોલ કઢાઓ.

૧૧ **મસઅલો** કૂવામાં મરેલો ઉંદર અથવા બીજું કોઇ જાનવર નીકળ્યું અને ક્યારે પડયું તે જણાયું નથી અને તે ફુલેલું કે ફાટેલું નથી તો જે લોકોએ તે કુવાથી વોજુ કર્યું છે તેઓ એક દિવસ રાતની નમાઝ ફરી પઢે અને તે પાણીથી જે કપડાં ધોવાયાં છે તેને ફરી ધોવાં જોઇએ. અને જો ફુલ્યું કે ફાટેલું છે તો ત્રણ રાત દિવસની નમાઝો દોરવવી જોઇએ. હા, જે લોકોએ તે પાણીથી વોજુ કર્યું નથી તેઓ દોરવે નહી. આ મસઅલો એહતેયાતનો છે. અને કેટલાક આલેમોએ આ કહ્યું છે કે જે વખતથી કૂવાનું નાપાક થવું જણાયું છે તે વખતથી નાપાક સમજે. આથી પેહેલાની નમાઝ વોજુ સઘળાં દુરસ્ત છે. જો કોઇ આ વાત ઉપર અમલ કરે તોએ દુરસ્ત છે.

૧૨ **મસઅલો** જેને નહાવાની જરૂરત છે તે જો ડોલ વગેરે ઢુંઢવા માટે કૂવામાં ઉતરે અને તેના બદન તથા કપડાં ઉપર કોઇ તરેહની નાપાકી નથી તો તે કૂવો નાપાક થશે નહીં. એવીજ રીતે જો કાફિર ઉતરે અને તેનાં કપડાં તથા બદન ઉપર નજાસત નથી તોપણ કૂવો પાક છે. બેશક જો નજાસત લાગી હોય તો નાપાક થશે અને પાણી કાઢવું પડશે. અને જો શક હોય કે કપડું પાક છે કે નાપાક છે એવું જણાયું નથી તોપણ કૂવો પાક ગણાશે. પણ જો દિલની તસલ્લી માટે વીસ અથવા ત્રીસ ડોલ કઢાવે તોપણ કશો દોષ નથી.

૧૩ **મસઅલો** કૂવામાં જો બકરૂં અથવા ઉંદર પડયું અને જીવતું નીકળી આવ્યું તો પાણી પાક છે કંઇ કઢાશે નહીં.

૧૪ **મસઅલો** ઉંદરને બીલાડીએ પકડયો અને તેના દાંત લાગવાથી ઝખમી થયો છે ફરી તેથી છૂટીને તેવીજ તરેહ ખૂનમાં ખરડાએલો તે કૂવામાં પડયો તો સઘળું પાણી કાઢવામાં આવે.

૧૫ **મસઅલો** ઉંદર નળમાંથી નીકળીને નાઠો અને તેના દેહ ઉપર નજાસત લાગેલી છે ફરી કૂવામાં પડયો તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ ફરીતે ઉંદર કૂવામાં મરે અથવા જીવતો નીકળે.

૧૬ **મસઅલો** ઉંદરની પુછડી કટાઇને પડી તો સઘળું પાણી કાઢવું જોઇએ. એવીજ રીતે છિપકલી જેમાં ખૂન હોય છે તેની પૂછડી પડવાથી પણ સઘળું પાણી કાઢવામાં આવે.

૧૭ **મસઅલો** જે વસ્તુના પડવાથી કૂવો નાપાક થયો છે જો તે વસ્તુ મેહનત કર્યા છતાં નીકળી શકે નહીં તો જોવું જોઇએ કે તે ચીજ કેવી છે? જો તે વસ્તુ એવી છે કે પોતે તો પાક છે પણ નાપાકી લાગવાથી નાપાક થાય છે જેવી રીતે નાપાક કપડું નાપાક દડી, નાપાક જોડો તો તેનું કાઢવું માફ છે, તેવીજ રીતે પાણી કાઢો. અને જો તે વસ્તુ એવી છે કે પોતે નાપાક છે જેવી રીતે મરેલું જાનવર ઉંદર વગેરે તો જ્યાં સૂધી તેનું સડીને માટી થવાની ખાતરી નહીં થાય ત્યાં સૂધી કૂવો પાક થઇ શકતો નથી, અને જ્યારે આ ખાતરી થાય ત્યારે સઘળું પાણી કાઢે કૂવો પાક થઈ જશે.

૧૮ **મસઅલો** જેટલું પાણી કૂવામાંથી કાઢવાની જરૂર છે તેને જોઇએ એકદમ કાઢે જોઇએ થોડું થોડું કાઢે દરેક રીતે પાક થશે.

જાનવરોના ઓટવાનું વર્ણન

માણસનું ઓટેલું પાક છે જોઈએ કાફિર બેદીન હોય અથવા હૈજવાળી હોય અથવા નાપાક હોય અથવા નિફાસમ હોય દરેક હાલતમાં પાક છે. એવીજ રીતે પરસેવો પણ એઓનો પાક છે હા, જો એઓના હાથમાં અથવા મોંમાં નાપાકી લાગી હોય તો તેથી તે ઓટેલું નાપાક થશે.

૧ **મસઅલો** કૂતરાનું ઓટેલું નાપાક છે, જો કોઇ વાસણમાં મોં નાંખે તો ત્રણવાર ધોવાથી પાક થશે ફરી તે માટીનું વાસણ હોય કે તાંબા વગેરેનું હોય, ધોવાથી સઘળાં પાક થાય છે. પણ બેહતર આ છે કે સાતવાર ધુવે, અને એકવાર માટી લગાડીને માંજે કે જેથી સારી રીતે સાફ થાય.

૨ **મસઅલો** ભુંડનું ઓટેલું પણ નાપાક છે એવીજ રીતે વાઘ, વાનર, વરૂ વગેરે જેટલા ફાડી ખાનાર જાનવરો છે સર્વનું ઓટેલું નાપાક છે.

૩ **મસઅલો** બિલાડીનું ઓટેલું પાક તો છે પણ મકરૂહ છે, તો બીજું પાણી હોવા છતાં તેથી વોઝુ કરે નહીં; હા, જો બીજું પાણી નહીં મળે તો તેથી વોઝુ કરે.

૪ **મસઅલો** દૂધ તરકારી વગેરેમાં બીલાડીએ મોં નાખ્યું તો જો માલદાર હોય તો તેને નહીં ખાએ અને ગરીબ માણસ હોય તો ખાએ એમાં કશો બાધ કે ગુનોહ નથી, એટલુંજ નહીં પણ એવા માણસ માટે તો મકરૂહ પણ નથી.

૫ **મસઅલો** બીલાડીએ ઉંદર ખાધો અને તરત આવીને વાસણમાં મોં નાખ્યું તો તે નાપાક થશે, અને જો થોડી વાર થોભીને મોં નખે અને પોતાના મોંને જીભથી ચાટી ચુકી છે તો નાપાક થશે નહીં પણ મકરૂહ થશે.

૬ **મસઅલો** ખુલેલી મરઘી જે અહીં તહીં ગંદી નાપાકી વસ્તુ ખાતી ફરે છે તેનું એઠેલું મકરૂહ છે. અને જે મરઘી બાંધાયલી રહે છે તેનું એઠેલું મકરૂહ નથી પણ પાક છે.

૭ **મસઅલો** શીકાર કરનાર પક્ષી જેમકે સકરો બાઝ વગેરે એનું એઠેલું પણ મકરૂહ છે. પણ જે પાળેલું હોય અને મરેલું ખાઇ શકતું નહીં હોય તેમ તેની ચાંચમાં કઇ નાપાકી લાગવાની સંદેહ નહીં હોય તેનું એઠેલું પાક છે.

૮ **મસઅલો** હલાલ જાનવર જેવાં કે દુમ્બો બકરૂં ઘેટું ગાય ભેંસ હરણ વગેરે, અને હલાલ પક્ષી જેવાં કે મેના પોપટ ચલ્લી ફાખતા આ સઘળાનું એઠેલું પાક છે. એરીજ રીતે ઘોડાનું એઠેલું પણ પાક છે.

૯ **મસઅલો** જે જાનવરો ઘરમાં રહે છે જેમકે સાપ વિંછુ ઉંદર છિપકલી, વગેરે એઓનું એઠેલું મકરૂહ છે.

૧૦ **મસઅલો** જો ઉંદર રોટલો કતરી ખાએ તો તે જગ્યાએથી જગા તોડીને ફરી ખાવું બેહતર છે.

૧૧ **મસઅલો** ગધેડા ખચ્ચરનુ એઠેલું પાક તો છે પણ વોજુ થવામાં શક છે તો જો કેથે માત્ર ગધેડા અને ખચ્ચરનું એઠેલું પાણી મળે અને તેના વગર બીજું પાણી નહીં મળે તો વોજુ તયમ્મોમ પણ બંને કરે. ફરી જોઇએ પ્રથમ વોજુ કરે જોઇએ પ્રથમ તયમ્મોમ કરે બંને વાતોનો અખત્યાર છે

૧૨ **મસઅલો** જે જાનવરોનું એઠેલું નાપાક છે તેનો પરસેવો પણ નાપાક છે. અને જેનું એઠેલું પાક છે તેનો પરસેવો પણ પાક છે. અને જેનું એઠેલું મકરૂહ છે તેનો પસીનો પણ મકરૂહ છે. અને ગધેડા તથા ખચ્ચરનો પસીનો પાક છે. કપડાને કે બદનને લાગી જાય તો ધોવું વાજેબ નથી પણ ધોવું બેહતર છે.

૧૩ **મસઅલો** કોઇએ બીલાડું પાળ્યું અને તે પાસે આવીને બેસે છે અને હાથ વગેરે ચાટે છે, તો જ્યાં ચાટે અથવા તેની રાલ લાગે તેને ધોઇ નાખવું જોઇએ. જો નહીં ધોઇ એરીજ રીતે રહેવા દીધી તો મકરૂહ છે અને બુરૂ કર્યું.

૧૪ **મસઅલો** પારકા પુરૂષનું એઠેલું ખાવું અને પીવું સ્ત્રીને મકરૂહ છે. જો તે જાણતી હોય કે આ તેનું એઠેલું છે અને જો જાણતી નહીં હોય તો મકરૂહ નથી.

તયમ્મોમનું વર્ણન.

૧ **મસઅલો** જો કોઇ જંગલમાં છે અને તદન જણાયું નથી કે પાણી ક્યાં છે અને ત્યાં કોઇ માણસ પણ એવું નહીં હોય કે તેને પૂછે તો એવા વખતે તયમ્મોમ કરે અને જો કોઇ માણસ મળ્યું અને તેણે એક માઇલ શરઇની અંદર પાણીનો પત્તો આપ્યો અને તેના સાચા થવાની વધુ ધારના થાય છે અથવા માણસ તો નહીં મળ્યું કોઇ નિશાનથી તેનો જીવ

પોતે કહે છે કે હીયાં એક માઇલ શરઈની અંદર કેથે પાણી જરૂર છે તો પાણીની એટલી ઢુંઢ કરવી જોઇએ કે તેને તથા તેના સાથીઓને કોઇ તરેહની તકલીફ તથા નુકસાની થાય નહીં, અને વગર ઢુંઢે તયમ્મોમ કરવું દુરૂસ્ત નથી. અને જો પુરતી ખાતરી હોય કે પાણી શરઇ એક માઇલની અંદર છે તો પાણી લાવવું વાજેબ છે.

ફાયદો શરઇ માઇલ અંગ્રેજી માઇલથી જરા મોટો થાય છે. એટલે અંગ્રેજી એક પૂરો માઇલ અને આઠમો ભાગ માઇલનો થઇને શરઈ એક માઇલ થાય છે

૨ **મસઅલો** જો પાણીનો પત્તો લાગ્યો પણ પાણી એક માઇલ દૂર છે તો આટલું આઘે જઇને પાણી લાવવું વાજેબ નથી એટલુંજ નહીં પણ તયમ્મોમ કરવું દુરૂસ્ત છે.

૩ **મસઅલો** જો કોઇ આબાદીથી એક માઇલને છેટે હોય અને એક માઇલથી પાસે કેથે પાણી નહીં મળે તોપણ તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. જોઇએ મોસાફેર હોય અથવા મોસાફેર નહીં હોય અને થોડે આઘે જવા નીકળી હોય.

૪ **મસઅલો** જો માર્ગમાં કુવો તો મળ્યો પણ ડોલ દોરડું પાસે નથી જેથી પાણી કાઢી શકતી નથી તેમ કોઇ પાસે માંગ્યાથી પણ મળી શકતી નથી તોપણ તયમ્મોમ દુરૂસ્ત છે.

૫ **મસઅલો** જો કેથે પાણી મળ્યું પણ ઘણું થોડું છે, તો જો તે એટલું હોય કે એક એક વાર મોં અને બંને હાથ તથા બંને પગ ધોઇ શકે છે તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. પણ એક એકવાર એ અવ્યવને ધુવે અને માથાનો મસહ કરે. અને કોગળો વગેરે કરવાં વોજુની સુનંતો છોડી દે. અને એટલું પણ નહીં હોય તો તયમ્મોમ કરે.

૬ **મસઅલો** જો બીમારીને લીધે પાણી નુકશાન કરતું હોય કે જો વોજુ કે ગોસલ કરશે તો બીમાર પડી જશે અથવા સાજા થવામાં વાર લાગશે તોપણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. પણ જો ટંડુ પાણી નુકશાન કરતું હોય અને ગરમ પાણી નુકસાન નહીં કરતું હોય તો ગરમ પાણીથી વોજુ ગોસલ કરવાં વાજેબ છે. હા, જો એવી જગ્યા હોય કે ગરમ પાણી મળી શકતું નથી તો તયમ્મોમ કરવું દુરૂસ્ત છે.

૭ **મસઅલો** જો પાણી પાસે છે એટલે ખાતરીથી તે એક માઇલથી ઓછું આઘે છે તો તયમ્મોમ કરવું દુરૂસ્ત નથી. જઇને પાણી લાવવું અને વોજુ કરવું વાજેબ છે. પુરૂષોથી લાજના કારણથી અથવા પરદાના કારણથી નહીં જવું અને તયમ્મોમ કરવું દુરૂસ્ત નથી. જે પરદાથી શરીઅતનો કોઇ હુકમ છુટતો હોય તેવો પરદો દુરસ્ત નથી અને હરામ છે. બુરકો ઓઢીને અથવા સઘળુ બદન પીછોડીથી ઓઢીને જવું વાજેબ છે. હા, લોકોની સામે બેસીને વોજુ કરે નહીં. અને તેઓની સામે મોં હાથ ખોલે નહીં.

૮ **મસઅલો** જ્યાં સુધી પાણીથી વોજુ કરી શકે નહીં ત્યાં સુધી બરાબર તયમ્મોમ કરતી રહે, ફરી ગમે તેટલા દિવસ ગુજરે કંઇ ખિયાલ કે વસવસો લાવે નહીં જેટલી પાકી વોજુ ગોસલ કરવાથી થાય છે તેટલીજ પાકી તયમ્મોમથી થાય છે.-એમ સમજવું નહીં કે તયમ્મોમથી સારી રીતે પાક થતી નથી.

૯ **મસઅલો** જો પાણી વેચાતું મળે છે તો તેણીની પાસે કીમત નહિ હોય તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. અને જો કીમત પાસે છે અને તે માર્ગના કિરાયા ભાડાની જરૂરતથી વધુ પણ છે તો ખરીદવું વાજેબ છે. હા, જો એટલું મોઘું વેચે કે તેટલી કામનું કોઇના કરવામાં નહીં આવે તો ખરીદવું વાજેબ નથી તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે. અને જો કિનારા વગેરે માર્ગના ખરચથી વધુ કીમત નથી તોપણ ખરીદવું વાજેબ નથી તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે.

૧૦ **મસઅલો** જો કેથે એટલી સરદી પડે અને બરફ પડતું હોય કે નહાવાથી મરવાનો અથવા બીમાર થવાનો ખોફ છે, અને રજાઇ ગોદડું વગેરે કોઇ એવી વસ્તુ પણ નથી કે નહાઇને તેમાં ઊંઘ લીએ તો એવી બીમારીના વખતે તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે.

૧૧ **મસઅલો** જો કોઇના અડધાથી વધુ બદન ઉપર ઝખમ છે અથવા શીળી નીકળી છે તો નહાવું વાજેબ નથી પણ તયમ્મોમ કરે.

૧૨ **મસઅલો** જો કોઇએ મેદાનમાં તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢી અને પાણી ત્યાંથી પાસે હતું પણ તેને ખબર નહોતી તો તયમ્મોમ અને નમાઝ બંને દુરસ્ત છે. જ્યારે જણાય તો દોહરાવવું વાજેબ નથી.

૧૩ **મસઅલો** જો સફરમાં કોઇ બીજા પાસે પાણી હોય તો પોતાના જીવમાં જુવે, જો અંદરથી દિલ કહે કે જો હું માંગોશ તો પાણી મળશે ત્યાં વગર માગે તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. અને જો માંહેથી દિલ કહેતું હોય કે માંગવાથી તે શખ્સ પાણી આપશે નહીં તો વગર માંગે પણ તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢવી દુરસ્ત છે. પણ જો નમાઝ પછી તેનાથી પાણી માગ્યું અને તેણે આપ્યું તો નમાઝ ફરીથી પઢવી પડશે.

૧૪ **મસઅલો** જો ઝમઝમતું પાણી ઝમઝમીમાં ભરેલું છે તો તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી ઝમઝમીઓને ખોલીને તેના પાંણીથી વોજુ કરવું વાજેબ છે.

૧૫ **મસઅલો** કોઇની પાસે પાણી તો છે પણ રસ્તો એવો ખરાબ છે કે કેથે પાણી મળી શકતું નથી માટે માર્ગમાં તરસને લીધે તકલીફનો તથા હલાક થવાનો ડર છે તો વોજુ કરે નહીં. તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે.

૧૬ **મસઅલો** જો ગોસલ કરવું નુકશાન કરે છે અને વોજુ નુકસાન કરતું નથી તો ગોસલની જગ્યા તયમ્મોમ કરે અને વોજુની જગ્યા વોજુ કરવું જોઇએ.

૧૭ **મસઅલો** તયમ્મોમ કરવાનો તરીકો (રીત) આ છે કે બંને હાથ પવિત્ર જમીન ઉપર મારે અને સઘળા મોં ઉપર ફેરવે, ફરી બીજીવાર પણ પાક જમીન ઉપર બંને હાથ મારે અને હાથો પર કોણી સુદ્ધાં ફેરવે ચુડીઓ કંગણુ વગેરેની વચ્ચે સારી રીતે ફેરવે, જો તેના ધાર્વામાં નખ જેટલી પણ કોઈ જગ્યા રહી જશે તો તયમ્મોમ થશે નહીં. અંગુઠી છલ્લાં ઉતારે કે જેથી કોઇ જગ્યા રહી જાય નહીં. આંગળીઓમાં ખિલાલ કરે. જ્યારે આ બંને કામ કર્યા તો તયમ્મોમ થઇ ગયું.

૧૮ **મસઅલો** માટી ઉપર હાથ મારીને તેને ઝડકે કે જેથી હાથોપર અને મોંપર ભભૂત લાગી જાય નહીં અને સૂરત બગડે નહીં.

૧૯ **મસઅલો** જમીન વગર બીજી જે વસ્તુ માટીની જાતની હોય તેપર પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. જેમકે માટી, રેત, પથ્થર, છોઈ, ચૂનો, હરતાલ, સુરમો, ગેરૂ વગેરે અને જે વસ્તુ માટીની જાતથી નહીં હોય તેથી તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી જેવાં કે સોનુ, ચાંદી, જસત, ઘઉં, લાકડી, કપડું અને અનાજ વીગેરે, હા. જો આ ચીજો ઉપર માટી લાગી હોય તે વખત બેશકક તેના ઉપર તયમ્મોમ દુરસ્ત છે.

૨૦ **મસઅલો** જે વસ્તુ આગમાં બળે નહીં અને ગળે નહી તે વસ્તુ માટીની જાતથી છે, તેપર તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. અને જે વસ્તુ બળીને રાખ થાય અથવા ગળી જાય તે ઉપર તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી એવીજ રીતે રાખ ઉપર પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી.

૨૧ **મસઅલો** તાબાના વાસણ, તકયો, ગાદી વગેરે કપડાં ઉપર તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. હા, જો તેના ઉપર એટલી ધુળ છે કે હાથ મારવાથી સારી રીતે ઉડે છે અને હથેલીઓમાં સારી રીતે લાગી જાય છે તો તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. અને જો હાથ મારવાથી જરા જરા ધુલ ઉડે છે તોપણ તેના ઉપર તમમ્મોમ દુરસ્ત નથી. અને માટીના ઘડા બંધણીપર તયમ્મોમ દુરસ્ત છે, ફરી તેમાં પાણી ભરાયલું હોય અથવા નહીં હોય પણ જો તેના ઉપર લાખ ફેરવી હોય તો તમમ્મોમ દુરસ્ત નથી.

૨૨ **મસઅલો** જો પથ્થર ઉપર તદન માટી નહીં હોય તો એ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે. એટલુંજ નહીં પણ તે પાણીથી સારી રીતે ધોવાયો હોય તોપણ દુરસ્ત છે હાથ ઉપર ધુળ લાગવાની કશી જરૂર નથી. એવીજ રીતે પાકી ઈંટ ઉપર પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે ફરી તેના પર ધુળ હોય અથવા નહીં હોય.

૨૩ **મસઅલો** કીચડથી તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત છે, પણ લાએક નથી. જો કે તે કીચડ વગર કોઇ બીજી વસ્તુ નહીં મળે તો આ યુકતી કરે કે પોતાના કપડાંમાં કીચડ થયેડે, જ્યારે તે સુકાઇ જાય તો તેના ઉપર તયમ્મોમ કરે. હા, જો નમાઝનો વખત જતો રહેતો હોય તો તે વખત જેવી રીતે બની શકે સુકાથી લીલાથી તયમ્મોમ કરે નમાઝ કજા થવા દે નહીં.

૨૪ **મસઅલો** જો જમીન ઉપર પીશાબ વગેરે કોઇ નજાસત પડી અને તડકાથી સુકાઇ ગઇ અને બદબો પણ જતી રહી તો તે જમીન પાક થઈ ગઇ તેના પર નમાઝ દુરસ્ત છે પણ તે જમીન ઉપર તયમ્મોમ કરવું દુરસ્ત નથી. જ્યારે જણાયું હોય કે આ જમીન એવીજ છે તો અને જો જણાયું નથી તો વહેમ કરે નહીં.

૨૫ **મસઅલો** જેવી રીતે વોઝુની જગ્યા તયમ્મોમ દુરસ્ત છે તેવીજ રીતે ગોસલની જગ્યા પણ લાચારીને વખતે તમમ્મોમ દુરસ્ત છે. વોઝુ અને ગોસલનાં તયમ્મોમમાં કાઇ ફેર નથી બંને એકજ તરીકાથી છે.

૨૬ **મસઅલો** જો કોઇને બતલાવવા માટે તયમ્મોમ કરીને દેખાડયું પણ પોતાના દિલમાં તયમ્મોમ કરવાની નૈયત નથી માત્ર તેને દેખાડવાનીજ ગરજ છે તો તેનું તયમ્મોમ થશે નહીં. કારણ કે તયમ્મોમ દુરસ્ત થવામાં તયમ્મોમ કરવાનો ઇરાદો હોવો અગત્યનો છે. તો જ્યારે તયમ્મોમ કરવાનો વિચાર નહીં હોય માત્ર બીજાને બતાવવા અને દેખાડવાની ગરજ હોય તો તયમ્મોમ થશે નહીં.

૨૭ **મસઅલો** તયમ્મોમ કરતી વેળા પોતાના દિલમાં માત્ર આટલો ઈરાદો કરે કે હું પવિત્ર થવા માટે તયમ્મોમ કરૂં છું, અથવા નમાઝ પઢવાને માટે તયમ્મોમ કરૂં છું, તો તયમ્મોમ થઇ જશે અને આવી નૈયત કરવી કે હું વેજુનું અથવા ગોસલનું તયમ્મોમ કરૂં છું એની જરૂર નથી.

૨૮ **મસઅલો** જો કુરઆન મજીદના પકડવા માટે તયમ્મોમ કર્યું હોય તો તેથી નમાઝ પઢવી દુરૂસ્ત નથી. અને જો એક નમાઝ માટે તયમ્મોમ કર્યું તો બીજા વખતની નમાઝ પણ તેથી પઢવી દુરૂસ્ત છે, અને કુરઆન મજીદનું અડકવું પણ તે તયમ્મોમથી દુરૂસ્ત છે.

૨૯ **મસઅલો** કોઇને નહાવાની પણ જરૂરત છે અને વેજુ પણ નથી તો એકજ તયમ્મોમ કરે બંને માટે જૂદ જૂદ તયમ્મોમ કરવાની જરૂરત નથી.

૩૦ **મસઅલો** કોઇએ તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢી ફરી પાણી મળ્યું અને વખત હજુ બાકી છે તો નમાઝ ફરીથી પઢવી વાજેબ નથી તે નમાઝ તયમ્મોમથી દુરૂસ્ત થઇ

૩૧ **મસઅલો** જો પાણી એક માઇલ શરઇ દુર નથી. પણ વખત ઘણું તંગ છે. જો પાણી લેવા જશે તો વખત જતો રહેશે, તો પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત નથી પાણી લાવે અને કજા પઢે.

૩૨ **મસઅલો** પાણી હોવા છતાં કુરઆન મજીદને હાથ લગાડવા તયમ્મોમ કરવું દુરૂસ્ત નથી.

૩૩ **મસઅલો** જો આગળ ચલતાં પાણી મળવાની આશા છે તો બહેતર આ છે કે પ્રથમ વખતમા નમાઝ પઢે નહીં પણ પાણીની વાટ જુએ. પણ આટલી વાટ જુએ નહીં કે વખત મકરૂહ થાય. અને જો પાણીની વાડ નહીં જુએ અને પ્રથમ વખતમાંજ નમાઝ પઢી તો પણ દુરૂસ્ત છે.

૩૪ **મસઅલો** જો પાણી પાસે છે પણ આ બીક છે કે જો આગગાડી ઉપરથી ઉતરીશ તો રેલ ચાલી જશે તો પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે અથવા સાપ વગેરે કોઇ જાનવર પાણીની પાસે છે જેથી પાણી લઇ શકતી નથી તા પણ તયમ્મોમ દુરસ્ત છે.

૩૫ **મસઅલો** સામાન સાથે પાણી મુકેલું હતું પણ યાદ રહ્યું નહીં; અને તયમ્મોમ કરીને નમાઝ પઢી ફરી યાદ આવ્યું કે મારા સામાનમાં તો પાણી મુકેલું છે તો હવે નમાઝને દોહરાવવી વાજેબ નથી.

૩૬ **મસઅલો** જેટલી વસ્તુવી વેજુ તુટે છે તેથી તયમ્મોમ પણ તુટે છે; અને પાણી મળવાથી પણ તયમ્મોમ તુટે છે એવીજ રીતે જો તયમ્મોમ કરીને આગળ ચાલા અને એક માઇલ શરઇથી ઓછા અંતરે પાણી રહ્યું હોય તો પણ તયમ્મોમ તુટી ગયું.

૩૭ **મસઅલો** જો વેજુનું તયમ્મોમ છે તો વેજુ જેટલું પાણી મળવાથી તયમ્મોમ તુટશે. અને ગોસલનું તયમ્મોમ છે તો ગોસલના જેટલું પાણી મળવાથી તયમ્મોમ તુટશે જો પાણી ઓછું મળ્યું તો તયમ્મોમ તુટશે નહીં,

૩૮ **મસઅલો** જો માર્ગમાં પાણી મળ્યું પણ તેને પાણીની કંઇ ખબર પડી નહીં અને જણાયુંજ નથી કે ક્યાં પાણી છે તો પણ તયમ્મોમ તુટયું નથી એવીજ રીતે જો

માર્ગમાં પાણી મળ્યું અને જણાઇ પણ ગયું પણ રેલગાડીથી ઉતરી શકી નહીં તોપણ તયમ્મોમ તુટયું નથી.

૩૯ **મસઅલો** જો માંદગીને લીધે તયમ્મોમ કર્યું છે તો જ્યારે વોજુ કે ગોસલ નુકસાન નહીં કરે તેટલી બીમારી જતી રહેવાથી હવે વોજુ તથા ગોસલ કરવું વાજેબ છે.

૪૦ **મસઅલો** પાણી નહીં મળ્યું જેથી તયમ્મોમ કર્યું ફરી એવી માંદી પડી જેથી પાણી નુકસાન કરે છે ફરી બીમારી પછી પાણી મળ્યું તો હવે જે તયમ્મોમ પાણી નહીં મળવાને લીધે કર્યું હતું તે તયમ્મોમ રહ્યું નથી તેથી ફરી તયમ્મોમ કરે.

૪૧ **મસઅલો** જો નહાવાની જરૂર હતી માટે ગોસલ કર્યું પણ જરા સરખું બદન સુકુ રહી ગયું અને પાણી પૂરૂં થયું તો હવે તે પવિત્ર થઇ નથી માટે તેણીને તયમ્મોમ કરવું જોઇએ. જ્યારે કેયે પાણી મળે તો તેટલી સુકી જગ્યા ધુવે. ફરીથી નહાવાની જરૂરત નથી.

૪૨ **મસઅલો** જો એવા વખતમાં પાણી મળ્યું કે વોજુ પણ તુટી ગયું તો તે સુકી જગ્યાને પ્રથમ ધુવે, અને વોજુ માટે તયમ્મોમ કરે. અને જો પાણી એટલું ઓછું છે કે વોજુ તો થઇ શકે છે પણ તે સુકી જગ્યા તેટલાં પાણીમાં ધોવાતી નથી તો વોજુ કરે અને તે સુકી જગ્યા માટે ગોસલનું તયમ્મોમ કરે. હા, જો આ ગોસલનું તયમ્મોમ પ્રથમ કરી ચુકી છે તો હવે ફરી તયમ્મોમ કરવાની જરૂરત નથી. તેજ આગલું તયમ્મોમ બસ છે.

૪૩ **મસઅલો** કોઇનું કપડું અથવા બદન પણ નાપાક છે અને વોજુની પણ જરૂરત છે અને પાણી થોડું છે તો બદન અને કપડું ધુવે અને વોજુને બદલે તયમ્મોમ કરે.

મોઝા ઉપર મસહ કરવાનું વર્ણન.

૧ **મસઅલો** જો ચામડાના મોઝા વોજુ કરીને પેહેરે અને ફરી વોજુ તુટે તો ફરીથી વોજુ કરતી વેળા મોઝા ઉપર મસહ કરવો દુરૂસ્ત છે. અને જો મોઝા ઉતારીને ફરી ધોયા કરે તો સર્વથી બહેતર છે.

૨ **મસઅલો** જો તે મોઝા એટલા નાના હોય કે ઘુંટી મોજા અંદર ઢંકાયલી નહીં હોય તો તે પર મસહ દુરૂસ્ત નથી. એવીજ રીતે જો વગર વોજુએ મોઝા પેહેર્યા તો તે પર પણ દુરૂસ્ત નથી ઉતારીને ફરી ધોવું જોઇએ.

૩ **મસઅલો** સફરમાં ત્રણ રાત અને ત્રણ દિવસ સુધી મોઝા પર મસહ કરવો દુરૂસ્ત છે. અને જો સફરમાં નહીં હોય તો તેને એક દિવસ એક રાત. અને જે દિવસથી વોજુ તુટે તે વખતથી એક દિવસ રાત અથવા ત્રણ દિવસ રાતનો હિસાબ કરવામાં આવશે દાખલા તરીકે જો કોઇએ જોહર વખત વોજુ કરીને મોઝા પહેર્યાં ફરી સૂર્યાસ્ત વખતે વોજુ તુટયું તો આગલા દિવસે સૂર્યાસ્ત સુધી મસહ કરવો દુરૂસ્ત છે અને સફરમાં ત્રીજા દિવસના સૂર્યાસ્ત સુધી. જ્યારે સૂર્ય ડુબ્યો તો હવે મસહ કરવો દુરૂસ્ત નથી.

૪ **મસઅલો** જો કોઇ એવી વાત થાય જેથી નહાવું વાજેબ થયું તો મોઝા ઉતારીને નહાએ ગોસલમાં મોઝા ઉપર મસહ કરવો દુરૂસ્ત નથી.

૫ **મસઅલો** મોઝાના ઉપરની તરફ મસહ કરે તળવાની તરફ મસહ કરે નહીં.

૬. **મસઅલો** મોઝા ઉપર મસહ કરવાનો તરીકો આ છે કે હાથની આંગળીઓ તર કરીને આગળની તરફ મુકે. આંગળીઓ સીધી મોઝા ઉપર રાખે અને હથેલી મોઝાથી અલગ રાખે ફરી તેને ખેંચીને ઘુંટી તરફ લઈ જાય. અને જો આંગળીઓ સાથે હથેલી પણ રાખે અને હથેલી સુદ્ધાં આંગળીઓને ખેંચીને લઇ જાય તો પણ દુરૂસ્ત છે.

૭. **મસઅલો** જો કોઈ ઉલટો મસહ કરે એટલે ઘુંટી તરફથી ખેંચને આંગળીઓ તરફ લાવે તો પણ દુરસ્ત છે, પણ મૂસ્તહબ વિરૂદ્ધ છે. એવીજ રીતે જો લાંબાઇમાં મસહ નહીં કરે પણ મોઝાની ચોપાઇમાં મસહ કરે તો પણ દુરૂસ્ત છે, પણ મૂસ્તહબ વિરૂદ્ધ છે.

૮. **મસઅલો** જો તલયા તરફ અથવા એડીમાં અથવા મોઝાની આજુ બાજુ મસહ કરે તો આ મસહ દુરૂસ્ત નથી.

૯. **મસઅલો** જો પૂરી આંગળીઓ મોઝા ઉપર નહીં રાખે પણ માત્ર આંગળીઓનાં માથાં મોઝા ઉપર મુકયાં અને આંગળીઓને ઉભી રાખી તો આ મસહ દુરૂસ્ત નથી. હા, જો આંગળીઓથી પાણી બરાબર ટપકતું હોય અને વહીને ત્રણ આંગળીઓ જેટલું પાણી મોઝાને લાગે તો દુ:સ્ત થશે.

૧૦. **મસઅલો** મસહમાં મુસ્તહબ આ છે કે હથેલી તરફથી મસહ કરે. અને જો કોઇ હથેલીની બીજી બાજુથી મસહ કરે તોપણ દુરૂસ્ત છે.

૧૧. **મસઅલો** જો કોઇએ મોઝા પર મસહ કર્યો નથી પણ વરસાદ વરસતામાં બહાર નીકળી અથવા ભીંગા ઘાસમાં ચાલી જેથી મોઝો ભીંગાયો તો મસહ થઇ ગયો.

૧૨. **મસઅલો** હાથની ત્રણ આંગળીઓ જેટલો દરેક મોઝા ઉપર મસહ કરવો ફરજ છે. એથી ઓછો મસહ થશે નહીં.

૧૩. **મસઅલો** જે વસ્તુ વોજુ તોડે છે તેથી મસહ પણ તુટે છે અને મોઝાના ઉતારવાથી પણ મસહ તુટે છે. તો જો કોઇનું વોજુ તુટયું નહીં હોય, અને તેણે મોઝા ઉતાર્યા હોય તો હવે બંને પગ ધુવે ફરીથી વોજુ કરવાની જરૂરત નથી.

૧૪. **મસઅલો** જો એક મોઝો ઉતાર્યો હોય તો બીજો મેઝો પણ ઉતારીને બંને પગનું ધોવું વાજેબ છે

૧૫. **મસઅલો** જો મસહની મુદત પૂરી થઇ તોએ મસહ જતો રહ્યો. તો જો વોજુ તુટયું નહીં હોય તો મોઝા ઉતારીને બંને પગ ધુવે. પૂરા વોજુને દોરવવું વાજેબ નથી. અને જો વોજુ તુટયું હોય તો મોઝા ઉતારીને પૂરૂં વોજુ કરે.

૧૬. **મસઅલો** મોઝા ઉપર મસહ કરવા પછી કેથે પાણીમાં પગ પડી ગયો. અને મોઝો ઢીલો હતો જેથી મોઝાની અંદર પાણી ઘુસી ગયું અને સઘળો પગ અથવા અડધાથી વધુ પગ ભીંગાયો તોપણ મસહ જતો રહ્યો બીજો મોઝો પણ ઉતારે અને બંને પગ સારી રીતે ધુવે.

૧૭. **મસઅલો** જો મોઝો એટલો ફાટગો હોય કે ચાલવામાં પગની નાની ત્રણ આંગળીઓ જેટલો ખુલી જાય છે તો તે પર મસહ દુરૂસ્ત નથી અને જો એથી ઓછો ખુલે છે તો મસહ દુરૂસ્ત છે.

૧૮. મસઅલો જો મોઝાની સીવણ ખુલી ગઇ પણ તેમાંથી પગ દેખાતો નથી તો મસહ દુરૂસ્ત છે. અને જો તે એવો હોય કે ચાલતા તો ત્રણ આંગળીઓની બરાબર દેખાય છે અને એમ દેખાતો નથી તો મસહ દુ સ્ત નથી.

૧૯. મસઅલો જો એક મોઝામાં બે આંગળીની બરાબર ખુલે છે અને બીજા મોઝામાં એક આંગળીની બરાબર ખુલે છે તો કંઇ નુકસાની નથી મસહ તો જાએજ છે. અને જો એકજ મોઝો અનેક જગ્યાથી ફાટેલો છે તોં સઘળાને મેળવતાં જો ત્રણ આંગળીઓ બરાબર ખુલતો હોય તો મસહ જાએજ નથી. અને જો સઘળી મેળવતાં પણ ત્રણ આંગળીઓ બરાબર ખુલતો નથી તો મસહ દુરૂસ્ત છે

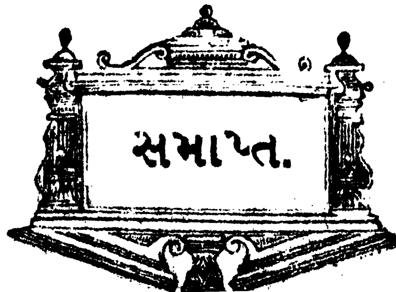
૨૦. મસઅલો કોઇએ મોઝા ઉપર મસહ કરવો શરૂ કર્યો અને હજુ એક રાત દિવસ પૂરા થવા નહીં પામ્યા કે સફર કરતી થઇ તો ત્રણ રાત દિવસ મસહ કરતી રહે. અને જો સફરથી પેહેલાંજ એક રાત દિવસ પુરાં થાય તો મુદત પુરી થઇ ગઇ. પગ ધોઇને ફરી મોઝા પેહેરે.

૨૧. મસઅલો અને જો:સફરમાં મસહ કરતી હતી ફરી ઘેર આવી તો જો એક દિવસ રાત ગુજર્યાં છે તો હવે મોઝા ઉતારે, હવે તેના ઉપર મસહ દુરૂસ્ત નથી. અને જો હજુ એક દિવસ રાત થયાં નથી તો એક રાત દિવસ પુરાં કરે એથી વધુ મુદત મસહ દુરૂસ્ત નથી.

૨૨. મસઅલો જો કપડાના મોઝા ઉપર ચામડાના મોઝા પહેર્યા હોય તોપણ મોઝા ઉપર મસહ દુરૂસ્ત છે.

૨૩. મસઅલો કપડાના મોઝા ઉપર મસહ દુરૂસ્ત નથી હા જો તેના ઉપર ચામડું મઢેલું હોય અથવા સઘળા મોઝા ઉપર ચામડું ચઢાવ્યું નથી પણ પુરૂષોના જોડાની શીકલ ઉપર ચામડું લગડાયું હોય, અથવા તે કપડું સંગીન અને સખત હોય કે વગર કોઇ વસ્તુથી બાંધે ઓપો આપ ઠરી શકે છે અને તેને પેહેરીને ત્રણચાર માઇલ રસ્તો કાપી શકે છે તો આ સઘળી સરતોમાં કપડાના મોઝા ઉપર મસહ દુરૂસ્ત છે.

૨૪ મસઅલો બુરકા તથા હાથના મોઝાઓ ઉપર મસહ દુરૂસ્ત નથી.

જાહેર ખબર.

ગુજરાતી કિતાબો

મશારેકુલ અનવાર જેમાં બુખારી તથા મુસલેમની ૨૨૭૦ હદીસો છે ભાગ ૧ લો તો ૩ જો દરેક ભાગની કી. રૂ ૨. ત્રણે ભાગના રૂ ૫.

મોનાઝએહાત અરબાનો તરજુમો તેની સાથે લુકમાન હકીમની એકસો નસીહતો ી આ. ૬

ઝમાનુલ ફિરદોસ અથવા જંનતની ગ્રાંનટી કી. આ. ૬.

માલા બુદ્દ મિન્હો તેની સઘળી નોટો અને કીતાબોના હવાલા સાથે કી. રૂ. ૨.

બેહેશતી ઝેવરનો તરજુમો ગુજરાતી ભાષામાં ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, તૈયાર છે. આઠ ભાગની કી. રૂ. ૩ા એ કિતાબમાં અકાએદ તહારત નમાઝ રોઝો ઝકાત નિકાહ તલાક કસમ કસમનો કફારો અખલાક આદાબ વગેરેના મસાએલ ઘણા વિ-સ્તારથી બયાન થયા છે. વેપાર તથા કિરાયા વગેરેના પણ મસલા એકસો નેક બીબીયોની હાલત વગેરે વાંચવા લાએક છે. એ કિતાબ ઉર્દુમાં પણ હમારે ત્યાં છે. કીં. દશ ભાગની રૂ. ૩ા આ કિતાબને વાંચવાથી નાનો સરખો મૌલવી થાય છે.

તકવિયતુલ ઇમાન કી. આ. ૮ જે ઇસલામના ખરા અકીદાઓ સમજાવી ઇમાનને મજબુત કરનારી છે. વળી આગાખાની અકીદાઓ તથા તેઓની નમાજનો હેવાલ.

રદ્દેશિર્ક કી. આ. ૩.

ફરાએજ હિસ્સા વારસાની કિતાબ જેની વકીલોને પણ જરૂરત છે કીં. આ. ૧૦

વિચારસુધારક કી. આ. ૬ એમાં નેચરીઓનો પણ રદ છે.

સત્યાર્થ પ્રકાશનું ખંડન ગુજરાતી કી. રૂા. ૧ અને ઇંગ્રેજી કી. રૂ. ૧ા એમાં આર્યાઓનો જવાબ છે.

ઇજહારૂલ હક્ક અરબીનો તરજુમો કી. રૂ. ૩ એમાં ખ્રીસ્તીઓનું ખંડન તથા ઇસ્લામનું મંડન છે.

તોહફતુલ હિન્દ બીજી આવૃતિ એમાં વેદના ખંડનો ખાસ નોટોનો વધારો સાથે જોવા લાએક છે અને ખ્રીસ્તી તથા સનાતનીઓનો પણ રદ છે. કી. રૂ. ૩ પ્રથમ આવૃતિનો અંગ્રેજી તરજુમો કીં. રૂ. ૩.

ઐબલ પરીક્ષા કી. આ. ૨.

મસીહુદ દજાલ કાયદાનીનોરદ કી. આ. ૨.

શેખ સાદી (રહ) ની રચેલી ફારસી ગુલીસતાનનો તરજુમો ગુજરાતી ભાશામાં કી. રૂા. ૨ા.

(મંગાવ્યાનું ઠીકાણું.)—

મેનેજર, કુતુબખાના સાદેકીય્યહ

મુ. રાંદેર જી૦ સુરત.